

Nieuwsbrief

StAB

11

Jurisprudentie
op het gebied
van de
ruimtelijke ordening
en het
milieubeheer

2002

Bju

Boom Juridische uitgevers

Jurisprudentie op het gebied van de ruimtelijke ordening en het milieubeheer

Inhoud algemeen

- 10** Verslag symposium StAB
- 12** Milieu
- 38** Milieu kort
- 44** Ruimtelijke ordening
- 68** Planschadevergoeding
- 76** Doorlopend register

Nieuwsbrief StAB

Jurisprudentie op het gebied van de ruimtelijke ordening en het milieubeheer. Een uitgave van Stichting Advisering Bestuursrechtspraak voor Milieu en Ruimtelijke Ordening.

In 2002 zal Nieuwsbrief StAB verschijnen in de maanden maart, juni, september en december.

Samenstellers

Milieuwetgeving:

Mr. H.P. Nijhoff (070) 315 01 44

Ruimtelijke Ordening en schadevergoeding:

Mevrouw mr. drs. M. Braakensiek (070) 315 01 80

Uitgever

Boom Juridische uitgevers

Koninginnegracht 135

Postbus 85576

2508 CG Den Haag

tel. (070) 330 70 33

fax (070) 330 70 30

e-mail info@bju.nl

website www.bju.nl

Abonnementen

Nieuwsbrief StAB verschijnt 4 keer per jaar en kost € 72,15 per jaar (inclusief BTW en verzendkosten). Prijs per los exemplaar € 19,-.

Abonnementen kunnen op elk gewenst tijdstip ingaan.

Het abonnement kan alleen schriftelijk tot uiterlijk 1 december van het lopende abonnementsjaar worden opgezegd. Bij niet-tijdige opzegging wordt het abonnement automatisch voor een jaar verlengd.

Voor abonnementen wende men zich tot Boom distributiecentrum, Postbus 400, 7940 AK Meppel, tel. (0522) 23 75 55, fax (0522) 25 38 64, e-mail bdc@bdc.boom.nl.

Milieu

- 12 01-104**
ABRS 24 oktober 2001, nr. 199901710/1 inzake art. 8.10 en 8.11 Wm (Uden)
Vergunning op hoofdlijnen voldoet in dit geval aan de wettelijke vereisten.
- 14 01-105**
ABRS 24 oktober 2001, nr. 200003287/1 inzake art. 5:32 en 10:15 Awb en art. 107b Prw (Amsterdam)
Delegatie van bevoegdheid tot opleggen dwangsom rechtmatig.
- 17 01-106**
Vz. ABRS 30 oktober 2001, nr. 200104847/1 inzake art. 8 en 10 Wet gemeenschappelijke regelingen (IJmond)
Doordat delegatie niet op rechtsgeleidige wijze heeft plaatsgevonden, was verweerder niet bevoegd om tot oplegging van de dwangsom over te gaan.
- 19 01-107**
Vz. ABRS 31 oktober 2001, nrs. 200103043/1 en 200103043/2 inzake art. 8.23 en 8.25 Wm (Someren)
Mede omdat appelland bekend was met de situatie op het moment dat hij zijn woning betrok, hebben verweerders in redelijkheid kunnen besluiten om niet over te gaan tot intrekking van de vergunning wegens ontoelaatbare stankhinder.
- 20 01-108**
ABRS 21 november 2001, nr. 200003288/1 inzake art. 27 Hw (Elburg)
De in geding zijnde stal is dermate afwijkend gebouwd van de destijds vergunde stal dat de rechten die aan de onderliggende vergunning kunnen worden ontleend, voor wat betreft deze stal en de daarin te houden dieren, van rechtswege zijn komen te vervallen.
- 21 01-109**
ABRS 21 november 2001, nr. 200003634/1 inzake art. 8.25 Wm (Winterswijk)
Het verwijderen van de mestinstallatie uit de inrichting kan niet worden aangemerkt als verwoesting. Intrekking vergunning kon hier niet op worden gebaseerd.
- 23 01-110**
ABRS 21 november 2001, nr. 200100458/1 inzake art. 8.4 Wm en afd. 3.5 Awb (Nunspeet)
Wijziging aanvraag nadat deze is ingediend en bekendgemaakt geoorloofd nu de wijziging uitsluitend positieve gevolgen voor het milieu heeft en derden niet zijn benadeeld.
- 24 01-111**
ABRS 21 november 2001, nr. 199902423/2 inzake art. 82 en 86 EG-Verdrag (GS Zuid-Holland)
Monopoliepositie afvalverwerker is op zich niet onverenigbaar met het EG-Verdrag, nu niet is gebleken dat sprake is van machtspositie waarvan misbruik wordt gemaakt.
- 26 01-112**
ABRS 21 november 2001, nr. 200004709/1 inzake art. 18.14 en 18.16 Wm (Maarsse)
Uit het feit dat geen bezwaar en beroep is aangekend tegen het niet (tijdig) nemen van een besluit kan niet de conclusie worden getrokken dat verweerders niet aansprakelijk kunnen worden gehouden voor de schade die hieruit voortvloeit.

- 28**   **01-113**
ABRS 28 november 2001, nr.
200000336/1 inzake art. 6:99 BW en art.
3:2 en 3:46 Awb (Hoogheemraadschap
Hollands Noorderkwartier)
Causaal verband tussen schade en schadeveroorzakend besluit niet aangetoond; in beginsel is degene die om schade verzoekt gehouden om de causaliteit aan te tonen.
- 31**   **01-114**
ABRS 12 december 2001, nr.
199901906/2 inzake art. 8.10 en 8.11
Wm, art. 4 Vogelrichtlijn en art. 6 en 7
Habitatrichtlijn (Almere)
Alhoewel het desbetreffend gebied is aangewezen als speciale beschermingszone in de zin van de Vogelrichtlijn is niet gebleken dat het in werking zijn van de inrichting significante gevolgen heeft voor de natuurlijke kenmerken van het gebied.
- 33**   **01-115**
ABRS 12 december 2001, nr.
200005338/1 inzake art. 8.10 en 8.11
Wm en art. 3:46 Awb (GS Overijssel)
Trillingsnormen in Handreiking industrielawaai en vergunningverlening onvoldoende onderbouwd voor wat betreft de gebiedstypen 4 en 5.
- 35**   **01-116**
ABRS 19 december 2001, nr.
200100562/2 inzake art. 5:32 en 7:11
Awb (GS Gelderland)
Heroverwegingsprocedure mag in beginsel niet leiden tot een verslechtering van de positie van appellant, tenzij het bestuursorgaan ook zonder indiening van het bezwaarschrift zou zijn overgegaan tot wijziging van het besluit ten nadele van de indiener van het bezwaarschrift.

Milieu kort

- 38 K83**
Hof van Justitie EG 2 oktober 2001, nr. 36022/97 inzake art. 8 en 13 EVRM (luchthaven Heathrow)
 Verstoring van nachtrust rond luchthaven is inbreuk op recht op privé- en familielevens.
- 38 K84**
ABRS 3 oktober 2001, nr. 199903962/2 inzake art. 8.13 Wm (Helden)
 Het wettelijk stelsel laat niet toe dat de controle op de naleving van de vergunningvoorschriften wordt overgelaten aan vergunninghoudster.
- 38 K85**
Vz. ABRS 16 oktober 2001, nr. 200103706/2 inzake art. 1.1 lid 1 Wm (Ede)
 Modelvliegtuigterrein in dit geval geen inrichting in de zin van de Wm.
- 39 K86**
Vz. ABRS 16 oktober 2001, nr. 200104045/1 inzake art. 1.1 lid 1 Wm (Bergeijk)
 Ondanks afstand van 500 m tussen bedrijfs-onderdelen vormen deze één inrichting.
- 39 K87**
ABRS 24 oktober 2001, nr. 200001375/1 inzake art. 1.1 lid 1 Wm (Bergen op Zoom)
 Geen definities uit Wm overnemen in de vergunning.
- 39 K88**
Vz. ABRS 24 oktober 2001, nr. 200103946/1 en 200103946/2 inzake art. 1:3 Awb (Bergeijk)
 Rectificatie geen besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht.
- 40 K89**
Vz. ABRS 31 oktober 2001, nrs. 200102715/2 en 200102715/1 inzake art. 8.18 Wm (Oisterwijk)
 Door het verlenen van een veranderingsvergunning wordt de vervalt termijn van de onderliggende vergunning niet gestuit.
- 40 K90**
ABRS 7 november 2001, nrs. 199900365/1 en 200000021/1 inzake art. 8.8 lid 1 Wm (Apeldoorn)
 De verplichting tot het inkopen van natuurstroom kan niet worden voorgeschreven.
- 40 K91**
ABRS 21 november 2001, nr. 200002112/2 inzake art. 8.10 en 8.11 Wm (Gemert-Bakel)
 Korting op afstand in Richtlijn veehouderij en stankhinder berust op meest recente milieutechnische inzichten.
- 41 K92**
ABRS 28 november 2001, nr. 200001533/1 inzake art. 1.1 lid 1 Wm en art. 1, aanhef, en onder a van EG-richtlijn 75/442 (Reimerswaal)
 Kokkelschelpen zijn niet als afvalstof aan te merken.
- 41 K93**
ABRS 30 november 2001, nr. 200000438/2 inzake art. 1.1 lid 4 Wm en onderdeel C, categorie 22.4 Besluit-mer (Wieringermeer)
 Windturbineparken niet aan te merken als één inrichting in de zin van de Wm; geen verplicht aanwezig.

- 42 K94**
Vz. ABRS 30 november 2001, nr. 200105166/1 inzake art. 13 Wbb en art. 5:32 Awb (Dordrecht)
Zorgplichtbepaling artikel 13 Wbb strekt in dit geval niet tot plicht voor exploitant om vloeistofdichtheid vloer aan te tonen.
- 42 K95**
ABRS 5 december 2001, nr. 200100175/1 inzake voorschrift 1.1.1 onder b van Besluit detailhandel ambachtsbedrijven (Castricum)
Begrip 'laad- en losactiviteiten' is verzamelnaam voor reeks van activiteiten.
- 43 K96**
ABRS 19 december 2001, nr. 200100426/1 inzake art. 1 en 25 Wvo (waterschap Fryslân)
Geen sprake van een lozing in de zin van de Wvo.

Ruimtelijke ordening

- 44 01-117**
ABRS 6 juli 2001, nr. 200100241/2
Bemmel/uitwerkingsplan 'Bergerden 1996, deelgebied A'
 In bestemmingsplan regelde bevoegdheid tot het vaststellen van een uitwerkingsplan is door vernietiging van het goedkeuringsbesluit met terugwerkende kracht vervallen.
- 44 01-118**
ABRS 27 september 2001, nr. 200004458/2
Amsterdam/(afwijking van) structuurplan 'Open stad 1996'
 In de WRO, noch in een andere wettelijke regeling is een voorschrift aan te wijzen dat voorziet in de afwijking van een structuurplan. Evenmin is beroep bij de Afdeling in eerste en enige aanleg geregeld.
- 45 01-119**
ABRS 3 oktober 2001, nr. 19902111/1
Heino (thans Raalte)/bestemmingsplan 'Buitengebied, partiële herziening uitbreiding camping Heino'
 Om te voorkomen dat een bestaande weg tevens zal worden gebruikt als ontsluitingsweg staan het gemeentebestuur andere middelen dan een bestemmingsplan ter beschikking.
- 46 01-120**
ABRS 3 oktober 2001, nr. 200002089/1
Uden/bestemmingsplan 'Koopmanstraat-Zuid'
 Vermoeden bestaat dat in strijd met de wettelijke eisen ter zake in ieder geval niet gedurende de gehele termijn van terinzageliggig het uiteindelijke en volledige ontwerp van het uitwerkingsplan op de aangegeven plaatsen ingezien kon worden.
 Uitwerkingsplan omvat gronden die in het bestemmingsplan niet zijn aangeduid als uit te werken bestemmingen.
- 47 01-121**
Rb. Middelburg 9 oktober 2001, nr. Awb 00/638, Awb 00/699 en Awb 00/703
Vlissingen/bouwvergunning
 De herziening van het bestemmingsplan is in casu onlosmakelijk verbonden met de bouwvergunning (postzegelplan). Ook was het voor het gemeentebestuur in hoge mate voorspelbaar dat het bestemmingsplan vernietigd zou worden. Daarom kon niet geconcludeerd worden dat de beslissing op bezwaar niet langer kon worden uitgesteld tot na de uitspraak van de Afdeling inzake de bestemmingsplanprocedure en dat de bouwvergunning derhalve getoetst moest worden aan de geldende maar nog niet onherroepelijke herziening. Andersluidende afdelingsjurisprudentie is niet bedoeld voor het in geschil zijnde geval.
- 50 01-122**
ABRS 17 oktober 2001, nr. 200001520/1
Loppersum/bestemmingsplan 'Herziening bestemmingsplan Buitengebied (ex artikel 30 WRO en actualisering)'
 Voor de vaststelling van beleid dat in belangrijke mate afweek van het streekplanbeleid was een streekplanherziening nodig. Voor het interimbeleid inzake solitaire windturbines werd dat ten onrechte niet gedaan. Aangezien gedeputeerde staten na de Afdelingsuitspraak dienen te toetsen aan het nieuwe streekplanbeleid, dat gelijkloidend is aan het interimbeleid, onthoudt de Afdeling alsnog goedkeuring.
- 52 01-123**
Pres. Rb. Dordrecht 19 oktober 2001, nr. AWB/01/275
Papendrecht/verleende bouwvergunning
 In beginsel kunnen Europese richtlijnen het limitatief-imperatieve stelsel van de Woningwet doorkruisen. Omdat de Nederlandse wetgeving (nog) niet volledig in overeenstemming is gebracht met de Europese richtlijnen, kunnen de Vogel- en Habitatrichtlijn directe werking hebben. In casu niet het geval.

- 53**   **01-124**
ABRS 24 oktober 2001, nr. E01.98.0287
Enschede/bestemmingsplan 'Buitengebied'
(Verbale) bufferzones ter bescherming van aangrenzende gebieden. Door verwijzing naar de bestemming van die aangrenzende gebieden is rechtstreeks verband tussen het aanlegvergunningstelsel en de te beschermen bestemming gelegd.
- 55**   **01-125**
ABRS 24 oktober 2001, nr. 200001332/1
Westvoorne/bestemmingsplan 'Zeegebied 1999'
Onbedoeld vervallen van zinsnede in doeleindenomschrijving in het vastgestelde bestemmingsplan bij verwerking van het raadsbesluit tot vaststelling, kan niet ondervangen worden door verwijzing naar het ontwerpbestemmingsplan en het raadsbesluit.
Europees Handvest inzake lokale autonomie heeft geen rechtstreekse werking.
- 56**   **01-126**
Vz. ABRS 2 november 2001, nr. 200103336/2
Haarlemmermeer/uitwerkingsplan 'Lisserbroek-Muntstraat'
Dubbele uitwerking van het moederplan niet mogelijk.
- 56**   **01-127**
ABRS 7 november 2001, nr. 200000078/1
Schiermonnikoog/bestemmingsplan 'Tweede Partiële herziening van het bestemmingsplan Schiermonnikoog Nabij de Kom'
Voorgescreven beperkingen van de toegestane typen kampeermiddelen heeft ruimtelijke relevantie.
- 57**   **01-128**
ABRS 7 november 2001, nr. 200001474/1
Minister van Verkeer en Waterstaat/Tracébesluit A2, trajecten knooppunt Everdingen – knooppunt Deil en Zaltbommel – knooppunt Empel
Artikel 3:42 Awb is niet van toepassing op de terinzagelegging van een vastgesteld tracébesluit. Te late bekendmaking van het tracébesluit kan de rechtmatigheid van het besluit niet aantasten.
- 58**   **01-129**
ABRS 7 november 2001, nr. 200003919/1
Eindhoven/bestuursdwangaanschrijving
Bij de vaststelling van de omvang van een bouwperceel is de op een bepaald moment actuele situatie ter plaatse bepalend en niet de situatie ten tijde van het van kracht worden van het bestemmingsplan.
- 58**   **01-130**
ABRS 14 november 2001, nr. 200100349/1
Breda/bestemmingsplan 'Adriaan Klaassenstraat e.o.'
Bij goedkeuringsbesluit dienen gedeputeerde staten een brede planologische afweging te maken. Een afwijking van in de VNG-brochure 'Bedrijven en milieuzonering' genoemde indicatieve afstanden kan niet uitsluitend gemotiveerd worden met een beroep op (nog te verlenen) milieuvergunning.
- 59**   **01-131**
ABRS 14 november 2001, nr. 200101654/1
Sint-Michiëlsgestel/bestemmingsplan 'Laamhoef'
Het opnemen van een fasering in het bestemmingsplan is wenselijk in verband met komende streekplanherziening.

- 60 01-132**
ABRS 21 november 2001, nr. 199902707/1
Ooststellingwerf/bestemmingsplan 'Buitengebied, partiële herziening Grindweg 22, Nijberkoop'
Roofdier- en reptielenopvangcentrum planologisch inpasbaar in buitengebied. Voldoende aannemelijk dat een milieuvergunning zou kunnen worden verleend.
- 61 01-133**
ABRS 21 november 2001, nr. 200000626/1
Velsen/wijzigingsplan 'IJmuiderslag 1e wijziging'
Nu niet aannemelijk was en er evenmin aanwijzingen waren dat de noodzakelijke vergunning ingevolge de Natuurbeschermingswet zou worden verleend konden gedeputeerde staten niet zonder meer het wijzigingsplan goedkeuren.
- 62 01-134**
ABRS 21 november 2001, nr. 200002717
Heerenveen/bestemmingsplan 'Skoatterwâld'
Vraagstelling deskundigenbericht te sturend?
- 63 01-135**
ABRS 28 november 2001, nr. 200005429/1
Nunspeet/dwangsomaanschrijving
Beperking in het gebruik van recreatiewoning is niet aan te merken als een aantasting van het recht op ongestoord genot van eigendom. Inschrijving in gemeentelijke basisadministratie kan tezamen met de bevindingen van onderzoek ter plaatse het vermoeden rechtvaardigen dat appellanten ten tijde van het nemen van dat besluit hun hoofdwoonverblijf in de recreatiewoning hadden.
Peildatum overgangsrecht.
- 65 01-136**
ABRS 5 december 2001, nr. 200000436/1
Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer/aanwijzing tot herziening streekplan Amsterdam-Noord-zeekanaalgebied
Voor het geven van een aanwijzing ex artikel 6 WRO om een streekplanherziening vast te stellen is het niet noodzakelijk dat er een concreet bestemmingsplan voorligt dat niet in overeenstemming is met het regeringsbeleid.
- 66 01-137**
Pres. Rb. Assen 28 december 2001, nr. 01/934
Hoogeveen/dwangsomaanschrijving
Niet in de aanwezigheid van rails op zich, maar (slechts) in een bepaald met het bestemmingsplan strijdig gebruik daarvan is een illegale situatie gelegen.

Planschadevergoeding

- 68 01-138**
ABRS 26 september 2001, nr. 200100765/1
Noordenveld/verzoek om planschadevergoeding
Bij eigendomsverkrijging onder algemene titel kan geen voorzienbaarheid worden tegengehouden die niet reeds bestond bij voormalige eigenaar.
- 68 01-139**
ABRS 3 oktober 2001, nr. 200001310/1
Epe/verzoek om planschadevergoeding
In objectieve zin neemt de bruikbaarheid van net buiten het nieuwe bestemmingsplan vallende percelen in dit geval niet af door het nieuwe bestemmingsplan, zodat er geen sprake is van een waardeverminderende factor. Gestelde waardebeperking door excentrische ligging is al verdisconteerd in grondprijs die gebaseerd is op kenmerken van het perceel en omgevingsfactoren en overigens in de in rekening gebrachte kosten voor de aanleg van een ontsluiting en voorzieningen.
- 70 01-140**
ABRS 3 oktober 2001, nr. 200101280/1
Stein/verzoek om planschadevergoeding
Artikel 6:20, vierde lid Awb houdt niet in dat, in geval tegen het niet tijdig beslissen bezwaar is gemaakt, het bestuursorgaan uitsluitend in de vorm van een beslissing op bezwaar een primair besluit kan nemen. Dit zou immers betekenen dat alsdan de mogelijkheid van een (latere) inhoudelijke heroverweging wordt weggenomen.
- 72 01-141**
ABRS 21 november 2001, nr. 200100248/1
Weert/verzoek om planschadevergoeding
Uitwerkingsplan is geen planschadebasis; ontbreken van causaliteit.
- 72 01-142**
ABRS 28 november 2001, nr. 200100834/1
Enschede/verzoek om planschadevergoeding
Bij de planvergelijking dient ten aanzien van de nieuwe bestemming niet te worden uitgegaan van de toekomstige algemene bestemming 'bijzondere bebouwing', maar moet de projectbestemming 'Budo-vereniging' tot uitgangspunt worden genomen, aangezien de vrijstelling specifiek daarvoor is verleend.
- 74 01-143**
ABRS 12 december 2001, nr. 200101227/1
Hengelo/verzoek om planschadevergoeding
Geen samengestelde rente, nu schadeveroorzakend moment voor de datum van invoering van het nieuw Burgerlijk Wetboek per 1 januari 1992 ligt.
- 75 01-144**
ABRS 12 december 2001, nr. 200103243/1
Goor (thans Hof van Twente)/verzoek om planschadevergoeding
Niet het vragen van een nader advies (second opinion), maar het afwijken van een krachtens wettelijk voorschrift uitgebracht advies (van de schadebeoordelingscommissie) had gemotiveerd moeten worden.

Verslag symposium StAB

In een speciale editie van de Nieuwsbrief StAB is het symposium ter gelegenheid van het 1^e lustrum van de StAB op 1 november 2001 aangekondigd. In het onderstaande treft u een korte impressie aan van het-geen door de sprekers naar voren is gebracht. Het thema van het symposium luidde: 'Afstemming tussen ruimtelijke ordening en milieu'.

Prof. mr. drs. F.C.M.A. Michiels, lid van de Raad van Toezicht van de StAB trad op als dagvoorzitter. Sprekers waren de heer A. Barmentloo (directeur Bestuur en Ondersteuning van de Rijksplanologische dienst, ministerie van VROM), de heer C.H.J. Lamers (voorzitter van de commissie milieubeheer van de VNG en burgemeester van Houten), prof. mr. N.S.J. Koeman (hoogleraar milieu- en r.o.-recht en advocaat) en drs. P.L.B.A van Geel (gedeputeerde in Noord-Brabant).

Barmentloo had het thema van het symposium opgevat als de vraag hoe wet- en regelgeving eraan kunnen bijdragen dat samenhangende kwesties meer samenhangend worden aangepakt. In zijn betoog gaf hij aan dat diezelfde vraag één van de redenen was voor minister Pronk van VROM om kort na zijn aantreden te besluiten om de Wet milieubeheer en de Wet op de Ruimtelijke Ordening fundamenteel te herzien. Milieu en ruimtelijke ordening zijn namelijk twee van de beleidsterreinen die als gevolg van het streven naar duurzaamheid steeds meer verweven raken. Deze grote mate van verwevenheid stelt echter hoge eisen aan de afstemming van beleid, niet alleen inhoudelijk maar ook bestuurlijk. Barmentloo verwees in dit verband naar onder meer de wens van sommigen om te komen tot een Wet op de leefomgeving, waarin in ieder geval milieu- en ruimtelijk bestuursrecht en liefst ook andere deelgebieden die betrekking hebben op de omgeving worden geïntegreerd. Vooralsnog is een dergelijke wet niet in zicht. Wel is het de bedoeling in de nieuwe Wet Ruimtelijke Ordening, waarvan het voorontwerp recent is uitgebracht, meer mogelijkheden te bieden om in ruimtelijke plannen milieuaspecten te laten doorwerken. Spreker besprak vervolgens een aantal belangrijke onderdelen van het voorontwerp.

Lamers presenteerde vanuit de VNG de visie dat er gestreefd moet worden naar een betere leefomgevingskwaliteit. Vanzelfsprekend zal de overheid ook op dit terrein het voortouw moeten nemen, maar hierbij zal een andere sturingswijze moeten worden gehanteerd, dan die tot dusverre werd gebruikt. Hij pleitte in dit verband voor het instrument van het 'partnership' in plaats van een 'top-down-benadering'. Met het partnership komt er tot op zekere hoogte een einde aan de hiërarchische verhouding tussen de verschillende bestuurslagen. Rijk, provincies en gemeenten spelen ieder hun eigen rol om zo hun gemeenschappelijke doel te bereiken. Lamers wil wel een onderscheid tussen milieu en ruimtelijke ordening in regelgeving houden. Belangwekkende instrumenten op het gebied van milieu zijn in dit verband onder andere Modernisering Instrumentarium Geluidsbeleid (MIG), Beleidsvernieuwing Bodemsanering (BEVER) en Stad en Milieu. Voor de ruimtelijke ordening kan worden gedacht aan flexibele plannen, verruiming van de reikwijdte van de Wet op de Ruimtelijke Ordening op lange termijn en koppeling tussen de Wet op de Ruimtelijke Ordening en Wet milieubeheer op korte termijn.

Koeman zette milieu en ruimtelijke ordening op een inspirerende wijze tegenover en naast elkaar. De twee gebieden beconcurreren elkaar en vullen elkaar aan. Een voorbeeld van concurrentie is: natuurbescherming versus de ontwikkeling van bedrijfsterrinen (de beruchte korenwolf). De twee gebieden zijn bondgenoten als het gaat om milieueffectrapportages en de coördinatie tussen bouw- en milieuvergunning.

Koeman stelt dat afstemming tussen het r.o.-spoor en het milieuspoor niet mag leiden tot een volledig verlies van het specialiteitsbeginsel, dat algemeen als één van de grondslagen van de rechtsstaat wordt beschouwd. Op grond van dit beginsel dienen ruimtelijke aspecten afgewogen en beoordeeld te worden in een eigen, ruimtelijk wettelijk kader. Milieuaspecten dienen in hun eigen (milieutechnisch) wettelijk kader te worden beoordeeld. Niettemin is Koeman van mening dat het belang van een goede ruimtelijke ordening en het belang van de bescherming van het milieu in belangrijke mate kunnen worden geïntegreerd in 'het belang van een duurzame leefomgeving'. De bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de afweging moet daarbij op het meest geëigende niveau worden gelegd. Ook constateerde hij dat een effectieve en efficiënte rechtsbe-

scherming in de knel dreigt te komen wanneer afwegingen plaatsvinden uitsluitend met het oog op het belang van een duurzame leefomgeving. In dat geval wordt de betekenis van onpartijdige advisering volgens hem nog belangrijker.

Volgens Van Geel heeft de ruimtelijke ordeningsdeskundige vandaag de dag te maken met een tweetal ontwikkelingen; aan de ene kant is er een hoge maatschappelijke dynamiek door onder meer de ontwikkeling van ict-technologie. Aan de andere kant is er sprake van ruimtelijke inertie: negentig procent van de ruimtelijke ontwikkelingen in de komende tien jaar ligt nu al vast. Van Geel gaf aan dat het anker gevonden moet worden in bestuurlijk beleid, en niet in een dikke nota. Want in lokaal beleid is ruimte voor passie voor het detail en kan gezaghebbend 'nee' gezegd worden. Hij sloot zijn verhaal af met een aantal wensen. Ten eerste dat iedere bestuurslaag zijn eigen bevoegdheden heeft. De overheid is één, maar er is ook meer dan één overheid. In de tweede plaats dat wet- en regelgeving gebiedsgericht ingevuld wordt: uitgangspunt voor de integratie van beleid moet het maatschappelijke vraagstuk zijn, en niet het sectorale beleid. Van Geel pleitte in dit verband voor een 'moratorium op beleid'; in plaats van steeds maar met nieuw beleid te komen, is het wellicht raadzaam eerst het bestaande beleid goed uit te voeren. Hilariteit ontstond toen Lex Michiels zijn waardering voor dit streven liet blijken, waarbij hij de hoop uitsprak dat Van Geel ook na mei 2002 aan dit standpunt zal vasthouden.

01-104

ABRS 24 oktober 2001, nr. 199901710/1 (Uden)

Casus

Revisievergunning krachtens de Wm voor een productiebedrijf voor informatiedragers. Door appellant is aangevoerd dat de vergunning, een zogeheten vergunning op hoofdlijnen, niet goed handhaafbaar is en vergunninghoudster te veel vrijheid biedt om wijzigingen in de inrichting aan te brengen zonder dat de nadelige gevolgen vooraf door het bevoegd gezag worden getoetst en zonder dat daartegen adequate rechtsmiddelen kunnen worden aangewend.

Rechtsvraag

Voldoet de vergunning op hoofdlijnen aan de wettelijke vereisten?

Uitspraak

In de inrichting wordt een milieuzorgsysteem gehanteerd dat bestaat uit periodiek te overleggen meerjarenplannen, milieujaarprogramma's en jaarverslagen. In het meerjarenplan zijn de relevante milieu-effecten van de activiteiten in de inrichting en de milieudoelstellingen opgenomen. In het milieujaarprogramma zijn de milieutaakstellingen ter uitvoering van de milieudoelstellingen voor de inrichting vastgelegd. Het meerjarenplan en het meerjarenprogramma zijn onderdeel van de vergunningaanvraag. Het periodiek overleggen van meerjarenplannen en milieujaarprogramma's is dwingend voorgeschreven in de voorschriften van de vergunning. Voorts dient de inrichting volgens de voorschriften in werking te zijn overeenkomstig het door het bevoegd gezag goedgekeurde milieujaarprogramma. Wijzigingen in de inrichting ten opzichte van een goedgekeurd milieujaarprogramma die nadelige gevolgen hebben voor het milieu, zijn gedurende het van kracht zijn van het milieujaarprogramma derhalve niet mogelijk. Evenmin is mogelijk activiteiten te ontplooiën die niet zijn gebaseerd op de vergunningaanvraag. Uit het meerjarenplan en het milieujaarprogramma blijkt voldoende duidelijk welke activiteiten in de inrichting zullen plaatsvinden en wat daarvan de milieu-ef-

fecten zijn. Daarnaast merkt de Afdeling op dat – afgezien van de geluidemissie – de milieubelasting van de inrichting minimaal is. Wat het geluidsaspect betreft, zijn doelvoorschriften aan de vergunning verbonden. Gelet op het vorenstaande acht de Afdeling de vergunning voldoende handhaafbaar. Nu de meerjarenplannen en milieuprogramma's de goedkeuring van het bevoegd gezag behoeven en tegen besluiten tot goedkeuring rechtsmiddelen kunnen worden aangewend, is bovendien de rechtsbescherming voldoende verzekerd. Het beroep is in zoverre ongegrond.

Wet milieubeheer, artikelen 8.10 en 8.11

Bij besluit van 20 juli 1999 hebben burgemeester en wethouders van Uden (verweerders) krachtens de Wet milieubeheer aan de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid EMI Compact Disc (Holland) B.V. een revisievergunning als geregeld in artikel 8.4, eerste lid, van deze wet verleend voor een productiebedrijf voor informatiedragers.

Appellant heeft aangevoerd dat de vergunning, een zogeheten vergunning op hoofdlijnen, niet goed handhaafbaar is en vergunninghoudster te veel vrijheid biedt om wijzigingen in de inrichting aan te brengen, zonder dat de nadelige gevolgen vooraf door het bevoegd gezag worden getoetst en zonder dat daartegen adequate rechtsmiddelen kunnen worden aangewend. Hij heeft in dit verband gewezen op het ontbreken van duidelijke en handhaafbare normen in de vergunning en op het volgens hem onduidelijke karakter van de krachtens de vergunning op te stellen meerjarenplannen en milieujaarverslagen.

In het bestreden besluit en ter zitting hebben verweerders uiteengezet dat zij de milieugevolgen van de inrichting hebben beoordeeld op grond van de aanvraag. Bij de aanvraag is onder meer gevoegd het meerjarenplan 1997-2001 en het milieujaarprogramma 1998-1999. De aanvraag geeft, naar zij stellen, voldoende inzicht in de activiteiten in de inrichting, zowel de huidige activiteiten als die na uitbreiding van de inrichting. Hieruit hebben verweerders geconcludeerd dat uitsluitend wat de geluidbelasting van de inrichting betreft, doelvoorschriften nodig zijn in het belang van de bescher-

ming van het milieu, en dat de overige emissies zo gering zijn dat het niet nodig is om met betrekking tot die emissies nadere voorschriften te stellen naast de beperkingen die reeds uit de vergunningaanvraag volgen. Voorts hebben verweerders in het bestreden besluit hun vertrouwen uitgesproken in de eigen verantwoordelijkheid van vergunninghoudster. Zij hebben hieraan toegevoegd dat zij de mate van flexibiliteit die in een vergunning wordt geboden, afhankelijk hebben gesteld van de inspanningen die een bedrijf zich op het gebied van de bescherming van het milieu getroost. De meeste flexibiliteit kan worden geboden aan bedrijven die een aantoonbaar goed werkend gecertificeerd milieuzorgsysteem hebben en in dat kader een meerjarenplan en een jaarverslag maken. De inrichting van vergunninghoudster is gecertificeerd op grond van de NEN-EN-ISO 14001-certificatie, een internationale standaard voor milieuzorgsystemen. Daarnaast maakt vergunninghoudster reeds geruime tijd meerjarenplannen, milieujaarprogramma's en jaarverslagen.

Ingevolge voorschrift 1 wordt ten minste elke vier jaar in overleg met en ter goedkeuring van het bevoegd gezag een meerjarenplan aan het bevoegd gezag overgelegd. In het plan zijn de milieudoelstellingen voor de inrichting opgenomen.

Ingevolge voorschrift 2 zijn, onverminderd het bepaalde in voorschrift 1, in het meerjarenplan opgenomen de relevante milieu-effecten van de activiteiten met betrekking tot geluid, bodem, lucht, afvalstoffen, energie, veiligheid, opslag en reductie van grond- en hulpstoffen. Voorts is een beschrijving opgenomen van maatregelen en voorzieningen, onderzoeken, prioriteitenstelling, uitvoerfasering, alsmede andere relevante acties met betrekking tot voornoemde aspecten, waarbij rekening wordt gehouden met de stand der techniek en de relevante gevolgen voor het milieu. Verder is opgenomen de wijze waarop monitoring, meting (meetplan), controle en corrigerende maatregelen plaatsvinden met betrekking tot voornoemde aspecten.

Ingevolge voorschrift 3 wordt jaarlijks, vóór 1 juni, in overleg met en ter goedkeuring van het bevoegd gezag een milieujaarprogramma aan het bevoegd gezag overgelegd. In dit plan zijn de milieutaakstellingen ter uitvoering van de milieudoelstellingen voor de inrichting voor het komende jaar opgenomen waaronder ten minste de in voor-

schrift 2 genoemde onderwerpen zijn begrepen.

Ingevolge voorschrift 4 is de inrichting in werking overeenkomstig het door het bevoegd gezag goedgekeurd milieujaarprogramma. Indien goedkeuring aan het milieujaarprogramma is onthouden, wordt binnen een door het bevoegd gezag te stellen termijn een nieuw milieujaarprogramma in overleg met en ter goedkeuring van het bevoegd gezag overgelegd.

Het in de onderhavige inrichting gehanteerde milieuzorgsysteem bestaat uit meerjarenplannen, milieujaarprogramma's en jaarverslagen. Een dergelijk systeem is er onder meer op gericht bedrijven tot voortdurend betere milieuprestaties te bewegen. Het in overleg met en ter goedkeuring van het bevoegd gezag overleggen van meerjarenplannen en milieujaarprogramma's is in de vergunningvoorschriften dwingend voorgeschreven. Tevens dient de inrichting in werking te zijn overeenkomstig het goedgekeurde milieujaarprogramma. Wijzigingen in de inrichting ten opzichte van een goedgekeurd milieujaarprogramma die nadelige gevolgen hebben voor het milieu, zijn gedurende het van kracht zijn van het milieujaarprogramma derhalve niet mogelijk. Evenmin is het mogelijk in de inrichting activiteiten te ontplooiën die niet zijn gebaseerd op de vergunningaanvraag. Voorts blijkt naar het oordeel van de Afdeling uit het meerjarenplan 1997-2000 en het milieujaarprogramma 1998-1999, alsmede uit de vergunning en de daarvan onderdeel uitmakende aanvraag, voldoende duidelijk welke activiteiten in de inrichting zullen plaatsvinden en wat hiervan de milieugevolgen zullen zijn. Daarnaast is in de vergunningvoorschriften duidelijk vastgesteld wat de plichten van vergunninghoudster zijn. De Afdeling merkt daarbij nog op dat blijkens de stukken de milieubelasting van de inrichting, afgezien van de geluidemissie, minimaal is. Wat het geluidaspect betreft, zijn aan de vergunning doelvoorschriften verbonden. Op grond van het vorenstaande is de Afdeling van oordeel dat verweerders zich in redelijkheid op het standpunt hebben kunnen stellen dat de vergunning voldoende handhaafbaar is. Nu meerjarenplannen en milieujaarprogramma's bovendien de goedkeuring van verweerders behoeven en tegen besluiten tot goedkeuring rechtsmiddelen kunnen worden aangewend, is de rechtsbescherming voldoende verzekerd. Het beroep is in zoverre ongegrond.

Het beroep is ongegrond.

Commentaar

De onderhavige uitspraak biedt perspectief aan de voorstanders van de vergunning op hoofdlijnen. Eerdere vergunningen op hoofdlijnen konden de toets van het beroep niet doorstaan, met name omdat door het bevoegd gezag was gekozen voor een zodanige uitvoering dat de handhaafbaarheid niet was gewaarborgd en de rechtsbescherming onvoldoende was verzekerd. Een belangrijk punt daarbij was dat in deze vergunningen niet dwingend was voorgeschreven dat de inrichting conform het milieuprogramma in werking moet zijn (zie o.a. Vz. ABRS 31-03-1998 nr. F03.97.0726; ABRS 19-10-1995 nr. G05.92.0939, Nieuwsbrief 95-158; ABRS 25-08-2000 nr. E03.99.0202 t/m 0204, Nieuwsbrief StAB 00-86 en ABRS 16-11-2000 nr. E03.97.1279, Nieuwsbrief StAB 00-119).

In de onderhavige zaak hebben verweerders daar kennelijk lering uit getrokken en gekozen voor een zodanige constructie dat de vergunning van vrijblijvende elementen is ontdaan. Het in overleg met en ter goedkeuring van het bevoegd gezag overleggen van meerjarenplannen en milieujaarprogramma's is dwingend voorgeschreven evenals het in werking zijn van de inrichting conform het goedgekeurde milieujaarprogramma. Dit laatste verzekert dat het bevoegd gezag aanknopingspunten heeft om handhavend op te treden indien vergunninghoudster de goedgekeurde plannen niet uitvoert. Voorts bieden de plannen en programma's als onderdeel van de vergunningaanvraag voldoende inzicht in de activiteiten van de inrichting alsmede de milieugevolgen daarvan, zodat het niet mogelijk is om zonder meer wijzigingen in de inrichting aan te brengen met nadelige gevolgen voor het milieu. De besluiten tot goedkeuring van de plannen en programma's zijn voor bezwaar en beroep vatbare besluiten zodat – naast de handhaving – ook de rechtsbescherming voor zowel vergunninghoudster als derden is verzekerd.

Niet helemaal duidelijk is de overweging omtrent de minimale milieubelasting die de inrichting veroorzaakt. Mogelijk suggereert deze overweging dat een vergunning op hoofdlijnen met een potentieel ingrijpende milieubelasting aan meer waarborgen zal moeten voldoen.

01-105

ABRS 24 oktober 2001, nr. 200003287/1 (Amsterdam)

Casus

Opleggen van lasten onder dwangsom wegens het overtreden van de voorschriften van de vergunning en de verklaring van geen bedenkingen van de minister van VROM. Appellante stelt dat niet burgemeester en wethouders van Amsterdam (verweerders) maar gedeputeerde staten van Noord-Holland bevoegd waren om de bestreden besluiten te nemen.

Rechtsvraag

Hebben gedeputeerde staten hun bevoegdheid tot het opleggen van een dwangsom kunnen delegeren aan burgemeester en wethouders van Amsterdam?

Uitspraak

De Afdeling stelt vast dat gedeputeerde staten van Noord-Holland ter zake van de vergunningverlening het bevoegde gezag zijn. Op grond van de Provinciewet hebben gedeputeerde staten een aantal nader genoemde bevoegdheden aan burgemeester en wethouders van Amsterdam gedelegeerd. Er zijn bevoegdheden die zich niet lenen voor overdracht aan gemeentebesturen zoals de vergunningverlening voor inrichtingen die een grote ruimtelijke uitstraling hebben, bijvoorbeeld omdat zij in belangrijke mate geluidhinder kunnen veroorzaken. In het onderhavige geval ziet de Afdeling echter geen grond voor het oordeel dat de aard en de schaal van de bevoegdheid tot vergunningverlening voor deze inrichting en in het verlengde daarvan de bevoegdheid tot handhaving, zich verzetten tegen delegatie ervan aan burgemeester en wethouders van Amsterdam. De Afdeling neemt daarbij in aanmerking dat de beoordeling van de doelmatigheid van de activiteiten in eerste instantie plaatsvindt in het kader van de verlening van een verklaring van geen bedenkingen door de minister van VROM.

Algemene wet bestuursrecht, artikelen 5:32 en 10:15

Provinciewet, artikel 107

Bij besluit van 23 november 1999 hebben burgemeester en wethouders van Amsterdam (verweerders) namens gedeputeerde staten van Noord-Holland aan appellante een last onder dwangsom als bedoeld in artikel 5:32, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht opgelegd. De dwangsom is vastgesteld op *f* 500 per dag voor overtreding van de aan de vergunning krachtens de Wet milieubeheer van 24 juli 1997 verbonden voorschriften 3.4 en 3.5, voorzover overtreding van deze voorschriften betrekking heeft op het niet indienen van een nieuw concept-milieuzorgprogramma 1999-2001 ter goedkeuring bij de directeur van de Milieudienst Amsterdam, dat, in afwijking van het op 24 september 1999 ingediende programma, op een aantal nader genoemde punten is aangepast. Het maximum waarboven geen dwangsom meer wordt verbeurd is vastgesteld op *f* 15.000. Tevens zijn bij besluit van 26 november 1999 dwangsommen opgelegd wegens overtreding van voorschriften van de verklaring van geen bedenkingen van de minister van VROM.

Overwegingen

De inrichting waarop de hiervoor genoemde lasten onder dwangsom en het bestreden besluit betrekking hebben is een inrichting voor het opslaan, bewerken en verwerken van (gevaarlijke) afvalstoffen en het overslaan van gerede brandstoffen en afgeleide halffabrikaten.

Appellante heeft aangevoerd dat niet verweerders bevoegd waren het bestreden besluit te nemen, maar gedeputeerde staten van Noord-Holland.

Ingevolge artikel 10:15 van de Algemene wet bestuursrecht geschiedt delegatie slechts indien in de bevoegdheid daartoe bij wettelijk voorschrift is voorzien.

Ingevolge artikel 107, eerste lid, van de Provinciewet kan het provinciaal bestuur bevoegdheden van regeling en bestuur, gevorderd bij of krachtens een andere dan deze wet, voor het gebied van een of meer gemeenten of waterschappen overdragen aan de besturen van die gemeenten of waterschappen voorzover die bevoegdheden zich naar hun aard en schaal daartoe lenen en die besturen daarmee instemmen.

In artikel 8.2 van de Wet milieubeheer is bepaald welk bestuursorgaan bevoegd is te beslissen op een aanvraag om een vergunning op grond van de Wet milieubeheer.

Ingevolge het eerste lid van dit artikel zijn burgemeester en wethouders van de gemeente waarin de inrichting geheel of in hoofdzaak zal zijn of is gelegen, bevoegd te beslissen op de aanvraag om een vergunning, behoudens in gevallen als bedoeld in het tweede, het derde en het vierde lid.

Ingevolge het tweede lid van dit artikel kan bij algemene maatregel van bestuur worden bepaald dat ten aanzien van daarbij aangewezen categorieën van inrichtingen gedeputeerde staten van de provincie waarin de inrichting geheel of in hoofdzaak zal zijn of is gelegen, bevoegd zijn te beslissen op de aanvraag om een vergunning. Een zodanige maatregel wordt slechts vastgesteld met betrekking tot categorieën van inrichtingen ten aanzien waarvan dat geboden is gezien de aard en de omvang van de gevolgen die die inrichtingen voor het milieu kunnen veroorzaken, dan wel met het oog op de doelmatige bescherming van het milieu of met betrekking tot categorieën van gevallen waarin dat geboden is met het oog op het algemeen belang.

Ingevolge artikel 3.1 van het Inrichtingen- en vergunningenbesluit milieubeheer (hierna: het Besluit) – de algemene maatregel van bestuur als bedoeld in artikel 8.2, tweede lid, van de wet – zijn gedeputeerde staten van de provincie waarin de inrichting geheel of in hoofdzaak zal zijn of is gelegen, bevoegd te beslissen op de aanvraag om een vergunning ten aanzien van inrichtingen die behoren tot een categorie die daartoe in bijlage I is aangewezen.

De onderhavige inrichting is een inrichting als bedoeld in categorie 28.4, onder c.2, van bijlage I behorende bij het Besluit. Gedeputeerde staten van Noord-Holland waren in zoverre ter zake van de vergunningverlening het bevoegde gezag.

Op grond van artikel 122, eerste lid, van de Provinciewet heeft het provinciaal bestuur ter uitvoering van wetten, algemene maatregelen van bestuur en van provinciale verordeningen de bevoegdheid tot toepassing van bestuursdwang. Ingevolge artikel 5:32, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht kan een bestuursorgaan dat bevoegd is bestuursdwang toe te passen, in plaats daarvan aan de overtreder een last onder dwangsom opleggen.

Ingevolge artikel 18.2, eerste lid, aanhef en onder a, van de Wet milieubeheer, voorzover hier van belang, heeft het bestuursorgaan dat bevoegd is een vergunning krachtens artikel 8.1 voor een inrichting te verlenen tot taak zorg te dragen voor de bestuurlijke handhaving van het met betrekking tot de inrichting bij of krachtens de betrokken wetten bepaalde.

Gelet op deze bepalingen waren gedeputeerde staten van Noord-Holland tevens bevoegd aan de onderhavige inrichting lasten onder dwangsom op te leggen.

Bij besluit van 30 november 1999 hebben gedeputeerde staten van Noord-Holland met toepassing van artikel 107 van de Provinciewet een aantal nader genoemde bevoegdheden gedelegeerd. Onder I, sub A.1, hebben gedeputeerde staten, voorzover hier van belang, aan verweerders de bevoegdheid gedelegeerd tot het verlenen van vergunningen ingevolge artikel 8.1 van de Wet milieubeheer, voor inrichtingen zoals aangewezen in categorie 28, met uitzondering van 28.4.e, van bijlage I behorende bij het Besluit en voorzover deze inrichtingen geheel binnen de gemeente Amsterdam zijn gelegen. Onder II van dit besluit, voorzover hier van belang, hebben gedeputeerde staten met de delegatie van de bevoegdheden, zoals onder meer genoemd onder I, sub A, van het besluit, tevens overgedragen de uitvoering van taken en de uitoefening van bevoegdheden op grond van artikel 122 van de Provinciewet, hoofdstuk 5 van de Algemene wet bestuursrecht en hoofdstuk 18 van de Wet milieubeheer, voorzover nodig bij de uitvoering van de gedelegeerde bevoegdheden. De raad van de gemeente Amsterdam heeft ingestemd met deze delegatie.

Op basis van dit besluit hebben verweerders het bestreden besluit genomen.

Het hiervoor genoemde besluit van gedeputeerde staten van Noord-Holland van 30 november 1999 hield een wijziging in van de in 1987 tussen hen en verweerders vastgestelde 'Gemeenschappelijke regeling ter versterking van de bestuurlijke positie van Amsterdam'. Deze regeling is gebaseerd op de artikelen 51 en 52, in samenhang met artikel 8, van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De regeling heeft tot doel de bestuurlijke positie van Amsterdam te versterken door middel van het overdragen van taken op het gebied van monumentenzorg, gezondheidszorg, milieu en ruimtelijke ordening, het terug-

treden van de provincie op die beleidsvelden en de onderlinge beleidsafstemming. Ten aanzien van de milieutaken is, naar gedeputeerde staten in dit besluit stellen, geconstateerd, dat de tot dat moment geldende regeling, waarbij enkele milieutaken waren gemandateerd, aanpassing behoefde onder meer door de beoordelingsruimte op het gebied van de uitvoering van de Wet milieubeheer te vergroten door deze taken op grond van artikel 107 van de Provinciewet aan het gemeentebestuur te delegeren.

De toepassing van artikel 107 van de Provinciewet in verband met de bevoegdheid tot vergunningverlening op grond van de Wet milieubeheer is eerder aan de orde geweest in de uitspraak van de Afdeling van 22 juni 2000, nr. E03.97.0088, AB 2000, 313 (Goor). Daar betrof het een in beginsel algemene overdracht van de bevoegdheid tot vergunningverlening voor inrichtingen genoemd in artikel 2.4 van het Besluit aan de colleges van burgemeester en wethouders in de provincie Overijssel. Artikel 2.4 van het Besluit geeft een opsomming van de inrichtingen die in belangrijke mate geluidhinder kunnen veroorzaken, zoals bedoeld in artikel 41 van de Wet geluidhinder. Volgens dat artikel dienen gronden waaraan bij de vaststelling of herziening van een bestemmingsplan een bestemming is gegeven die het mogelijk maakt dat deze inrichtingen zich op deze gronden kunnen vestigen, te worden gezoneerd. Van deze inrichtingen heeft de Afdeling overwogen dat zij door de ernstige geluidhinder die zij kunnen veroorzaken, een grote ruimtelijke uitstraling hebben. Betrokkenheid van gedeputeerde staten bij de vergunningverlening op grond van de Wet milieubeheer is voor deze inrichtingen aangewezen vanwege de samenhang met hun toezichthoudende taak op het vaststellen van bestemmingsplannen ingevolge de Wet op de Ruimtelijke Ordening en in het kader daarvan het vaststellen van geluidzones en zonodig het vaststellen van hogere waarden op grond van onder meer artikel 82 van de Wet geluidhinder. Daarom leent de bevoegdheid om te beslissen op vergunningaanvragen krachtens de Wet milieubeheer zich voor deze inrichtingen niet voor overdracht aan gemeentebesturen.

In het onderhavige geval betreft het een overdracht in het kader van het grotestedenbeleid van specifieke bevoegdheden van gedeputeerde staten

uitsluitend aan het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam. Verder betreft het bestuursrechtelijke maatregelen tegen een op het grondgebied van de gemeente Amsterdam gelegen inrichting waarvoor gedeputeerde staten wel zijn aangewezen als bevoegd gezag, maar die niet is genoemd in artikel 2.4 van het Besluit als een inrichting die in belangrijke mate geluidhinder kan veroorzaken. De Afdeling ziet geen grond voor het oordeel dat de aard en schaal van de bevoegdheid tot vergunningverlening voor deze inrichting en in het verlengde daarvan de bevoegdheid tot handhaving, zich verzetten tegen delegatie ervan aan burgemeester en wethouders van Amsterdam. De Afdeling neemt hierbij in aanmerking dat de beoordeling van de doelmatigheid die met betrekking tot de werkzaamheden in inrichtingen als de onderhavige dient te worden verricht, in eerste instantie plaatsvindt in het kader van de verlening van een verklaring van geen bedenkingen door de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer krachtens artikel 8.36 van de Wet milieubeheer. De Afdeling acht tevens van belang dat verweerders bij de uitvoering van de gedelegeerde bevoegdheid uitvoering dienen te geven aan de milieubeleidsplannen van de provincie Noord-Holland. Gelet op het vorenstaande is de Afdeling van oordeel dat gedeputeerde staten van Noord-Holland op grond van artikel 107 van de Provinciewet de bevoegdheid tot het opleggen van een dwangsom ten aanzien van inrichtingen als bedoeld in categorie 28.4 voornoemd hebben kunnen delegeren aan verweerders. Verweerders waren derhalve bevoegd bij het bestreden besluit de opgelegde lasten onder dwangsom te handhaven.

Het beroep is in zoverre ongegrond.

01-106

Vz. ABRS 30 oktober 2001, nr. 200104847/1 (IJmond)

Casus

Opleggen van een last onder dwangsom wegens overtreding van de vergunningvoorschriften. De dwangsom is opgelegd door het dagelijks bestuur van de Milieudienst IJmond. Verzoekster om schorsing betoogt dat de bevoegdheid om vergunningen op basis van de Wm te handhaven niet op rechtsgeldige wijze aan het dagelijks bestuur van de Milieudienst IJmond is gedelegeerd.

Rechtsvraag

Was de Milieudienst bevoegd tot het nemen van het bestreden besluit?

Uitspraak

De Voorzitter overweegt dat in de gemeenschappelijke regeling 'Milieudienst IJmond' op grond waarvan bevoegdheden van de deelnemende gemeenten aan de Milieudienst IJmond zijn gedelegeerd, niet concreet is bepaald welke taken en bevoegdheden worden overgedragen. Daarmee voldoet deze regeling niet aan de eisen die voortvloeien uit de Wet gemeenschappelijke regelingen. Volgt schorsing van het bestreden besluit.

Wet gemeenschappelijke regelingen, artikelen 8 en 10

Bij besluit van 24 september 2001 heeft het dagelijks bestuur van de Milieudienst IJmond (verweerder) aan verzoekster een last onder dwangsom opgelegd van f 500 met een maximum van f 10.000 voor iedere overtreding van vergunningvoorschrift 6.2.2, van f 500 met een maximum van f 10.000 voor elke week dat voorschrift 6.5.1 wordt overtreden en van f 5000 met een maximum van f 100.000 voor elke week dat voorschrift 6.6.1 wordt overtreden. Voor de eerste twee lasten geldt een begunstigingstermijn van 1 week, voor de laatste last geldt een begunstigingstermijn van 8 weken.

Overwegingen

Verzoekster betoogt onder meer dat met artikel 4 van de Gemeenschappelijke Regeling Milieudienst IJmond van 18 december 1997 de bevoegdheid om vergunningen op basis van de Wet milieubeheer te handhaven niet op een rechtsgeldige wijze aan het dagelijks bestuur van de Milieudienst IJmond is gedelegeerd. Zij voert aan dat uit de formulering van dit artikel niet uitdrukkelijk van een overdracht van de handhavingsbevoegdheid blijkt.

Ingevolge artikel 8, eerste lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen kan bij de regeling een openbaar lichaam worden ingesteld. Het openbaar lichaam is rechtspersoon.

Artikel 10, tweede lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen bepaalt, voorzover hier van belang, dat een regeling, waarbij gebruik wordt gemaakt van de bevoegdheid, bedoeld in artikel 8, eerste of tweede lid, aangeeft welke bevoegdheden de besturen van de deelnemende gemeenten aan het bestuur van het openbaar lichaam bij het aangaan van de regeling overdragen.

Bij besluit van 8 december 1997 hebben de raad van de gemeente Velsen, burgemeester en wethouders van Velsen en de burgemeester van Velsen de gemeenschappelijke regeling 'Milieudienst IJmond', als bedoeld in artikel 1 van de Wet gemeenschappelijke regelingen getroffen (hierna: de Regeling), waarbij het openbaar lichaam Milieudienst IJmond is ingesteld. In artikel 4, eerste lid, van de Regeling is bepaald dat de dienst optreedt ten aanzien van alle voorbereidende en uitvoerende taken en bevoegdheden op het gebied van milieu. Tot deze bevoegdheden behoren volgens artikel 4, tweede lid, aanhef en onder b, in elk geval het uitvoeren van controle- en handhavingsprogramma's en meer in het algemeen het houden van toezicht op de naleving van milieuwetgeving. In de considerans van de Regeling is vermeld dat geen rechtstreekse overdracht van bevoegdheden ten aanzien van beleidsvaststelling zal plaatsvinden, zodat de lokale politieke verantwoordelijkheid voor de vormgeving en de uitvoering van het milieubeleid onaangetast blijft.

De Voorzitter stelt vast dat in de Regeling niet concreet is bepaald welke taken en bevoegdheden worden overgedragen. In artikel 4 is slechts een om-

schrijving van de bedoelde taken en bevoegdheden opgenomen. De in artikel 4, eerste lid, van de Regeling voorkomende begrippen 'optreden', 'voorbereidende' en 'uitvoerende taken en bevoegdheden' en 'het gebied van milieu' zijn onvoldoende concreet om op grond daarvan vast te kunnen stellen dat is overgedragen de bevoegdheid tot handhaving door middel van het opleggen van een last onder dwangsom. De voor de overdracht van die bevoegdheid vereiste duidelijkheid wordt evenmin verschaft door artikel 4, tweede lid, dat blijkens de aanhef een niet-uitputtende opsomming geeft van taken en bevoegdheden die in ieder geval onder de Regeling vallen. De hiervoor onder 2.3 aangehaalde overweging uit de considerans, waarin getracht is tot uitdrukking te brengen dat de Regeling niet van toepassing is op beleidsvaststellende taken, impliceert niet de overdracht van taken en bevoegdheden waarop de Regeling precies ziet. Uit het vorenstaande concludeert de Voorzitter dat de Regeling niet voldoet aan de eisen die voortvloeien uit artikel 10, tweede lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Voorzover aangenomen moet worden dat de Regeling in ieder geval ziet op overdracht van taken en bevoegdheden ingevolge de Wet milieubeheer, is de Voorzitter van oordeel dat uit de formulering van artikel 4, tweede lid, aanhef en onder b, van de Regeling, op zichzelf dan wel in samenhang gezien met het bepaalde onder a, niet zonder meer kan worden afgeleid dat dat betrekking heeft op de bevoegdheid om de krachtens de Wet milieubeheer verleende vergunning voor de onderhavige inrichting te handhaven zo als bedoeld in artikel 18.2 van die wet.

Gezien het vorenstaande moet worden betwijfeld of verweerder bevoegd was tot het nemen van het bestreden besluit. De Voorzitter ziet hierin aanleiding het verzoek om het treffen van een voorlopige voorziening in te willigen. Gelet hierop behoeven de overige gronden geen bespreking meer.

Gelet op het voorgaande ziet de Voorzitter aanleiding de na te melden voorlopige voorziening te treffen.

Volgt schorsing van het bestreden besluit.

01-107

Vz. ABRS 31 oktober 2001, nrs. 200103043/1 en 200103043/2 (Someren)

Casus

Afwijzing van verzoek om tot intrekking van de vergunning over te gaan. Tussen partijen is niet in geschil dat uit oogpunt van stankhinder sprake is van ontoelaatbaar nadelige gevolgen voor het milieu en dat wijziging van de vergunningvoorschriften redelijkerwijs daarvoor geen oplossing biedt.

Rechtsvraag

Hadden verweerders tot intrekking van de vergunning moeten overgaan?

Uitspraak

De Voorzitter stelt vast dat de afstand tussen de woning van appelland en de stallen van de inrichting zeer klein is. Op het moment dat appelland de woning betrok, was hij bekend met deze situatie, die ook nadien niet is gewijzigd. Gelet op de ingrijpende gevolgen voor vergunninghouder van een besluit tot intrekking van de vergunning en gelet op hetgeen verweerders overigens hebben overwogen, hebben verweerders in redelijkheid, in een situatie waarmee appelland bekend was op het moment dat hij zijn woning betrok, geen aanleiding gezien voor toepassing van artikel 8.25 van de Wet milieubeheer.

Wet milieubeheer, artikelen 8.23 en 8.25

Bij besluit van 18 mei 2001 hebben burgemeester en wethouders van Someren (verweerders) het verzoek van appelland van 30 juni 1997 om met toepassing van artikel 8.25 van de Wet milieubeheer tot intrekking over te gaan van de bij besluit van 12 juli 1990 aan (...) krachtens de Hinderwet verleende vergunning voor een varkenshouderij, afgewezen.

Overwegingen

Aan het onderhavige geding ligt ten grondslag het verzoek van appelland van 30 juni 1997 om met toepassing van artikel 8.25, eerste lid, onder a, van de Wet milieubeheer de op 12 juli 1990 verleende

vergunning voor een varkenshouderij te Someren in te trekken.

Ingevolge artikel 8.25, eerste lid, aanhef en onder a, van de Wet milieubeheer kan het bevoegd gezag een vergunning voor een inrichting geheel of gedeeltelijk intrekken indien de inrichting ontoelaatbaar nadelige gevolgen voor het milieu veroorzaakt en toepassing van artikel 8.23 redelijkerwijs daarvoor geen oplossing biedt.

Op grond van de vergunning van 1990 mogen in de inrichting 300 mestvarkens, 182 fokzeugen, 60 opfokzeugen en 5 beren worden gehouden. Dit veebestand komt overeen met 466 mestvarkeneenheden. De afstand tussen de woning van appelland en het dichtstbijgelegen emissiepunt van de veehouderij bedraagt ongeveer 9 meter, terwijl deze afstand op grond van de Richtlijn veehouderij en stankhinder die verweerders bij de beoordeling van stankhinder plegen te hanteren, ongeveer 96 meter dient te bedragen.

Tussen partijen is niet in geschil dat er uit een oogpunt van stankhinder sprake is van ontoelaatbaar nadelige gevolgen en dat toepassing van artikel 8.23 van de Wet milieubeheer daarvoor geen oplossing biedt. Verweerders waren derhalve bevoegd op de voet van artikel 8.25, eerste lid, onder a, van de Wet milieubeheer de vergunning in te trekken. Bij de toepassing van artikel 8.25 van de Wet milieubeheer komt verweerders beleidsvrijheid toe.

Appelland stelt zich op het standpunt dat verweerders de vergunning hadden moeten intrekken. Daartoe voert hij aan dat de werkelijke afstand tussen de veehouderij en zijn woning slechts een tiende is van de met het oog op stankhinder in acht te nemen afstand. Verder zijn er volgens hem geen mogelijkheden om de stankhinder tot een aanvaardbaar niveau te reduceren, zodat alleen intrekking van de vergunning uitkomst kan bieden. Ten slotte is appelland van mening dat verweerders in hun afweging rekening hadden moeten houden met de omstandigheid, dat verdere bedrijfsontwikkeling van de veehouderij in de toekomst niet meer mogelijk is.

Vaststaat dat de inrichting en de woning van appelland reeds gedurende zeer lange tijd in elkaars nabijheid zijn gelegen. Volgens verweerders is er derhalve sprake van een historisch gegroeide situatie.

In 1990 is voor de inrichting voor het laatst een milieuvergunning verleend. Daartegen is toentertijd geen beroep ingesteld. In de overwegingen die aan het bestreden besluit ten grondslag liggen is vermeld dat er uit de omgeving van de inrichting nimmer klachten over stankhinder zijn ontvangen. De eerste klachten van appellants dateren pas uit 1995. Deze klachten waren niet gericht op intrekking van de vergunning, maar op handhaving met betrekking tot veranderingen die in strijd met de vergunning zouden zijn doorgevoerd. Verder overwogen verweerders dat de inrichting is gelegen in het buitengebied en dat er slechts ten opzichte van één enkele woning, te weten de woning van appellants zijnde een categorie III-object als bedoeld in de bijlage behorende bij de brochure Veehouderij en stankhinder, sprake is van ontoelaatbaar nadelige gevolgen. Voorts hebben verweerders ter zitting in reactie op de stelling van appellants dat de inrichting op deze locatie in de toekomst niet meer levensvatbaar is betoogd dat het aan de drijver van de inrichting is te beoordelen in hoeverre hij zijn bedrijf in de toekomst nog economisch rendabel kan uitoefenen.

De Voorzitter stelt vast dat de afstand tussen de woning van appellants en de stallen van de inrichting inderdaad zeer klein is. Op het moment dat appellants deze woning betrok was hij bekend met deze situatie, die ook nadien niet is gewijzigd. Gelet op de ingrijpende gevolgen voor vergunninghouder van een besluit tot intrekking van de vergunning en gelet op hetgeen verweerders overigens hebben overwogen, hebben verweerders in redelijkheid, in een situatie waarmee appellants bekend was op het moment dat hij zijn woning betrok, geen aanleiding gezien voor toepassing van artikel 8.25 van de Wet milieubeheer. Terecht hebben zij daarbij de economische vooruitzichten van het bedrijf niet beschouwd als toekomstige ontwikkeling in de zin van artikel 8.8, eerste lid, onder c, van de Wet milieubeheer.

De Voorzitter is van oordeel dat in dit geval nader onderzoek redelijkerwijs niet kan bijdragen aan de beoordeling van de zaak en dat ook overigens geen beletsel bestaat om met toepassing van artikel 8:86, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht onmiddellijk uitspraak te doen in de hoofdzaak.

Het beroep is ongegrond.

01-108

ABRS 21 november 2001, nr. 200003288/1 (Elburg)

Casus

Revisievergunning krachtens de Wm voor een veehouderij. Appellants is van mening dat de rechten die aan de onderliggende vergunningen worden ontleend, zijn vervallen, omdat de stallen waar de oprichtingsvergunning en de veranderingsvergunning op zijn niet tijdig zijn opgericht en in werking gebracht.

Rechtsvraag

Hebben verweerders zich kunnen baseren op bestaande rechten?

Uitspraak

De Afdeling overweegt dat de in geding zijnde stal wat betreft de ligging dermate afwijkend is gebouwd dat moet worden geoordeeld dat de (destijds vergunde) stal niet binnen drie jaar na het onherroepelijk worden van die vergunning is voltooid en in werking gebracht. De rechten die aan de oprichtingsvergunning kunnen worden ontleend, zijn wat betreft die stal en de daarin te houden dieren, dan ook van rechtswege vervallen. Het argument van verweerders dat de locatie waarop de stal is gerealiseerd in sommige opzichten uit milieuoogpunt gunstiger zou zijn, doet daar niet aan af.

Hinderwet, artikel 27

Interimwet ammoniak en veehouderij, artikelen 3 en 5

Bij besluit van 23 mei 2000 hebben burgemeester en wethouders van Elburg (verweerders) krachtens de Wet milieubeheer aan maatschap (...) een revisievergunning als geregeld in artikel 8.4, eerste lid, van deze wet verleend voor het houden van rundvee, varkens, geiten en konijnen.

Overwegingen

Bij het bestreden besluit is vergunning verleend voor het houden van 1563 vleesvarkens, 120 geiten-lammers ouder dan 61 dagen en jonger dan 1 jaar, 392 melkgeiten, 300 geiten-opfok-lammers jonger

dan 61 dagen, 170 konijnen (voedsters), 1200 vleeskonijnen en 5 stuks vrouwelijk jongvee jonger dan 2 jaar. Eerder is voor de inrichting krachtens de Hinderwet bij besluit van 29 augustus 1978 een oprichtingsvergunning voor het houden van 960 vleesvarkens en is bij besluit van 20 juni 1989 een uitbreidingsvergunning voor het uitbreiden van het veebestand met 288 vleesvarkens verleend.

Appellante stelt dat het bestreden besluit in strijd is met de Interimwet ammoniak en veehouderij (verder: de Interimwet). Zij voert hiertoe aan dat de rechten die aan de onderliggende vergunningen worden ontleend zijn vervallen, omdat de stallen waar de oprichtingsvergunning en de veranderingsvergunning op zien niet tijdig zijn opgericht en in werking gebracht.

Ingevolge artikel 27, eerste lid, van de tot 1 maart 1993 geldende Hinderwet verviel de vergunning of een gedeelte daarvan wanneer de inrichting niet binnen drie jaar na het onherroepelijk worden van de vergunning was voltooid en in werking gebracht.

Ter zitting is komen vast te staan dat de stal waarin volgens de oprichtingsvergunning 960 vleesvarkens konden worden gehouden niet is gebouwd overeenkomstig de bij de oprichtingsvergunning behorende plattegrondtekening. Ten opzichte van deze plattegrondtekening is de stal – conform de plattegrondtekening behorende bij de bouwvergunning van 20 september 1978 – ongeveer 50 meter verder in oostelijke richting gebouwd. Wat er ook zij van het argument van verweerders dat de locatie waarop de stal is gerealiseerd in sommige opzichten uit milieuoogpunt gunstiger zou zijn, de stal is wat betreft de ligging dermate afwijkend van de oprichtingsvergunning van 29 augustus 1978 gebouwd dat geoordeeld moet worden dat de vergunde stal niet binnen drie jaar na het onherroepelijk worden van de vergunning was voltooid en in werking gebracht. Ten tijde van het nemen van het bestreden besluit waren de rechten die aan de oprichtingsvergunning konden worden ontleend wat betreft die stal en de daarin te houden dieren dan ook van rechtswege vervallen. Verweerders zijn er derhalve bij de beoordeling van de aanvraag voor de bij het bestreden besluit verleende vergunning ten onrechte vanuit gegaan dat aan de oprichtingsvergunning rechten konden worden ontleend voor het houden van vleesvarkens.

Niet in geschil is dat de bij het bestreden besluit verleende vergunning in strijd is met de Interimwet, indien geen rechten voor het houden van dieren kunnen worden ontleend aan de oprichtingsvergunning van 29 augustus 1978.

Nu vaststaat dat deze rechten zijn vervallen, moet geconcludeerd worden dat het bestreden besluit in strijd is met artikel 3, eerste lid, in verbinding met artikel 5 van de Interimwet.

Het beroep is gegrond. Het bestreden besluit dient te worden vernietigd.

01-109

ABRS 21 november 2001, nr. 200003634/1 (Winterswijk)

Casus

Besluit tot intrekking van de vergunning voor een mestverwerkingsinrichting die uit de inrichting is verwijderd.

Rechtsvraag

Is het verwijderen van de mestverwerkingsinstallatie een grond voor intrekking van de vergunning?

Uitspraak

De Afdeling overweegt dienaangaande dat het enkele verwijderen van de mestverwerkingsinstallatie uit het bijgebouw niet kan worden aangemerkt als verwoesting van de inrichting als bedoeld in artikel 8.25, eerste lid, onder d van de Wet milieubeheer, zodat in zoverre de bevoegdheid tot intrekken van de vergunning niet op dit onderdeel kan worden gebaseerd. Tevens is niet aannemelijk gemaakt dat gedurende drie jaar geen handelingen zijn verricht met gebruikmaking van de vergunning.

Wet milieubeheer, artikel 8.25, eerste lid, onder c en d

Bij besluit van 5 juni 2000 hebben burgemeester en wethouders van Winterswijk (verweerders) met toepassing van artikel 8.25, eerste lid, van de Wet

milieubeheer de krachtens de Hinderwet (thans: Wet milieubeheer) verleende vergunning voor een mestverwerkingsinrichting ingetrokken.

Overwegingen

Ingevolge artikel 8.25, eerste lid, van de Wet milieubeheer kan het bevoegd gezag, voorzover hier van belang, een vergunning voor een inrichting geheel of gedeeltelijk intrekken indien: (...)

- c. gedurende drie jaar geen handelingen zijn verricht met gebruikmaking van de vergunning;
- d. de inrichting geheel of gedeeltelijk is verwoest.

Bij besluit van 8 juli 1986 hebben verweerders krachtens de Hinderwet een vergunning verleend voor de onderhavige inrichting ten behoeve van een mestverwerkingsbedrijf. De mestverwerkingsinstallatie was geplaatst in een bijgebouw op het terrein van de inrichting. Appellanten hebben in januari 1998 het perceel inclusief woning en bijgebouw gekocht. Niet is in geding dat sinds de verkoop in 1998 geen gebruik is gemaakt van de vergunning.

Appellanten voeren onder meer aan dat ten tijde van het nemen van het bestreden besluit niet werd voldaan aan de voorwaarde dat gedurende drie jaar geen gebruik van de vergunning is gemaakt. Daartoe hebben zij een schriftelijke verklaring van 28 juli 2000 van de voormalige vergunninghouder overgelegd, waarin deze verklaart dat de door hem aan verweerders gegeven telefonische informatie nimmer in samenhang met dit onderwerp is verstrekt en dat tot aan de verkoop in januari 1998 bedrijfsmatige activiteiten hebben plaatsgevonden.

Verweerders stellen zich in het bestreden besluit op het standpunt dat is voldaan aan het gestelde in artikel 8.25, eerste lid, onder c en d, van de Wet milieubeheer. Zij overwegen in dit verband dat de mestverwerkingsinstallatie uit de inrichting is verwijderd, zodat deze (bewust) is verwoest en dat uit de telefonische verklaring van 21 december 1999 van (...) blijkt dat deze sinds 1992 is gestopt met de verwerking van mest, zodat meer dan drie jaar geen gebruik is gemaakt van de vergunning.

Naar het oordeel van de Afdeling kan het enkele verwijderen van de mestverwerkingsinstallatie uit het bijgebouw niet worden aangemerkt als verwoesting van de inrichting als bedoeld in artikel

8.25, eerste lid, onder d, van de Wet milieubeheer, zodat in zoverre de bevoegdheid tot het intrekken van de vergunning niet op dit onderdeel kan worden gebaseerd.

Ten aanzien van de periode gedurende welke geen gebruik is gemaakt van de vergunning, overweegt de Afdeling dat verweerders hun standpunt daaromtrent slechts hebben gebaseerd op telefonische informatie van de voormalige vergunninghouder.

Gelet op de nadien overgelegde verklaring moet aan de juistheid van deze informatie worden getwijfeld. Voorts overweegt de Afdeling dat in de stukken geen aanknopingspunten kunnen worden gevonden voor het oordeel dat onder de door de voormalige vergunninghouder genoemde bedrijfsmatige activiteiten iets anders moet worden verstaan dan activiteiten met gebruikmaking van de vergunning. Gelet op het voorgaande hebben verweerders naar het oordeel van de Afdeling niet aannemelijk gemaakt dat ten tijde van het nemen van het bestreden besluit nog geen drie jaar zonder gebruikmaking van de vergunning waren verstreken. Derhalve is niet voldaan aan het gestelde in artikel 8.25, eerste lid, onder c, van de Wet milieubeheer, zodat verweerders ook in zoverre niet bevoegd waren om de vergunning in te trekken.

Het beroep is gegrond. Het bestreden besluit dient te worden vernietigd wegens strijd met artikel 8.25 van de Wet milieubeheer. In verband hiermee behoeven de overige beroepsgronden geen bespreking meer.

01-110

ABRS 21 november 2001, nr. 200100458/1 (Nunspeet)

Casus

Revisievergunning krachtens de Wet milieubeheer voor een veehouderij. In casu is de vergunningaanvraag gewijzigd nádat aanvraag en ontwerpbesluit ter inzage zijn gelegd.

Rechtsvraag

In hoeverre bestaat de mogelijkheid om de vergunningaanvraag te wijzigen nadat terinzagelegging heeft plaatsgevonden?

Uitspraak

De Afdeling stelt voorop dat uit het systeem van vergunningverlening, zoals neergelegd in de Wet milieubeheer en de Algemene wet bestuursrecht voortvloeit dat in beginsel op de aanvraag moet worden beslist zoals die is ingediend en bekendgemaakt.

Ná de terinzagelegging van de aanvraag en het ontwerpbesluit is het, behoudens uitzonderingen, niet meer geoorloofd de aanvraag nog te wijzigen of aan te vullen. Uitzonderingen zijn alleen toelaatbaar als vast staat dat geen derden zijn benadeeld. In casu is de aanvraag na overleg gewijzigd en heeft de wijziging uitsluitend positieve gevolgen voor het milieu. Onder deze omstandigheden hebben verweerders de wijziging in de vergunningprocedure mogen betrekken.

Wet milieubeheer, artikel 8.4

Algemene wet bestuursrecht, afdeling 3.5

Bij besluit van 12 december 2000 hebben burgemeester en wethouders van Nunspeet (verweerders) krachtens de Wet milieubeheer een revisievergunning als geregeld in artikel 8.4, eerste lid, van deze wet deels verleend, deels geweigerd voor een gemeente veehouderij.

Overwegingen

De bij het bestreden besluit verleende revisievergunning heeft betrekking op het houden van 33 melk- en kalfkoeien, 27 stuks vrouwelijk jongvee en

610 vleesvarkens met een hokoppervlak van maximaal 0,8 m². De vergunning is geweigerd voor 15 melk- en kalfkoeien, 8 stuks vrouwelijk jongvee en 40 vleesvarkens (gedeeltelijk rooster, gehele hok onderkelderd en voorzien van stankafsluiter, met een maximaal hokoppervlak van 0,8 m²).

Ter zitting hebben appellanten de beroepsgrond inzake stankhinder ingetrokken.

Appellanten betogen dat de grondslag van de aanvraag wordt verlaten nu er sprake is van een wijziging van het stalsysteem voor de mestvarkens.

Uit de stukken blijkt dat de vergunning is aangepast naar aanleiding van de door appellanten ingebrachte bedenkingen over de wijze van houden van de varkens. Hiertoe hebben verweerders met aanvrager overleg gevoerd.

De wijziging heeft betrekking op het veranderen van het stalsysteem voor de mestvarkens. Niet is bestreden dat de aanpassing heeft plaatsgevonden nadat het ontwerp van het besluit ter inzage heeft gelegen. Evenmin is bestreden dat de wijziging uitsluitend positieve gevolgen heeft voor het milieu.

De Afdeling stelt voorop dat uit het systeem van vergunningverlening, zoals neergelegd in de Wet milieubeheer en de Algemene wet bestuursrecht, voortvloeit dat in beginsel op de aanvraag moet worden beslist zoals die is ingediend en bekendgemaakt. Bij toepassing van de uitgebreide openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht is het na het terinzage leggen van de aanvraag en het ontwerp van het besluit, behoudens uitzonderingen, niet meer geoorloofd de aanvraag nog te wijzigen en aan te vullen. Uitzonderingen zijn alleen toelaatbaar als vast staat dat geen derden zijn benadeeld.

Nu de wijziging na overleg heeft plaatsgevonden, overigens als reactie op de bedenkingen van appellanten, en de wijziging van de inrichting uitsluitend positieve gevolgen heeft voor het milieu acht de Afdeling in het onderhavige geval sprake van een dergelijke uitzondering, omdat derden of appellanten niet door de wijziging en de gevolgen daarvan in hun belangen zijn geschaad. Onder deze omstandigheden hebben verweerders de wijziging in de vergunningprocedure mogen betrekken. De beroepsgrond treft geen doel.

Het beroep is ongegrond.

01-111

ABRS 21 november 2001, nr. 199902423/2 (GS Zuid-Holland)

Casus

Weigering om een vergunning krachtens de Wm te verlenen aan Afvalverwerking Rijnmond (AVR) voor het verbranden van specifiek ziekenhuisafval (hierna: sza). Op grond van het Meerjarenplan verwijdering gevaarlijke afvalstoffen II (MJP-GA II) is de verwerking van sza in beginsel voorbehouden aan de B.V. Ziekenhuisafvalverwerkingsinstallatie Nederland (hierna: Zavin) wiens beschikbare capaciteit nog niet volledig is benut. Vergunningverlening aan AVR zou volgens verweerders leiden tot overcapaciteit.

Appellante is van mening dat de monopoliepositie van Zavin in strijd is met de bepalingen van het EG-Verdrag.

Rechtsvraag

Is de positie van Zavin in strijd met het EG-Verdrag?

Uitspraak

De Afdeling stelt vast dat Zavin een uitsluitend recht heeft voor de verwerking van sza en in zoverre in een machtspositie in de zin van het EG-Verdrag verkeert. Het verlenen van bijzondere of uitsluitende rechten die leiden tot een machtspositie is als zodanig niet onverenigbaar met het EG-Verdrag, nu niet is gebleken dat de betrokken onderneming daarvan misbruik maakt. Voorzover de weigering van de gevraagde vergunning ertoe leidt dat het uitsluitend recht van Zavin om sza te verbranden wordt gehandhaafd, leidt dit daarom niet tot strijd met de bepalingen van het EG-Verdrag.

EG-Verdrag, artikelen 82 en 86

Bij besluit van 2 augustus 1999 hebben gedeputeerde staten van Zuid-Holland (verweerders) geweigerd aan appellante de door haar gevraagde vergunning voor het veranderen van een inrichting te verlenen.

Overwegingen

Bij het bestreden besluit hebben verweerders geweigerd aan appellante vergunning te verlenen voor het verbranden van specifiek ziekenhuisafval in haar draaitrommelovens zonder toestemming van de B.V. Ziekenhuisafvalverwerkingsinstallatie Nederland (hierna: Zavin) en zonder dat de capaciteit van Zavin ten volle is benut.

Bij besluit van 18 juni 1999 heeft de Minister verklaard bedenkingen te hebben tegen het verlenen van de door appellante gevraagde veranderingsvergunning.

Blijkens genoemd besluit heeft de Minister de vraag of het belang van een doelmatige verwijdering van gevaarlijke afvalstoffen zich tegen vergunningverlening verzet, beantwoord aan de hand van het op 11 juni 1997 door hem vastgestelde Meerjarenplan verwijdering gevaarlijke afvalstoffen II (hierna: MJP-GA II). In sectorplan 3 van het MJP-GA II wordt gesteld dat sza in Nederland alleen door Zavin verwerkt mag worden. Sza aangeboden bij de AVR wordt doorgeleid naar Zavin, die een acceptatieplicht heeft. Indien verwerking bij Zavin niet mogelijk is, door bijvoorbeeld stagnatie of capaciteitstekort, dient AVR Chemie CV als achtervang sza te verwerken. In paragraaf 6.4.1 van het MJP-GA II wordt gesteld dat de capaciteit dient te zijn afgestemd op het aanbod en in paragraaf 6.4.3 dat overcapaciteit ongewenst is.

De Minister stelt zich op het standpunt dat sza uit milieuhygiënisch en ethisch oogpunt bij voorkeur centraal dient te worden verwerkt in één daarvoor bestemde installatie, waartoe, gelet op de benodigde capaciteit voor en continuïteit van de verwerking de verbrandingsinstallatie van Zavin is aangewezen. Door het verlenen van een vergunning aan alleen Zavin is Zavin belast met een taak van algemeen belang in de zin van artikel 90, tweede lid (thans artikel 86, tweede lid), van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap (hierna: EG-verdrag), aldus de Minister.

Bij het bestreden besluit hebben verweerders aansluiting gezocht bij bovengenoemd besluit van de Minister. Volgens verweerders is de beschikbare capaciteit van Zavin nog niet volledig benut en zou vergunningverlening leiden tot een overcapaciteit. In dit verband hebben zij erop gewezen dat de uitbreiding van de verbrandingscapaciteit voor sza die appellante aanvraagt, gelijk is aan tweemaal het

huidige aanbod. Verweerders achten een capaciteitsuitbreiding ongewenst, gelet op het beleid zoals vastgesteld in het MJ-P-GA II.

Appellante voert aan dat verweerders zich ten onrechte op het standpunt hebben gesteld dat vergunningverlening leidt tot een toename van de verbrandingscapaciteit voor sza. Volgens appellante bestaat de totale capaciteit voor verbranding van sza in de huidige situatie ook al uit de verwerkingscapaciteit van Zavin voor sza en die van AVR voor gevaarlijke stoffen tezamen. Verlening van de gevraagde vergunning brengt hierin geen verandering, aldus appellante. Voorzover vergunningverlening wel leidt tot een toename van de verbrandingscapaciteit, staat dit volgens appellante evenmin aan vergunningverlening in de weg. Appellante voert in dit verband aan dat bij sza geen sprake is van mogelijk hergebruik of sortering, zodat bij dit afval niet gesproken kan worden van preventie en het beleid in het MJ-P-GA II in sectorplan 18 ('verbranden van gevaarlijk afval') ten aanzien van voorkoming van overcapaciteit om die reden in ieder geval niet op dit specifieke soort afval van toepassing is.

In het MJ-P-GA II is Zavin aangewezen als hoofdverwerker voor sza. De thans vergunde situatie is als volgt. Zavin heeft vergunning voor het verbranden van sza voor 8.000 ton per jaar. Alleen als de verwerkingscapaciteit bij Zavin ontoereikend is, fungeert de AVR als achtervang. De AVR mag dus slechts sza verwerken, indien Zavin op een bepaald moment niet in staat is tot verwerking van het sza dat aan haar wordt aangeboden. Verbranding mag eerst door de AVR plaatsvinden na een schriftelijke verklaring van Zavin dat zij niet in staat is het aangeboden sza te verwerken.

De Afdeling overweegt dat verlening van de gevraagde vergunning ertoe zou leiden dat de AVR zonder voorafgaande schriftelijke verklaring van Zavin haar totale verwerkingscapaciteit voor verbranding van gevaarlijke stoffen kan aanwenden voor sza. Anders dan appellante stelt, is er dan sprake van een aanzienlijke toename van de verwerkingscapaciteit van sza. In hetgeen appellante heeft gesteld met betrekking tot de ontwikkelingen in het aanbod van sza ziet de Afdeling voorts geen aanleiding voor het oordeel dat de verwerkingscapaciteit van Zavin ontoereikend moet worden geacht. Gelet

hierop hebben verweerders zich naar het oordeel van de Afdeling terecht op het standpunt gesteld dat vergunningverlening leidt tot een overcapaciteit voor de verwerking van sza.

Voorzover appellante aanvoert dat bij sza geen sprake is van mogelijk hergebruik of sortering, ziet de Afdeling hierin geen aanleiding voor het oordeel dat het in het MJ-P-GA II in sectorplan 18 neergelegde beleid ten aanzien van voorkoming van overcapaciteit, niet van toepassing kan zijn op sza.

Het beroepsonderdeel treft geen doel.

Voorts is appellante van mening dat de monopoliepositie van Zavin voor de verwerking van sza in strijd is met de artikelen 86, eerste lid (voorheen 90, eerste lid), en 82 (voorheen 86) van het EG-verdrag en dat ten onrechte een beroep wordt gedaan op artikel 86, tweede lid, (voorheen 90, tweede lid) om de inbreuk op de artikelen 86, eerste lid, en 82 te rechtvaardigen. Volgens appellante is bij vergunningverlening aan Zavin geen sprake van een taak van algemeen economisch belang als bedoeld in artikel 86, tweede lid, van het EG-verdrag. Voorzover dit wel het geval is, is het beleid zoals neergelegd in het MJ-P-GA II disproportioneel. Appellante stelt zich op het standpunt dat artikel 86, tweede lid, slechts afwijkingen van de mededingingsregels toestaat voor ondernemingen en niet voor lidstaten, zodat deze bepaling alleen hierom al niet kan worden ingeroepen als grond voor afwijking van de mededingingsregels. Daarnaast is appellante van mening dat genoemd artikellid slechts toepassing kan vinden indien wordt aangetoond dat de betrokken onderneming zonder de bestreden maatregel niet in staat zou zijn de aan haar opgedragen taak te verrichten.

Ingevolge artikel 82 van het EG-verdrag is het onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt en verboden, voorzover de handel tussen lidstaten daardoor ongunstig kan worden beïnvloed, dat één of meer ondernemingen misbruik maken van een machtspositie op de gemeenschappelijke markt of op een wezenlijk deel daarvan. Dit misbruik kan met name bestaan in:

- a. het rechtstreeks of zijdelings opleggen van onbillijke aan- of verkoopprijzen of van andere onbillijke contractuele voorwaarden,
- b. het beperken van de productie, afzet of de tech-

- nische ontwikkeling ten nadele van de verbruikers,
- c. het toepassen ten opzichte van handelspartners van ongelijke voorwaarden bij gelijkwaardige prestaties, hun daarmee nadeel berokkend bij de mededinging,
  - d. het feit dat het sluiten van overeenkomsten afhankelijk wordt gesteld van het aanvaarden door de handelspartners van bijkomende prestaties welke naar hun aard of volgens het handelsgebruik geen verband houden met het onderwerp van deze overeenkomsten.

Ingevolge artikel 86, eerste lid, van het EG-verdrag nemen of handhaven de lidstaten met betrekking tot de openbare bedrijven en de ondernemingen waaraan zij bijzondere of uitsluitende rechten verlenen, geen enkele maatregel welke in strijd is met de regels van dit verdrag, met name die bedoeld in de artikelen 12 en 81 tot en met 89.

Ingevolge het tweede lid van dit artikel vallen de ondernemingen belast met het beheer van diensten van algemeen economisch belang of die het karakter dragen van een fiscaal monopolie, onder de regels van dit verdrag, met name onder de mededingingsregels, voorzover de toepassing daarvan de vervulling, in feite of in rechte, van de hun toevertrouwde bijzondere taak niet verhindert. De ontwikkeling van het handelsverkeer mag niet worden beïnvloed in een mate die strijdig is met het belang van de Gemeenschap.

Niet in geschil is dat Zavin ondanks de achtervangfunctie van de AVR, een uitsluitend recht als bedoeld in artikel 86, eerste lid, van het EG-verdrag heeft voor de verwerking van sza, zodat moet worden geoordeeld dat Zavin in zoverre in een machtspositie als bedoeld in artikel 82 van het EG-verdrag verkeert. Zoals het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen in zijn arrest van 23 mei 2000 (zaak C-209/98, Jur EG, 2000) heeft overwogen, is het enkele feit dat door het verlenen van bijzondere of uitsluitende rechten als bedoeld in artikel 86, eerste lid, van het EG-verdrag een machtspositie wordt gecreëerd, als zodanig niet onverenigbaar met artikel 82 van het verdrag. Een lidstaat handelt volgens het Hof slechts in strijd met de in deze twee bepalingen vervatte verboden, wanneer de betrokken onderneming door de enkele uitoefening van de haar toegekende uitsluitende rechten misbruik van

haar machtspositie maakt, of indien deze rechten een situatie kunnen creëren waarin die onderneeming tot een dergelijk misbruik wordt gebracht.

De Afdeling overweegt dat, daargelaten of Zavin moet worden aangemerkt als een onderneming belast met het beheer van diensten van algemeen economisch belang, niet gebleken is dat Zavin misbruik maakt van haar machtspositie in de zin van artikel 82 van het EG-verdrag. Voorzover de weigering van de gevraagde vergunning ertoe leidt dat het uitsluitend recht van Zavin om sza te verbranden wordt gehandhaafd, leidt dit daarom niet tot strijd met genoemd artikel 82 en artikel 86, eerste lid, van het EG-verdrag. Het beroepsonderdeel treft geen doel.

Het beroep is ongegrond.

01-112

ABRS 21 november 2001, nr. 200004709/1 (Maarsssen)

Casus

Afwijzing van een verzoek om schadevergoeding dat is ingediend vanwege geluidsoverlast die wordt ondervonden van een sportkantine. De door appellant gestelde schade vloeit voort uit het niet tijdig nemen van een besluit door verweerders op een verzoek om handhaving in maart 1996. De schade bestaat volgens appellant uit verminderd woongenot en waardedaling van zijn huis. Verweerders menen daarentegen dat causaal verband tussen de vermeende overlast en de waardedaling van de woning niet is aangetoond en dat voor de gestelde immateriële schade elk bewijs ontbreekt. Voorts stellen zij dat appellant geen bezwaar of beroep heeft ingesteld tegen het niet tijdig nemen van een besluit op zijn verzoek om handhaving, zodat dat besluit formele rechtskracht heeft en van de rechtmatigheid daarvan moet worden uitgegaan.

Rechtsvraag

Is het verzoek om schadevergoeding terecht afgewezen?

Uitspraak

De Afdeling stelt vast dat verweerders in strijd met de Wm niet (tijdig) schriftelijk hebben gereageerd op het verzoek om handhaving. Uit de enkele omstandigheid dat tegen het niet tijdig nemen van een besluit op het verzoek om handhaving geen bezwaar en beroep is ingesteld, kan niet de conclusie worden getrokken dat verweerders niet aansprakelijk kunnen worden gehouden voor schade die uit dat niet tijdig nemen van een besluit kan voortvloeien. Gelet op het feit dat verweerders vanaf januari 1996 een handhavingstraject hebben ingezet dat uiteindelijk heeft geleid tot het opleggen van een dwangsom, heeft appelland onvoldoende aannemelijk gemaakt dat de gestelde schade voortvloeit uit het niet tijdig nemen van een besluit op het verzoek om handhaving van maart 1996. Het beroep is ongegrond.

Wet milieubeheer, artikelen 18.14 en 18.16

Bij brief van 30 december 1996 heeft appelland burgemeester en wethouders van Maarssen (verweerders) verzocht om vergoeding van de schade die hij stelt te lijden ten gevolge van geluidsoverlast van een sporthalkantine.

Tegen het uitblijven een beslissing op dit verzoek heeft appelland bezwaar gemaakt.

Bij besluit van 29 oktober 1997 hebben verweerders het bezwaar niet-ontvankelijk verklaard.

Bij uitspraak van 30 maart 1999, inzake no. E03.98.0037, heeft de Afdeling het beroep van appelland tegen het besluit van 29 oktober 1997 gegrond verklaard en dat besluit vernietigd.

Bij besluit van 15 augustus 2000, verzonden op 24 augustus 2000, hebben verweerders het bezwaar ongegrond verklaard en het verzoek om schadevergoeding afgewezen. Tegen dit besluit heeft appelland beroep ingesteld.

Overwegingen

Appelland stelt in zijn verzoek om schadevergoeding van 30 december 1996 schade te hebben geleden in de vorm van verminderd woongenot en waardedaling van zijn huis als gevolg van de door bovengenoemde sportkantine veroorzaakte geluidsoverlast.

Bij brief van 4 maart 1996 heeft appelland verweerders verzocht maatregelen daartegen te treffen. Deze brief moet, gelijk de Afdeling in haar uitspraak van 30 maart 1999, inzake no. E03.98.0037, heeft overwogen, worden aangemerkt als een verzoek aan verweerders als bedoeld in artikel 18.14 van de Wet milieubeheer om toepassing van bestuursrechtelijke handhavingsmiddelen. In het verzoek om schadevergoeding heeft appelland er op gewezen dat verweerders hebben nagelaten maatregelen te treffen. Gelet daarop moet, zoals ook uit bovengenoemde uitspraak blijkt, het niet tijdig nemen van een besluit op het verzoek om handhaving worden aangemerkt als de gestelde schade-oorzaak.

Verweerders hebben aan het bestreden besluit de overwegingen ten grondslag gelegd dat het causaal verband tussen de vermeende overlast en de waardedaling van de woning niet is aangetoond en dat voor de gestelde immateriële schade (vermindering van woongenot) elk bewijs ontbreekt. Daarnaast hebben zij in het verweerschrift gesteld dat appelland geen bezwaar en/of beroep heeft ingesteld tegen het niet tijdig nemen van een besluit op zijn verzoek om handhaving, zodat dat formele rechtskracht heeft en van de rechtmatigheid daarvan moet worden uitgegaan.

Ingevolge artikel 18.16 van de Wet milieubeheer waren verweerders gehouden op het verzoek van appelland als bedoeld in artikel 18.14 zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk vier weken na de datum waarop zij het verzoek hadden ontvangen, te beslissen. Vaststaat dat verweerders op dit verzoek niet schriftelijk hebben gereageerd. Het niet tijdig nemen van een besluit op dit verzoek is aldus in strijd met voornoemde wetsbepaling. Anders dan verweerders kennelijk menen kan uit de enkele omstandigheid dat tegen het niet tijdig nemen van een besluit op het verzoek om handhaving geen bezwaar en beroep is ingesteld, niet de conclusie worden getrokken dat zij niet aansprakelijk kunnen worden gehouden voor schade die uit dat niet tijdig nemen van een besluit kan voortvloeien.

Uit de stukken en het verhandelde ter zitting blijkt evenwel dat naar aanleiding van een controlebezoek op 8 januari 1996 een handhavingstraject is inge-

zet met betrekking tot onder meer naleving van een tweetal nadere eisen ter beperking van geluidhinder. Dit heeft uiteindelijk geleid tot het ambtshalve opleggen van een dwangsom teneinde de aanwezigheid van akoestische glasbezetting af te dwingen. Gelet op deze omstandigheden heeft appellante onvoldoende aannemelijk gemaakt dat de gestelde schade voortvloeit uit het niet tijdig nemen van een besluit door verweerders op het verzoek om handhaving van 4 maart 1996. Daarbij zij nog opgemerkt dat het niet tijdig nemen van een besluit niet kan worden gelijkgesteld met een besluit tot afwijzing van het verzoek en dat het dwangsbepaalt is genomen voordat de woning is verkocht.

Gezien het vorenstaande hebben verweerders het verzoek om schadevergoeding terecht afgewezen. Het beroep is ongegrond.

01-113

ABRS 28 november 2001, nr. 20000336/1 (Hoogheemraadschap Uitwaterende Sluizen in Hollands Noorderkwartier)

Casus

Afwijzing verzoek om schadevergoeding. Appellante stelt dat door de slechte kwaliteit van het oppervlaktewater in de sloten nabij haar bedrijf ziektes bij haar dieren, die uit de sloten dronken, zijn opgetreden. De slechte kwaliteit van het oppervlaktewater zou zijn veroorzaakt door twee riooloverstorten waarvoor verweerders vergunning krachtens de Wvo hebben verleend. Verweerders ontkennen dat er causaal verband bestaat tussen de schade van appellante en de vergunningverlening voor de riooloverstorten.

Rechtsvragen

1. Bij wie berust de bewijslast omtrent de aanwezigheid van causaal verband?
2. Is de schade het gevolg van de vergunningverlening?

Uitspraak

ad 1. De Afdeling overweegt dat degene die om schadevergoeding ten gevolge van een voor rechtmatig te houden besluit verzoekt, gehouden is om het causaal verband tussen de schade en dat besluit aan te tonen, tenzij sprake is van bijzondere omstandigheden die tot een andersluidende conclusie nopen. Van dat laatste is niet gebleken.

ad 2. Op grond van de rapporten waarop appellante haar claim baseert, kan niet worden geconcludeerd dat het verband tussen de riooloverstorten en de gezondheidsproblemen bij het vee van appellante aannemelijk is. Hooguit lijkt een verband te bestaan tussen de waterkwaliteit in het bewuste gebied en een verminderde weerstand van het vee.

Burgerlijk wetboek, artikel 6:99

Algemene wet bestuursrecht, artikelen 3:2 en 3:46

Bij besluit van 16 april 1999 hebben dijkgraaf en hoogheemraden van het Hoogheemraadschap Uitwaterende Sluizen in Hollands Noorderkwartier (verweerders) het verzoek van appellante van 23 november 1998 om vergoeding van schade, veroorzaakt door de slechte kwaliteit van het oppervlaktewater, afgewezen.

Bij besluit van 14 december 1999 hebben verweerders het hiertegen gemaakte bezwaar ongegrond verklaard.

Overwegingen

Bij brief van 23 november 1998 heeft appellante verweerders verzocht om vergoeding van de schade, die zij in de periode van 1994 tot juli 1998 stelt te hebben geleden als gevolg van de slechte kwaliteit van het oppervlaktewater in de sloten nabij haar bedrijf, waardoor ziektes bij haar dieren (rundvee en schapen), die uit die sloten dronken, zijn opgetreden. De slechte kwaliteit van het oppervlaktewater is volgens appellante veroorzaakt door de aanwezigheid van twee riooloverstorten in de omgeving van haar bedrijf. Voor deze riooloverstorten hebben verweerders bij besluit van 26 september 1977 krachtens de Wet verontreiniging oppervlaktewateren vergunning verleend. Dit besluit wordt door appellante beschouwd als de grondslag van haar verzoek om schadevergoeding. Het gaat daarbij om de riool-

overstorten ten zuiden van de Burgerweg en nabij het Zwanenplein, beide te Burgerbrug. De schade is geconcretiseerd in het rapport van LTC bedrijfsadvies van 23 juli 1998.

Verweerders hebben niet weersproken dat appellante schade heeft geleden maar stellen zich op het standpunt dat het causaal verband tussen de schade en het besluit tot vergunningverlening niet is aangetoond noch aannemelijk is gemaakt. Zij hebben in het bestreden besluit geconcludeerd dat appellante er niet in is geslaagd causaal verband aan te tonen dan wel aannemelijk te maken tussen de gezondheidsproblemen van het vee en de kwaliteit van het oppervlaktewater en evenmin tussen de kwaliteit van het oppervlaktewater en de vergunningverlening voor de riooloverstorten.

Appellante stelt onder meer dat verweerders niet kunnen volstaan met de stelling dat zij het causaal verband niet heeft aangetoond noch aannemelijk heeft gemaakt. Volgens haar staat vast en hebben verweerders ook erkend dat de gezondheidsproblemen bij het vee zijn veroorzaakt door de slechte kwaliteit van het slootwater. Mede gelet daarop behoeft niet zij het causaal verband tussen de schade en de aanwezigheid van riooloverstorten aan te tonen maar dienen verweerders aan te tonen dat dit ontbreekt. Appellante beroept zich daarbij op het arrest van de Hoge Raad van 16 juni 2000, NJ 2000, 584 en op artikel 6:99 van het Burgerlijk Wetboek (hierna: BW). Uit dit artikel vloeit volgens appellante tevens voort dat, voorzover sprake is van andere of meerdere schade-oorzaken, verweerders dit eveneens dienen aan te tonen. Voorts heeft appellante in dit verband gewezen op de in de Algemene wet bestuursrecht neergelegde plicht een besluit met de nodige zorgvuldigheid voor te bereiden en deugdelijk te motiveren, hetgeen volgens haar meebrengt dat verweerders een nader onderzoek naar het causaal verband hadden moeten instellen.

De Afdeling stelt vast dat tegen het beweerdelijk schadeveroorzakende besluit van 28 september 1977, waarbij krachtens de Wet verontreiniging oppervlaktewateren vergunning is verleend voor de riooloverstorten, geen beroep is ingesteld, zodat dit formele rechtskracht heeft. In dit geschil moet daarom van de rechtmatigheid van dit besluit worden

uitgegaan. Verder hebben verweerders, anders dan appellante stelt, niet erkend dat de schade is veroorzaakt door de slechte kwaliteit van het slootwater.

In haar door appellante aangehaalde arrest heeft de Hoge Raad overwogen dat: '(...) indien door een als onrechtmatige daad of wanprestatie aan te merken gedraging een risico ter zake van het ontstaan van schade in het leven is geroepen en dit risico zich vervolgens verwezenlijkt, daarmee het causaal verband tussen die gedraging en de aldus ontstane schade in beginsel is gegeven en dat het aan degene die op grond van die gedraging wordt aangesproken, is om te stellen en te bewijzen dat die schade ook zonder die gedraging zou zijn ontstaan'. In dit arrest kan naar het oordeel van de Afdeling geen grond worden gevonden voor appellantes stelling, dat verweerders zijn gehouden te bewijzen dat geen causaal verband aanwezig is, reeds omdat in dit geval er voor moet worden gehouden dat geen sprake is van een onrechtmatige gedraging aan de zijde van verweerders noch van wanprestatie.

Evenmin biedt het bepaalde in artikel 6:99 BW grondslag voor de juistheid van appellantes stelling. Dit artikel geeft een regeling omtrent de verplichting tot schadevergoeding in gevallen waarin de schade het gevolg kan zijn van twee of meer gebeurtenissen voor elk waarvan een andere persoon aansprakelijk is, en waarbij vast staat dat de schade door ten minste één van deze gebeurtenissen is ontstaan. De verplichting tot vergoeding van de schade berust in een dergelijk geval op beide personen, tenzij hij bewijst dat deze niet het gevolg is van de gebeurtenis waarvoor hij aansprakelijk is. Nog daargelaten of in algemene zin kan worden aangesloten bij dit artikel, voor de toepassing daarvan is vereist dat elke daarvoor in aanmerking komende oorzaak op zich voldoende zou zijn geweest voor het intreden van de gehele schade. Dat laatste is, voor wat betreft het besluit tot vergunningverlening, juist in geding. Verder overweegt de Afdeling dat, voorzover verweerders hebben gewezen op een andere schade-oorzaak dan het besluit tot vergunningverlening, deze andere schade-oorzaak, alsmede de verdeling van de bewijslast van het daarmee samenhangende causaal verband, pas aan de orde kan komen indien vaststaat dat de gehele schade het gevolg kan zijn van het besluit tot vergunningverlening.

Ten slotte vermag de Afdeling niet in te zien dat

de plicht tot zorgvuldige voorbereiding en deugdelijke motivering van een besluit, als neergelegd in de artikelen 3:2 en 3:46 van de Algemene wet bestuursrecht, meebrengt dat verweerders zijn gehouden op grond van een door hen in te stellen onderzoek te bewijzen dat causaal verband ontbreekt. Noch de wettekst noch de wetsgeschiedenis biedt hier enig aanknopingspunt voor.

Nu van bijzondere omstandigheden die tot een andersluidende conclusie nopen niet is gebleken, bestaat in dit geval geen grond om af te wijken van het uitgangspunt dat degene die om vergoeding van schade ten gevolge van een voor rechtmatig te houden besluit verzoekt, het causaal verband tussen de schade en dat besluit aannemelijk moet maken. In zoverre slaagt het beroep van appellante niet.

Appellante stelt verder dat de slechte kwaliteit van het slootwater oorzaak is geweest van de aantasting van de gezondheid van de veestapel. De dieren werden vanaf 1994 ziek na het drinken van dat slootwater en de gezondheidsproblemen werden minder na de aanleg van de drinkwaterinstallatie. Verder waren er geen andere factoren op grond waarvan de ziekten bij het vee konden worden verklaard.

Vervolgens stelt appellante dat het aannemelijk is dat door de aanwezigheid van de twee riooloverstorten de kwaliteit van het slootwater is verslechterd en de weerstand van de veestapel is aangetast. Zij verwijst hierbij naar het rapport van TNO, TNO-MEP-R-97/393, 'Kwaliteit van het boezem- en polderwater rond Burgerbrug (Zijpe) in relatie tot de gezondheid van weidevee' van 2 december 1997 en, als aanvulling daarop, op het rapport van de Wetenschapswinkel Biologie van de Rijksuniversiteit Utrecht, P-UB-99-06, 'Riooloverstort, een risico voor veedrenking?' van oktober 1999.

Appellante is van mening dat het causaal verband tussen het besluit tot vergunningverlening voor de riooloverstorten en de schade daarmee voldoende aannemelijk is gemaakt.

Het TNO-rapport richt zich op de mogelijke relatie tussen de waargenomen gezondheidsproblemen bij het vee rond Burgerbrug en de kwaliteit van het oppervlaktewater dat als drinkwater wordt gebruikt. Daartoe is onder meer de invloed van riooloverstort op de kwaliteit van het polderwater onderzocht. In

het rapport wordt gesteld dat er aanwijzingen zijn dat de waargenomen gezondheidsproblemen die niet een direct aanwijsbare oorzaak hebben, samenhangen met een kritische waterkwaliteit van slecht doorstroomde kopsloten. Die kwaliteit op zich is echter niet voldoende aanleiding tot de geïnventariseerde gezondheidsproblemen. De kritische waterkwaliteit lijkt volgens het rapport primair een verminderde weerstand van het vee te veroorzaken, waardoor het vee minder goed bestand is tegen andere stressfactoren. Verder is in het rapport gesteld dat in de sloot waar incidenteel riooloverstort plaats vindt, wel specifieke ziektekiemen of gifstoffen zijn aangetoond maar niet in concentraties die een risico vormen voor het vee.

In het rapport van de Wetenschapswinkel Biologie is met behulp van literatuurgegevens onderzocht of het aannemelijk is dat de waargenomen ziektebeelden die veel boeren hebben met hun weidevee een gevolg kunnen zijn van het drinken van vervuild slootwater. In het rapport wordt gesteld dat meerdere factoren van invloed kunnen zijn op de gezondheid van het vee. Volgens het rapport is het onmogelijk vast te stellen of de blootstelling aan verontreinigingen via het drinkwater de oorzaak was voor het optreden van gezondheidsstoornissen. Wel is het aannemelijk dat de ziektebeelden die bij het vee zijn waargenomen veroorzaakt worden door de aanwezigheid van bepaalde stoffen en micro-organismen in het met rioolwater vervuild drinkwater. Met volledige zekerheid is dit, aldus het rapport, niet te zeggen; daarvoor zou men iedere situatie afzonderlijk moeten bestuderen met alle factoren die daarin mogelijk een rol spelen. De beoordeling of een bepaalde riooloverstort een verhoogd risico geeft is volgens het rapport voor elke locatie verschillend. Het hangt onder andere sterk af van het ontvangende oppervlaktewater (grootte, diepte en doorstroming), de kwaliteit van het geloosde overstortwater en de overstortfrequenties.

Daar komt bij, zoals verweerders hebben gesteld en niet is weersproken, dat de riooloverstort ten zuiden van de Burgerweg in 1993 is gesloten, de sloot waarop de riooloverstort nabij het Zwanenplein uitkomt niet direct grenst aan de weilanden van appellante en dat beide riooloverstorten niet in de directe nabijheid van de percelen van appellante zijn dan wel waren gelegen.

Gelet op het bovenstaande kan op grond van deze rapporten niet worden geconcludeerd dat het verband tussen de riooloverstorten en de gezondheidsproblemen bij het vee van appellante aannemelijk is. Allereerst blijkt uit deze rapporten niet dat de kwaliteit van het oppervlaktewater voor veedrenking in belangrijke mate wordt verslechterd door riooloverstort in het algemeen noch door de riooloverstorten in het bewuste gebied; daarnaast lijkt slechts een verband te bestaan tussen de waterkwaliteit in het bewuste gebied en een verminderde weerstand van het vee. Hetgeen appellante overigens heeft aangevoerd biedt evenmin grond voor de conclusie dat het verband tussen de riooloverstorten en de gezondheidsproblemen bij het vee aannemelijk is.

Gelet op het vorenstaande hebben verweerders zich naar het oordeel van de Afdeling terecht op het standpunt gesteld dat appellante het causaal verband tussen de gestelde schade en het besluit tot vergunningverlening niet aannemelijk heeft gemaakt.

Uit hetgeen hiervoor is overwogen volgt dat verweerders het verzoek om schadevergoeding terecht hebben afgewezen en het daartegen gemaakte bezwaar terecht ongegrond hebben verklaard.

Het beroep is ongegrond.

01-114

ABRS 12 december 2001, nr. 199901906/2 (Almere)

Casus

Oprichtingsvergunning krachtens de Wet milieubeheer voor een jachthaven met 150 ligplaatsen. Appellante heeft o.a. aangevoerd dat in het door haar bestreden besluit geen rekening is gehouden met de bijzondere natuurwetenschappelijke en ecologische waarden van het gebied waarin de inrichting is gelegen. Volgens haar is het besluit genomen in strijd met de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn en de Natuurbeschermingswet.

Rechtsvraag

Is sprake van strijd met de genoemde regelgeving?

Uitspraak

De Afdeling stelt vast dat de inrichting is gelegen op ca 120 meter afstand van het beschermd natuurgebied de Lepelaarsplassen, welk gebied fungeert als belangrijk broed-, rust- en ruigebied voor verschillende soorten vogels als genoemd in de Vogelrichtlijn. De Lepelaarsplassen zijn dan ook aangewezen als speciale beschermingszone in de zin van de Vogelrichtlijn. De Habitatrichtlijn bevat een schakelbepaling op grond waarvan de uit deze richtlijn voortvloeiende verplichtingen in de plaats komen van de verplichtingen die voortvloeien uit (de desbetreffende bepaling van) de Vogelrichtlijn. Voor plannen en projecten die significante gevolgen kunnen hebben voor een gebied dat als speciale beschermingszone is aangewezen, kan slechts toestemming worden verleend nadat is gebleken dat deze plannen of projecten de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zullen aantasten. Gelet op onder meer de aard en omvang van de inrichting, alsmede op de afstand tot de Lepelaarsplassen en gezien de woningen en de drukke weg op de dijk die tussen de inrichting en de Lepelaarsplassen ligt, is de Afdeling van oordeel dat, daargelaten de vraag of aan artikel 6, derde lid, van de Habitatrichtlijn rechtstreekse werking toekomt, de inrichting geen significante gevolgen op de Lepelaarsplassen heeft.

In de Wet milieubeheer en de Natuurbeschermingswet zijn geen aanknopingspunten te vinden voor het oordeel dat geen milieuvergunning kan worden verleend als in strijd met de Natuurbeschermingswet wordt gehandeld.

Wet milieubeheer, artikelen 8.10 en 8.11

Vogelrichtlijn (79/409/EG), artikel 4 lid 1

Habitatrichtlijn (92/43/EG), artikelen 6 en 7 lid 2, 3 en 4

Bij besluit van 9 juli 1999 hebben burgemeester en wethouders van Almere (verweerders) krachtens de Wet milieubeheer aan de vereniging 'Watersportvereniging De Blocq van Kuffeler' vergunning verleend voor het oprichten en in werking hebben van een jachthaven met 150 ligplaatsen, sanitaire voorzie-

ningen en een parkeerterrein aan het Oostvaardersdiep te Almere.

Appellante heeft aangevoerd dat geen rekening is gehouden met de bijzondere natuurwetenschappelijke en ecologische waarden van het gebied waarin de inrichting is gelegen en met name de nabijgelegen Lepelaarsplassen. Zo stelt appellante bij nadere memorie dat het bestreden besluit genomen is in strijd met Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (Pb L 103; verder: Vogelrichtlijn) en met Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (Pb L 206; verder: Habitatrichtlijn). Zij meent dat verweerders ten onrechte hebben nagelaten een passende beoordeling te maken van de mogelijke gevolgen van de inrichting voor de vogelstand in genoemde gebieden.

Verweerders hebben zich op het standpunt gesteld dat zij niet gehandeld hebben in strijd met de Vogel- en Habitatrichtlijnen, nu bij voorbaat aannemelijk was dat de inrichting geen significante gevolgen op de Lepelaarsplassen zou hebben, zodat een passende beoordeling van deze effecten achterwege kon blijven. Ter staving van dit standpunt wijzen verweerders op de omstandigheden ter plaatse. Zo bevinden zich tussen de inrichting en de Lepelaarsplassen een aantal woningen en een drukke weg gelegen op een dijk, welke als een barrière fungeren. Gezien de invloeden die hiervan uitgaan op genoemde plassen, zijn de mogelijke effecten van de inrichting te verwaarlozen, zo stellen verweerders. Daarnaast wijzen verweerders erop dat de inrichting gedurende de periode september-april, welke grotendeels overeenkomt met de periode waarin de vogelpopulatie in de Lepelaarsplassen verblijft, vrijwel geheel buiten werking is.

Uit de stukken blijkt dat de inrichting is gelegen op 120 meter afstand van het beschermd natuurgebied de Lepelaarsplassen. Onbestreden is dat dit gebied fungeert als belangrijk broed-, rust- en ruigebied voor verschillende soorten vogels. Evenmin is in geschil is dat het daarbij gaat om verschillende vogels genoemd in Bijlage I van de Vogelrichtlijn.

De Lepelaarsplassen zijn bij besluit van de Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en

Visserij van 20 mei 1994 aangewezen als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste lid, van de Vogelrichtlijn.

Artikel 7 van de Habitatrichtlijn bevat een schakelbepaling op grond waarvan de uit artikel 6, tweede, derde en vierde lid, van de Habitatrichtlijn voortvloeiende verplichtingen in de plaats komen van de verplichtingen die voortvloeien uit artikel 4, vierde lid, van de Vogelrichtlijn. In artikel 6, derde lid, van de Habitatrichtlijn is bepaald dat voor plannen of projecten die significante gevolgen kunnen hebben voor een speciale beschermingszone, een passende beoordeling wordt gemaakt van de gevolgen voor het gebied, rekening houdende met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied. De bevoegde instanties mogen slechts toestemming voor het plan of project geven, nadat zij de zekerheid hebben verkregen dat het de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zal aantasten.

Gelet onder meer op de aard en omvang van de inrichting, alsmede op de afstand tot de Lepelaarsplassen en gezien de woningen en de drukke weg op de dijk die tussen de inrichting en de Lepelaarsplassen ligt, is de Afdeling van oordeel dat, daargelaten de vraag of aan artikel 6, derde lid, van de Habitatrichtlijn rechtstreekse werking toekomt, verweerders zich terecht op het standpunt hebben gesteld dat de inrichting geen significante effecten op de Lepelaarsplassen heeft, zodat nader onderzoek hiernaar achterwege kon blijven.

Appellante stelt dat het bestreden besluit genomen is in strijd met de Natuurbeschermingswet, nu de inrichting gelegen is op 120 meter afstand van de Lepelaarsplassen, een gebied dat in 1989 krachtens de Natuurbeschermingswet is aangewezen als staatsnatuurmonument, en dat verweerders hebben nagelaten dit aspect in de besluitvorming te betrekken.

Verweerders stellen dat de Natuurbeschermingswet weliswaar van toepassing is op de Lepelaarsplassen en dat de activiteiten in de inrichting niet mogen plaatsvinden in strijd met de bepalingen van deze wet, maar dat de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij het bevoegd gezag is ten aanzien van eventuele vergunningverlening in het kader van de Natuurbeschermingswet. Op grond hiervan stond dit aspect niet ter beoordeling in het kader van het bestreden besluit.

De Afdeling overweegt dat in de Wet milieubeheer noch in de Natuurbeschermingswet dan wel anderszins aanknopingspunten zijn te vinden voor het oordeel dat geen milieuvergunning kan worden verleend als in strijd met de Natuurbeschermingswet wordt gehandeld, wat daar overigens ook van zij in dit geval.

Gelet op het vorenoverwogene is de Afdeling van oordeel dat het beroep ongegrond is.

01-115

ABRS 12 december 2001, nr. 200005338/1 (GS Overijssel)

Casus

Revisievergunning krachtens de Wet milieubeheer voor een afvalverwijderingsbedrijf. Appellanten voeren onder meer aan trillingshinder te duchten.

Rechtsvraag

Zijn de trillingsnormen in de Handreiking Industrielawaai en vergunningverlening (hierna: de Handreiking) toereikend?

Uitspraak

De Handreiking onderscheidt vijf gebiedstypen namelijk 1) woningen in landelijke gebieden, gebieden voor extensieve recreatie; 2) woningen in landelijk gebied met veel agrarische activiteiten en woningen in woonwijken en stadscentra; 3) woningen in gebieden waarin noch overwegend woningen, noch overwegend bedrijven zijn gevestigd; 4) woningen in gebieden met overwegend bedrijfsmatige activiteiten en 5) woningen op industrieterreinen.

De Afdeling acht het hanteren van de normen voor trillingshinder voor de gebiedstypen 1, 2 en 3 uit de Handreiking niet in strijd met het recht. Ten aanzien van de normen voor de gebiedstypen 4 en 5 is niet duidelijk of deze de trillingshinder in voldoende mate beperken. In de Handreiking ontbreekt op dit punt een deugdelijke motivering. Zonder nadere motivering kunnen deze normen niet worden gehanteerd.

**Wet milieubeheer, artikelen 8.10 en 8.11
Algemene wet bestuursrecht, artikel 3:46**

Bij besluit van 2 oktober 2000 hebben gedeputeerde staten van Overijssel (verweerders) krachtens artikel 8.4, eerste lid, van de Wet milieubeheer voor een periode van tien jaar aan de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid 'AMHA B.V.' een vergunning verleend voor het oprichten en in werking hebben van een inrichting bestemd voor het breken van puin, bouw- en sloopafval en bijbehorende nevenactiviteiten.

Overwegingen

In de inrichting vindt het breken van puin en de daarbij behorende activiteiten plaats. Er worden proefprojecten gedraaid bij de bewerking van bouw- en sloopafval met als doel het creëren van hoogwaardige hergebruikmogelijkheden. Er vindt op- en overslag plaats van puin(granulaten), verontreinigd bouw- en sloopafval, asfaltpuin, asbestbevattende materialen, brandstof/olie, smeermiddelen voor materieel, cement, ELO-slakken en diverse afvalstoffen voortkomend uit het bewerkingsproces. Tevens omvat de inrichting een hal waar asbest wordt verwijderd uit puin(granulaat) en puinhoudende grond wordt gescheiden en bevindt zich een kantoor op het terrein van de inrichting.

Appellanten sub 1 en sub 2 vrezen trillinghinder.

Verweerders hebben voorschrift 3.1.10 aan de vergunning verbonden om trillinghinder te voorkomen dan wel in voldoende mate te beperken. Dit voorschrift luidt als volgt: 'Door de inrichting mogen in de geluidgevoelige ruimten van woningen buiten het industrieterrein geen hogere trillingniveaus veroorzaken dan in de tabel is aangegeven. Eventuele metingen moeten worden uitgevoerd overeenkomstig de SBR-richtlijn deel 2, uitgave 1993'.

Periode Beoordelingsgrootheid

A1 A2 A3

Dag

07.00-19.00 uur 0,3 5,5 0,15

De beoordelingswaarden zijn niet van toepassing als de bewoner geen toestemming geeft voor het uitvoeren van de nodige trillingmetingen in ruimten zoals bedoeld in voorschrift'.

Verweerders hebben bij de beoordeling van de aanvraag om vergunning, wat betreft de trillinghinder vanwege de inrichting, de Handreiking industriela-waai en vergunningverlening (hierna: de Handreiking) gehanteerd.

In paragraaf 6.3.4 van de Handreiking zijn per gebiedstype richt- en grenswaarden opgenomen ter beoordeling van trillingen in woningen. In tabel 8 van deze paragraaf worden vijf gebiedstypen onderscheiden, te weten:

1. woningen in landelijke gebieden, gebieden voor extensieve recreatie;
2. woningen in landelijk gebied met veel agrarische activiteiten, in woonwijken en stadscentra;
3. woningen in gebieden waarin noch overwegend woningen, noch overwegend bedrijven zijn gevestigd;
4. woningen in gebieden met overwegend bedrijfsmatige activiteiten;
5. woningen op industrieterreinen.

Per gebiedstype zijn in de tabel voor de dag, avond- en nachtperiode afzonderlijke waarden voor A1, A2 en A3 gesteld, met dien verstande dat van gebiedstype 1 tot gebiedstype 5 steeds ruimere waarden zijn gesteld. Waar over woningen wordt gesproken worden ook andere typen 'trillinggevoelige' bestemmingen bedoeld overeenkomstig geluidgevoelige bestemmingen. Als algemene richt- en grenswaarden voor woningen zijn de waarden onder 2 te hanteren. Daarvan kan gemotiveerd worden afgeweken voor woningen of andere trillinggevoelige gebouwen in de andere genoemde gebieden. Trillingen in trillinggevoelige gebouwen kunnen als toelaatbaar worden beschouwd, indien is voldaan aan één van de volgende voorwaarden:

- De waarde van de maximale trillingsterkte van de ruimte (V_{max}) dient kleiner te zijn dan A1 volgens tabel 8 of
- De waarde van de maximale trillingsterkte van de ruimte (V_{max}) dient kleiner te zijn dan A2, waarbij de trillingsterkte over de beoordelingsperiode ($V_{periode}$) kleiner is dan A3 volgens tabel 8.

Daarbij dient A1 opgevat te worden als richtwaarde en A2 en A3 in samenhang met elkaar als grenswaarde. Dat wil zeggen dat indien de waarde voor A1 wordt overschreden, voldaan moet worden aan

de waarde voor A3 in samenhang met de waarde voor A2. Daarmee wordt de gemiddeld over de tijd optredende trillingsterkte begrensd en impliciet ook een eis gesteld aan het aantal keren dat bepaalde hogere trillingsterkten per periode mogen optreden.

In de Handreiking wordt de keuze voor een gebiedsgerichte systematiek met richt- en grenswaarden aldus gemotiveerd dat – kort gezegd – daarmee wordt aangesloten bij de Duitse norm DIN 4150, Teil 2 (1992). Ten aanzien van de etmaalperiode is uitgegaan van hetgeen gebruikelijk is in Nederland, waarbij de dag- en avondperiode niet als een aaneengesloten periode maar als twee aparte perioden zijn gehanteerd. In de Handreiking wordt er verder op gewezen dat de enige tot nu toe wettelijk vastgelegde grenswaarden voor trillingen ($KB = 0,1$) in algemene maatregelen van bestuur, als bedoeld in artikel 8.40 van de Wet milieubeheer, is gebaseerd op de Vornorm DIN 4150 uit 1975, welke norm inmiddels is vervangen door de DIN 4150, Teil 2. Er wordt afgeweken van de op basis van deze norm opgestelde SBR-richtlijn 2, omdat de daarin opgenomen streefwaarden niet zijn gedifferentieerd naar de aard van de woonomgeving. Voorts wordt in de Handreiking in dit verband naar de jurisprudentie van de Afdeling verwezen.

De Afdeling overweegt dat in tabel 8 van paragraaf 6.3.4 van de Handreiking vijf gebiedstypen worden onderscheiden die zijn gebaseerd op gebiedstypen, zoals deze worden onderscheiden in de Duitse norm DIN 4150, Teil 2 (1992). De in de Handreiking opgenomen normen voor de gebiedstypen 1, 2 en 3 zijn afgeleid van de DIN-normen die gelden voor een aantal bepaalde, nader in die richtlijn omschreven gebiedstypen. Deze Duitse gebiedstypen, die alle betrekking hebben op gebieden waar overwegend of in ruime mate woningen aanwezig (kunnen) zijn, zijn vergelijkbaar met de gebiedstypen 1, 2 en 3 in tabel 8 van de Handreiking. Verder bestaat geen aanleiding voor het oordeel dat met het voorschrijven in een vergunning van de normen die ingevolge tabel 8 bij voormelde gebiedstypen 1, 2 en 3 behoren, de trillinghinder niet in voldoende mate wordt beperkt en het bevoegd gezag daarmee de hem toekomende beoordelingsvrijheid te buiten gaat. Gelet op het voorgaande is het hanteren van deze normen bij de beoordeling van een aanvraag om vergunning niet in strijd met het recht.

De in de Handreiking opgenomen normen voor de gebiedstypen 4 en 5 zijn afgeleid van de normen uit DIN 4150, Teil 2, die gelden in de gebieden die in die richtlijn worden aangeduid als 'Industriegebied' en 'Gewerbegebiet'. Onduidelijk is echter of deze gebieden, wat betreft de aanwezigheid van woningen en de mogelijkheid van woningbouw, vergelijkbaar zijn met de gebiedstypen 4 en 5 van tabel 8 van de Handreiking. Evenmin is duidelijk of bij het opstellen van de DIN-normen voor 'Industriegebied' en 'Gewerbegebiet' is uitgegaan van de aanwezigheid van woningen van derden en de mogelijkheid van woningbouw dan wel dat slechts is beoogd met deze normen bedrijfswoningen en bedrijfsgebouwen te beschermen. In het laatste geval zouden die normen niet zonder meer kunnen worden gehanteerd voor de bescherming van woningen van derden in de gebiedstypen 4 en 5 van de Handreiking. De Handreiking biedt geen uitsluitel omtrent de hierboven omschreven onduidelijkheden. Voorts ontbreekt in de Handreiking een motivering op grond waarvan niettemin moet worden geoordeeld dat met de voor de gebiedstypen 4 en 5 opgenomen normen de trillinghinder in voldoende mate wordt beperkt.

Verweerders hebben in voorschrift 3.1.10 richt- en grenswaarden opgelegd die behoren bij gebiedstype 4 van tabel 8 van de Handreiking. Nu zij in het bestreden besluit niet nader hebben gemotiveerd waarom met deze waarden de trillinghinder in voldoende mate wordt beperkt en een verwijzing naar de Handreiking in dat verband, gelet op hetgeen hiervoor is overwogen, onvoldoende is, moet worden geoordeeld dat dit besluit in zoverre in strijd is met artikel 3:46 van de Algemene wet bestuursrecht.

Volgt vernietiging van het bestreden besluit.

01-116

ABRS 19 december 2001, nr. 200100562/2 (GS Gelderland)

Casus

Gedeeltelijk ongegrond verklaren van bezwaarschrift tegen opleggen dwangsom. Bij dit besluit is tevens het primaire besluit in die zin gewijzigd dat het bedrag van de dwangsom is verhoogd. Appellante voert aan dat verweerders niet bevoegd waren om in de heroverwegingsprocedure naar aanleiding van haar bezwaarschrift een hogere dwangsom op te leggen omdat daarmee sprake is van reformatio in peius (verandering van vonnis in het nadeel van appellante).

Rechtsvraag

Is gehandeld in strijd met het beginsel reformatio in peius?

Uitspraak

De Afdeling oordeelt dat het bezwaarschrift er niet toe mag leiden dat het bestuursorgaan de heroverweging gebruikt om een verslechtering van de positie van de indiener te bereiken die zonder bezwaarschriftprocedure niet mogelijk zou zijn. Indien de heroverweging leidt tot een voor de indiener ongunstiger resultaat geldt dat alleen indien het bestuursorgaan ook zonder dat het bezwaarschrift zou zijn ingediend tot wijziging van het bestreden besluit ten nadele van de indiener bevoegd zou zijn. In het onderhavige geval is daarvan sprake nu voldoende aannemelijk is geworden dat de bij het primaire besluit opgelegde last onder dwang voor appellante een onvoldoende aansporing is geweest om de overtreding te beëindigen.

Algemene wet bestuursrecht, artikelen 5:32 en 7:11

Bij besluit van 30 augustus 2000 hebben gedeputeerde staten van Gelderland (verweerders) appellante met toepassing van artikel 5:32, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht gelast een einde te maken aan de overtreding van artikel 8.1, eerste lid, onder b, van de Wet milieubeheer, zodanig dat er gedurende de dagperiode niet meer dan

vier verouderingsmachines in werking mogen zijn en gedurende de avond- respectievelijk de nachtperiode slechts één verouderingsmachine in werking mag zijn conform de tijden zoals aangegeven in de op 2 oktober 1996 verleende vergunning en het daarbij behorende akoestisch rapport. De hoogte van de te verbeuren dwangsommen is bepaald op *f* 5000 per geconstateerde overtreding, vermeerderd met *f* 1000 per verouderingsmachine die buiten de vergunde uren in bedrijf is. Het maximum van de te verbeuren dwangsommen is bepaald op *f* 100.000. Aan het besluit is een begunstigingstermijn verbonden van twee weken.

Bij besluit van 9 januari 2001 hebben verweerders het hiertegen gemaakte bezwaar gegrond verklaard ten aanzien van de motivering dat geen uitzicht bestaat op legalisering en de wijze waarop de dwangsom wordt verbeurd en voor het overige ongegrond verklaard. Verweerders hebben bij dit besluit hun primaire besluit van 30 augustus 2000 gewijzigd in dier voege dat zij hebben bepaald dat appellante een dwangsom verbeurt van *f* 50.000 per geconstateerde overtreding, vermeerderd met *f* 10.000 per verouderingsmachine die buiten de vergunde uren in werking is en zij hebben voorts bepaald dat per etmaal maximaal één dwangsom zal worden verbeurd. Het maximum van de te verbeuren dwangsommen hebben verweerders daarbij bepaald op *f* 1.000.000 en de termijn gedurende welke de last kan worden uitgevoerd zonder een dwangsom te verbeuren hebben verweerders gesteld op twee weken vanaf verzending van dit besluit.

Overwegingen

Appellante voert aan dat verweerders niet bevoegd waren bij het bestreden besluit een hogere dwangsom op te leggen daar sprake is van *reformatio in peius*. Daarbij stelt zij dat verweerders de hoogte van de dwangsom ten onrechte niet hebben gemotiveerd.

Verweerders stellen zich op het standpunt dat zij bij het bestreden besluit de opgelegde dwangsom mochten verhogen daar de bij het primaire besluit opgelegde dwangsom niet het gewenste effect heeft gehad om appellante te bewegen de illegale verandering van de inrichting te beëindigen. Zij wijzen er

op dat er niet alleen meer verouderingsmachines in de inrichting aanwezig zijn dan vergund, maar dat deze machines tevens meer draaiuren maken dan waarvan bij de berekening van de oorspronkelijke dwangsom is uitgegaan.

De Afdeling overweegt dat uit de geschiedenis van de totstandkoming van de Algemene wet bestuursrecht blijkt dat het bezwaarschrift er niet toe mag leiden dat het bestuursorgaan de heroverweging gebruikt om een verslechtering van de positie van de indiener te bereiken die zonder bezwaarschriftprocedure niet mogelijk zou zijn. Dat betekent dat het bestuursorgaan het besluit, voorzover het door het bezwaarschrift wordt bestreden, moet heroverwegen en moet nagaan of dit tot een voor de indiener gunstiger resultaat dient te leiden. Leidt de heroverweging tot een voor de indiener ongunstiger resultaat, dan geldt dat alleen indien het bestuursorgaan ook zonder dat het bezwaarschrift zou zijn ingediend tot wijziging van het bestreden besluit ten nadele van de indiener bevoegd zou zijn, artikel 7:11 van de Algemene wet bestuursrecht zich er niet tegen verzet dat een zodanige wijziging bij de beslissing op het bezwaarschrift wordt bewerkstelligd.

In het onderhavige geval staat vast dat de bij het primaire besluit opgelegde last onder dwangsom niet heeft geleid tot beëindiging van het zonder een daartoe strekkende vergunning in werking hebben van bepaalde verouderingsmachines. Voldoende aannemelijk is geworden dat de bij het primaire besluit opgelegde last onder dwangsom aldus een onvoldoende aansporing heeft gevormd tot het in werking laten zijn van de inrichting conform de vigerende vergunning. Gelet op de aard en de ernst van de overtreding en het daardoor gelaedeerde belang, alsmede in aanmerking nemende dat verweerders ook zonder dat er een bezwaarschrift zou zijn ingediend onder deze omstandigheden zouden kunnen overgaan tot verhoging van de bij het primaire besluit opgelegde dwangsom, hebben verweerders bij afweging van de betrokken belangen naar het oordeel van de Afdeling bij hun beslissing op het bezwaarschrift in redelijkheid kunnen overgaan tot de onderwerpelijke verhoging. Voorts bestaat evenmin aanleiding voor het oordeel dat verweerders de vaststelling van de hoogte van de opgelegde dwangsom niet in voldoende mate hebben gemotiveerd. Daarbij ziet de Afdeling geen

grond voor het oordeel dat het vastgestelde bedrag niet in redelijke verhouding staat tot de zwaarte van het geschonden belang en de beoogde werking van de dwangsomoplegging.

Vervolgens heeft appellante betoogd, dat haar ten onrechte geen begunstigingstermijn is toegestaan voor de duur van de vergunningprocedure.

Uit de stukken en het verhandelde ter zitting blijkt dat verweerders bij het vaststellen van de begunstigingstermijn rekening hebben gehouden met de tijd die nodig is om het gebruik van de verouderingsmachines terug te brengen tot hetgeen is vergund. Naar het oordeel van de Afdeling is niet aanvaardbaar gemaakt, dat de gegeven termijn van twee weken te kort is om aan de last onder dwangsom te kunnen voldoen. Bij afweging van de betrokken belangen hebben verweerders in redelijkheid de begunstigingstermijn aldus kunnen vaststellen.

Het beroep is ongegrond.

K83

Hof van Justitie EG 2 oktober 2001, nr. 36022/97 (luchthaven Heathrow)

EVRM, artikelen 8 en 13

Verstoren van nachtrust rond luchthaven is inbreuk op recht op privé- en familielevens.

Medio 1997 hebben acht burgers van het Verenigd Koninkrijk een zaak aanhangig gemaakt bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. De zaak was gericht tegen het beleid van de regering inzake het nachtlawaai afkomstig van de nachtvluchten van en naar de luchthaven Heathrow. Appellanten stellen dat het nachtlawaai na invoering van het regime in 1993 significant is toegenomen en sprake is van inbreuk op hun recht op respect voor hun woning en hun privé- en familielevens (artikel 8 EVRM).

Het Hof stelt dat de regering een positieve verplichting heeft ten aanzien van appellanten om de nodige maatregelen te nemen zodat hun rechten onder artikel 8 EVRM gevrijwaard worden. Daarbij moet evenwicht worden gezocht tussen de belangen van individu en maatschappij waarbij de overheid rekening dient te houden met alle materiële overwegingen waaronder het terrein van de milieubescherming. Het Hof onderzoekt of de regering deze verplichting jegens appellanten heeft gerespecteerd en stelt daarbij vast dat het belang van de nachtvluchten voor de economie niet kritisch is onderzocht en slechts in beperkte mate onderzoek is gedaan naar de gevolgen van de nachtvluchten voor wat betreft het karakter van de slaapverstoring. Ook is in onvoldoende mate specifieke actie door de overheid ondernomen om de hinder van het nachtlawaai te beperken. Op basis van deze vaststellingen concludeert het Hof dat de regering er niet in is geslaagd om het juiste evenwicht te vinden tussen het economisch welzijn van het land en het recht van appellanten op respect voor hun woning en hun privé- en familielevens en mitsdien inderdaad sprake is van een inbreuk op artikel 8 EVRM. Tevens is het Hof van oordeel dat sprake is van inbreuk op artikel 13 EVRM nu voor appellanten geen recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel is gewaarborgd. Het bereik van de toetsing door de rechtbanken bleek dermate beperkt dat deze niet zijn toegekomen aan onder-

zoek naar de vraag of een toename van het aantal nachtvluchten krachtens het regime van 1993 een gerechtvaardigde beperking was van het recht van appellanten op respect voor hun woning en hun privé- en familielevens.

K84

ABRS 3 oktober 2001, nr. 199903962/2 (Helden)

Wet milieubeheer, artikel 8.13

Het wettelijk stelsel laat niet toe dat de controle op de naleving van de vergunningvoorschriften wordt overgelaten aan vergunninghoudster.

Bij voorschrift is aan vergunninghoudster de verplichting opgelegd om op verzoek van het bevoegd gezag maximaal éénmaal per jaar emissiemetingen te verrichten of te laten verrichten ter controle van de in de vergunning gestelde emissienormen. De Afdeling is van oordeel dat een dergelijke verplichting zich niet verdraagt met het wettelijk stelsel omdat immers verweerders als bevoegd bestuursorgaan verantwoordelijk zijn voor de handhaving. Indien verweerders twijfels hebben over de naleving van de voorschriften zullen zij zelf moeten vaststellen of al dan niet sprake is van een overtreding. Weliswaar kan onder bepaalde omstandigheden een meetverplichting zoals hier aan de orde nodig worden geacht, maar de Afdeling ziet geen grond voor het oordeel dat een dergelijke situatie zich hier voordoet.

K85

Vz. ABRS 16 oktober 2001, nr. 200103706/2 (Ede)

Wet milieubeheer, artikel 1.1 lid 1

Modelvliegtuigterrein in dit geval geen inrichting in de zin van de Wet milieubeheer.

Voor een vliegveld voor gemotoriseerde modelvliegtuigen is een oprichtingsvergunning krachtens de Wm verleend. Vergunningaanvraagster voert aan dat geen vergunning is vereist omdat niet kan wor-

den gesproken van een inrichting in de zin van artikel 1.1, eerste lid van de Wet milieubeheer. De Voorzitter overweegt dat het terrein waarvan gebruik wordt gemaakt onderdeel uitmaakt van een militair oefenterrein dat in eigendom is van de Staat der Nederlanden. Op basis van een privaatrechtelijke overeenkomst mag vergunninghoudster het terrein gebruiken voor het uitoefenen van haar activiteiten. Hoewel in deze overeenkomst staat vermeld dat het terrein door middel van merkstenen moet worden afgebakend, betwijfelt de Vz. of het desbetreffende gedeelte nauwkeurig is begrensd. Het terrein wordt niet exclusief door vergunningaansvrager gebruikt en is opengesteld voor een ieder. Bovendien wordt het terrein regelmatig gebruikt als landingsplaats voor helikopters ten behoeve van militaire oefeningen. Gelet op het voorgaande is twijfelachtig of sprake is van een aanspraak op of een reservering van een gedeelte van het terrein voor de activiteiten van vergunningaansvrager. Vooralsnog gaat de Vz. er van uit dat geen sprake is van een inrichting krachtens de Wet milieubeheer. Volgt schorsing van het bestreden besluit.

K86

Vz. ABRS 16 oktober 2001, nr. 200104045/1 (Bergeijk)

Wet milieubeheer, artikel 1.1 lid 1

Ondanks afstand van 500 meter tussen bedrijfs-onderdelen vormen deze één inrichting.

Voor een varkens- en struisvogelhouderij is vergunning krachtens de Wm verleend. Appellanten-verzoekers stellen dat het bedrijf bestaat uit twee onderdelen die beide een afzonderlijke inrichting in de zin van de Wm vormen. De Vz. overweegt dat de dieren worden gehouden op twee locaties die zijn gesitueerd op dezelfde weg op een onderlinge afstand van ruim 500 meter. Hij gaat er van uit dat tussen de bedrijfs-onderdelen op de twee locaties voldoende bindingen bestaan om te kunnen spreken van één inrichting in de zin van de Wm. Verder oordeelt hij dat de afstand tussen de beide locaties niet zodanig groot is dat beide locaties niet meer in elkaars onmiddellijke nabijheid zijn gelegen. Verweer-

ders zijn er terecht van uitgegaan dat sprake is van één inrichting.

K87

ABRS 24 oktober 2001, nr. 200001375/1 (Bergen op Zoom)

Wet milieubeheer, artikel 1.1 lid 1

Geen definities uit Wm overnemen in vergunning.
Door appellante is aangevoerd dat in de begrippenlijst van de vergunning de begrippen afvalstoffen, bedrijfsafvalstoffen, bevoegd gezag, gevaarlijke afvalstoffen en inrichting zijn gedefinieerd. De Afdeling stelt vast dat de door appellante genoemde begrippen in artikel 1.1, eerste lid, van de Wet milieubeheer zijn gedefinieerd en dat deze definities ook gelden voor vergunningen. Onder deze omstandigheden bestaat er geen ruimte om in de onderhavige vergunning ook definities van deze begrippen op te nemen. Het bestreden besluit is in zoverre in strijd met het systeem van de Wet milieubeheer.

K88

Vz. ABRS 24 oktober 2001, nrs. 200103946/1 en 200103946/2 (Bergeijk)

Algemene wet bestuursrecht, artikel 1:3

Rectificatie geen besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht.

Bij besluit van 13 februari 2001 is de vergunning voor een veehouderij ingetrokken. Hiertegen is geen beroep ingesteld. Bij schrijven van 19 juni 2001 hebben verweerders het besluit van 13 februari 2001 gerectificeerd omdat in het intrekingsbesluit abusievelijk niet is vermeld dat de intrekking verband houdt met de saldering van ammoniakemissierechten. Tegen dit schrijven hebben appellanten beroep ingesteld.

De Vz. stelt vast dat het schrijven van 19 juni 2001 een herhaling is van het intrekingsbesluit van 13 februari 2001 met dien verstande dat er

boven vermeld staat 'rectificatie', dat het opnieuw is gedateerd en dat een aantal passages in vet gedrukt lettertype is toegevoegd. Vaststaat dat tegen het intrekkingbesluit van 13 februari 2001 geen beroep is ingesteld zodat dit besluit 6 weken na bekendmaking onherroepelijk is geworden. Het onherroepelijk worden van dit intrekkingbesluit impliceert dat de (ingetrokken) vergunning niet meer bestaat. De vergunning kan derhalve niet opnieuw worden ingetrokken. Het schrijven van 19 juni 2001 kan dan ook niet gericht zijn op rechtsgevolg en is derhalve geen besluit in de zin van artikel 1:3, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht.

K89

Vz. ABRS 31 oktober 2001, nrs. 200102715/2 en 200102715/1 (Oisterwijk)

Wet milieubeheer, artikel 8.18

Door het verlenen van een veranderingsvergunning wordt de vervaltermijn van de onderliggende vergunning niet gestuit.

Bij besluit van 8 mei 2001 is een revisievergunning voor een veehouderij verleend.

In 1996 is een revisievergunning verleend voor een vleesvarkensstal. In 1998 is een veranderingsvergunning verleend voor het uitbreiden van het hokoppervlakte voor de vleesvarkens. De vleesvarkensstal is nimmer gerealiseerd maar verweerders zijn van mening dat geen sprake is van verval van rechten nu de verleende veranderingsvergunning op 18 mei 1998 onherroepelijk is geworden en ten tijde van het bestreden besluit van 8 mei 2001 de termijn van drie jaar als bedoeld in artikel 8.18 Wm nog niet was verstreken. De Vz. oordeelt dat de revisievergunning van 1996 voor de vleesvarkensstal op grond van artikel 8.18 Wm van rechtswege is vervallen. Het verlenen van de veranderingsvergunning stuit op zich niet de termijn van artikel 8.18 ten aanzien van de onderliggende revisievergunning uit 1996.

K90

ABRS 7 november 2001, nrs. 199900365/1 en 200000021/1 (Apeldoorn)

Wet milieubeheer, artikel 8.8 lid 1

De verplichting tot het inkopen van natuurstroom kan niet worden voorgeschreven.

Vergunning voor een TV zendstation. In voorschrift 4.2 is bepaald dat 'elektriciteit die wordt afgenomen ten behoeve van het in werking zijn van de zendinstallatie dient te worden ingekocht als natuurstroom'. De Afdeling overweegt hieromtrent dat de beoordeling van een vergunningaanvraag op grond van de Wm uitsluitend behoort plaats te vinden op basis van de gevolgen voor het milieu die te weeg gebracht zullen worden door de inrichting waarvoor vergunning is gevraagd. Dit betekent dat het niet mogelijk is om in het kader van een vergunningverlening als de onderhavige regulerend op te treden ten aanzien van de productiewijze van energie die elders (in het energiebedrijf) wordt opgewekt en die vervolgens in de inrichting wordt aangewend. Volgt vernietiging van het bestreden voorschrift 4.2.

K91

ABRS 21 november 2001, nr. 200002112/2 (Germert-Bakel)

Wet milieubeheer, artikelen 8.10 en 8.11

Korting op afstand in Richtlijn veehouderij en stankhinder berust op meest recente milieutechnische inzichten.

Naar aanleiding van het beroep tegen de vergunning voor een nertsenhouderij overweegt de Afdeling dat in de Richtlijn veehouderij en stankhinder is aangegeven dat als nertsen in een Groen Labelstal worden gehouden, de in de bijlage 2 vermelde afstanden met 25 meter worden verkleind, met betrekking tot stankgevoelige objecten die behoren tot de omgevingscategorie III of IV. Deze korting berust op de meest recente milieutechnische inzichten.

K92

ABRS 28 november 2001, nr. 200001533/1 (Reimerswaal)

Wet milieubeheer, artikel 1.1 lid 1

EG-richtlijn 75/442, artikel 1, aanhef en onder a

Kokkelschelpen zijn niet als afvalstof aan te merken.

Voor een schelpenverwerkend bedrijf is een revisievergunning krachtens de Wet Milieubeheer verleend. In de inrichting worden hoofdzakelijk kokkelschelpen afkomstig van kokkelkokerijen verwerkt. De overige schelpen die worden verwerkt worden als lege schelpen uit zee gewonnen. De kokkelschelpen worden ter plaatse van de kokkelkokerijen bespoten met de stof G40 om de nog aanwezige vleesresten te verwijderen. Daarmee wordt het optreden van stankhinder voorkomen. Na de behandeling met deze stof zijn de kokkelschelpen geschikt om op hygiënische wijze te worden verwerkt in het productieproces. Uiteindelijk worden de schelpen gebruikt als isolatiemateriaal dan wel be- en verwerkt tot grit, schelpenzand of gebruikt bij de aanleg van voet- of fietspaden.

Met verwijzing naar de uitspraak van het Hof van Justitie EG van 15 juni 2000 overweegt de Afdeling dat de omstandigheid dat een stof na te zijn behandeld gelijkwaardig is aan een grondstof, dezelfde kenmerken als die grondstof bezit en kan worden gebruikt wanneer dezelfde voorzorgsmaatregelen voor het milieu worden getroffen, een aanwijzing zijn voor de conclusie dat een stof geen afvalstof is. Aangenomen moet worden dat de kokkelschelpen na te zijn bewerkt ter plaatse van de kokkelkokerij, voor de verdere verwerking binnen de onderhavige inrichting gelijkwaardig zijn aan de schelpen die uit de zee worden gewonnen. Niet is gebleken dat na de bewerking met de stof G40 binnen de inrichting nog andere voorzorgsmaatregelen moeten worden getroffen ter bescherming van het milieu. Deze omstandigheden wijzen er op dat kokkelkokerij noch vergunninghouder zich ontdoet, voornemens is zich te ontdoen dan wel zich moet ontdoen van de kokkelschelpen. Derhalve zijn de schelpen niet aan te merken als een afvalstof.

K93

ABRS 30 november 2001, nr. 200000438/2 (Wieringermeer)

Wet milieubeheer, artikel 1.1 lid 4

Besluit mer, onderdeel C, categorie 22.4

Windturbineparken niet aan te merken als één inrichting in de zin van de Wm; tevens geen merplicht.

Oprichtingsvergunning krachtens de Wet milieubeheer voor een windturbinepark in de omgeving van twee andere in de omgeving geprojecteerde windturbineparken. De onderlinge afstand tussen de windturbines in de parken bedraagt ca 400 meter. De parken die technisch zelfstandig functioneren zijn in eigendom van verschillende commanditaire vennootschappen, waarin voor de helft wordt deelgenomen door agrariërs en voor de andere helft door de NV. NUON, die het dagelijks beheer over de parken voert.

De Afdeling is van oordeel dat de drie parken niet worden verwezenlijkt in het kader van één inrichting als bedoeld in artikel 1.1, vierde lid, van de Wet milieubeheer aangezien de parken niet tot eenzelfde onderneming of instelling behoren. Dat NV. NUON het dagelijks beheer over alle drie de parken voert, doet hieraan niet af.

Voorts is de Afdeling van mening dat de drie parken geen 'samenhangende installaties voor het opwekken van elektriciteit door middel van windenergie' als bedoeld in categorie 22.4 van onderdeel C van de bijlage bij het Besluit milieu-effectrapportage vormen. Gelet op de aard van de omgeving – een open polderlandschap – moet weliswaar worden vastgesteld dat de windturbineparken gezamenlijk zichtbaar zijn, maar de Afdeling acht dit onvoldoende om te kunnen spreken van met elkaar samenhangende installaties aangezien de parken geen aaneengesloten geheel vormen en niet is gebleken van zodanige verbanden tussen de drie parken en de verwezenlijking daarvan dat om die reden sprake zou zijn van samenhang als hiervoor bedoeld. De windturbines binnen het onderhavige park moeten wel worden aangemerkt als met elkaar samenhangende installaties maar het gezamenlijke aantal en

de capaciteit overschrijdt niet de drempelwaarde voor mer-plicht.

K94

Vz. ABRS 30 november 2001, nr. 200105166/1 (Dordrecht)

Wet bodembescherming, artikel 13
Algemene wet bestuursrecht, artikel 5:32

Zorgplichtbepaling artikel 13 Wbb strekt niet tot plicht voor exploitant om vloeistofdichtheid vloer aan te tonen.

Dwangsom wegens overtreding van voorschrift in Besluit inrichtingen voor motorvoertuigen milieubeheer waarbij is bepaald dat de vloeistofdichtheid van de vloer dient te worden beoordeeld en goedgekeurd door een deskundig inspecteur.

Verweerders hebben bij controlebezoeken geconstateerd dat sprake is van scheurvorming in de vloeistofdichte vloer van verzoekster om schorsing. Zij zijn van mening dat bij uitvoering van werkzaamheden op die vloer de kans aanwezig is dat bij morsing van vloeistoffen bodemverontreiniging optreedt. Op grond van het zorgplichtbeginsel van artikel 13 Wet bodembescherming is het aan verzoekster om de vloeistofdichtheid van de vloer aan te tonen.

De Voorzitter overweegt dat niet door verweerders is vastgesteld dat de vloer van de inrichting niet vloeistofdicht is. Verzoekster om schorsing heeft gemotiveerd betwist dat de vloer van de inrichting niet vloeistofdicht is, onder meer door te verwijzen naar een door haar uitgevoerd bodemonderzoek. Het zorgplichtbeginsel van de Wbb gaat naar het oordeel van de Voorzitter niet zo ver dat het in dit geval op de weg van verzoekster lag om aan te tonen dat de vloer van de inrichting vloeistofdicht is. Overtreding van artikel 13 Wbb is dan ook onvoldoende aangetoond. Het had op de weg van verweerders gelegen om nader onderzoek te doen naar relevante feiten en omstandigheden.

K95

ABRS 5 december 2001, nr. 200100175/1 (Castricum)

Besluit detailhandel ambachtsbedrijven, voorschrift 1.1.1 onder b

Begrip 'laad- en losactiviteiten' is verzamelnaam voor reeks van activiteiten.

Afwijzing van het verzoek om handhavend op te treden tegen een supermarkt.

Appellanten menen dat de geluidgrenswaarden van het Besluit detailhandel ambachtsbedrijven (het Besluit) worden overschreden door overlast van vrachtwagens, met name veroorzaakt door het laden en lossen en het wachten van vrachtwagens in de straat al dan niet met stationair draaiende motoren en overlast van winkelend publiek, met name veroorzaakt door het aan- en afrijden van auto's, het slaan met autodeuren, het geluid van ratelende winkelkarren en het praten en schreeuwen van bezoekers buiten de inrichting. Appellanten wijzen er op dat alleen het laden en lossen in het Besluit is uitgezonderd van toetsing aan de piekgeluidgrenswaarden.

De Afdeling overweegt dienaangaande dat blijkens de toelichting op voorschrift 1.1.1, onder b van het Besluit, onder laad- en losactiviteiten tevens aanverwante activiteiten zoals het slaan van autoportieren en het starten en wegrijden van voertuigen, dienen te worden verstaan. De door appellanten genoemde overlast veroorzakende activiteiten zoals het aan- en afrijden van vrachtwagens al dan niet met gebruik van veiligheidssignalering of aanwezigheid van koelinstallaties, het wachten van vrachtwagens in de straat, het laden en lossen van vrachtwagens, het aan- en afrijden van personenauto's, het slaan van autodeuren en het gebruik van winkelkarren vallen onder de ruime uitleg van het begrip laad- en losactiviteiten zoals bedoeld in het desbetreffende voorschrift. De Afdeling concludeert dat de indirecte hinder als gevolg van deze activiteiten gedurende de dag- en avondperiode geen rol kan spelen bij de beoordeling of sprake is van overschrijding van de piekgeluidniveaus.

K96

ABRS 19 december 2001, nr. 200100426/1 (waterschap Fryslân)

Wet verontreiniging oppervlaktewateren, artikel 1 en 25

Geen sprake van een lozing in de zin van de Wvo.

Afwijzing verzoek om handhavend op te treden tegen het plaatsen van een schutting van geïmpregneerd hout op enkele centimeters afstand van de walbeschoeiing bij de sloot waaraan ook de boomgaard van appelland is gelegen. Appelland betoogt dat het van de schutting afspattende water direct in de sloot komt en dat het van de schutting aflopende water over of door de grond in de sloot loopt. Daardoor komen verontreinigende stoffen in het oppervlaktewater, zodat een lozing plaatsvindt waarvoor een vergunning krachtens de Wvo is vereist.

De Afdeling acht het niet uitgesloten dat minime hoeveelheden koper en chroom worden opgenomen in het van de schutting afspattende en aflopende water en vervolgens in het oppervlaktewater terecht komen. Gelet op de contacttijd tussen het hout van de schutting en het water en gelet op de weerstand in de bodem die het water moet overbruggen, zijn deze hoeveelheden zo miniem dat beide stoffen niet constateerbaar in het ontvangende oppervlaktewater terecht komen. Indien al sprake is van verontreiniging is deze niet te onderscheiden van andere, vergelijkbare verontreinigingen. Onder die omstandigheden is geen sprake van een lozing in de zin van de Wvo.

01-117

Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 6 juli 2001, nr. 200100241/2, inzake het uitwerkingsplan 'Bergerden 1996, deelgebied A' van de gemeente Bemmel.

In bestemmingsplan geregelde bevoegdheid tot het vaststellen van een uitwerkingsplan is door de vernietiging van het goedkeuringsbesluit met terugwerkende kracht vervallen.

Wet op de Ruimtelijke Ordening, artikel 11
Algemene wet bestuursrecht, artikel 10:27

2.2. Het plan is gericht op de totstandkoming van het zuidwestelijke gedeelte van het glastuinbouwgebied Bergerden. Bij het bestreden besluit hebben verweerders goedkeuring verleend aan de uitwerking van het bestemmingsplan.

2.3. Burgemeester en wethouders ontlenen hun bevoegdheid tot vaststelling van de uitwerking aan artikel 1, onder C, van de van het bestemmingsplan 'Bergerden 1996' deel uitmakende voorschriften.

Bij uitspraak van 14 december 2000, nr. E01.99.0055, heeft de Afdeling evenwel de goedkeuring van het bestemmingsplan 'Bergerden 1996' vernietigd en alsnog goedkeuring onthouden aan artikel 1, onder C, van de voorschriften. Als gevolg daarvan is de bevoegdheid tot het vaststellen van het uitwerkingsplan met terugwerkende kracht vervallen. Burgemeester en wethouders waren derhalve, achteraf gezien, niet bevoegd het voorliggende uitwerkingsplan vast te stellen.

2.4. Hieruit volgt dat het uitwerkingsplan in strijd met artikel 11 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening is vastgesteld. Door het plan niettemin goed te keuren hebben verweerders gehandeld in strijd met artikel 11 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening in samenhang met artikel 10:27 van de Algemene wet bestuursrecht.

01-118

Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 27 september 2001, nr. 200004458/2, inzake het besluit van burgemeester en wethouders van Amsterdam omtrent afwijking van het structuurplan 'Open stad 1996'.

In de Wet op de Ruimtelijke Ordening, noch in een andere wettelijke regeling is een voorschrift aan te wijzen dat voorziet in de afwijking van een structuurplan. Evenmin is geregeld dat tegen een beslissing tot afwijking van een structuurplan bij de Afdeling in eerste en enige aanleg beroep kan worden ingesteld.

Wet op de Ruimtelijke Ordening, artikel 7

2.2. Op 21 december 1999 hebben verweerders overeenkomstig de afwijkingsprocedure neergelegd in het structuurplan 'Open Stad 1996' besloten tot een afwijking van dit structuurplan ten behoeve van een gedeeltelijk ondergrondse wegverbinding tussen de IJdoornlaan en de Klaprozenweg te Amsterdam-Noord. Deze verbinding tussen de IJdoornlaan en de Klaprozenweg is opgenomen in de op 16 juni 1999 door de stadsdeelraad Amsterdam-Noord vastgestelde bestemmingsplannen 'Kadoelen-Oostzonerwerf II' en 'De Bongerd-Zijkanaal I'.

Op 25 januari 2000 hebben gedeputeerde staten van Noord-Holland deze bestemmingsplannen goedgekeurd. Tegen deze goedkeuringbesluiten hebben appellanten beroep ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

2.3. Ingevolge artikel 7, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening kan de gemeenteraad voor het grondgebied van de gemeente een structuurplan vaststellen, waarin de toekomstige ontwikkeling van de gemeente wordt aangegeven. Ingevolge het tweede lid van dit artikel kan de gemeenteraad in samenwerking met de raden van aangrenzende gemeenten voor het gebied van de betrokken gemeenten een structuurplan vaststellen, waarin de toekomstige ontwikkeling van die gemeenten wordt aangegeven.

Ingevolge artikel 9, tweede lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening kan, voor zover een of meer

onderdelen van een structuurplan zijn aan te merken als een besluit in de zin van artikel 1:3 van de Algemene wet bestuursrecht, een ieder tegen een besluit als bedoeld in artikel 7, eerste of tweede lid, beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

2.4. Het bestreden besluit heeft geen betrekking op een structuurplan als bedoeld in artikel 7, eerste of tweede lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, maar op een afwijking daarvan. De Afdeling stelt vast dat in de Wet op de Ruimtelijke Ordening, noch in een andere wettelijke regeling een voorschrift is aan te wijzen op grond waarvan verweerders bevoegd zijn af te wijken van een structuurplan.

In het verlengde hiervan kan evenmin een wettelijke bepaling worden aangewezen op grond waarvan tegen een beslissing tot afwijking van een structuurplan bij de Afdeling in eerste en enige aanleg beroep kan worden ingesteld. De Afdeling laat daarbij in het midden of onderdelen van een beslissing tot afwijking van een structuurplan zijn aan te merken als een besluit in de zin van artikel 1:3 van de Algemene wet bestuursrecht en derhalve eveneens of bezwaar en vervolgens beroep mogelijk is tegen een dergelijke beslissing.

Gelet op het vorenstaande is de Afdeling kennelijk onbevoegd van dit geschil kennis te nemen.

Overigens hebben appellanten in hun beroepschrift opgemerkt dat zij tegen de bestreden beslissing tevens beroep hebben ingesteld bij de arrondissementsrechtbank te Amsterdam, zodat geen doorzending behoeft plaats te vinden.

01-119

Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 3 oktober 2001, nr. 19902111/1, inzake het bestemmingsplan 'Buitengebied, partiële herziening uitbreiding camping Heino' van de gemeente Heino (thans Raalte).

Om te voorkomen dat een bestaande weg tevens zal worden gebruikt als ontsluitingsweg staan het gemeentebestuur andere middelen dan een bestemmingsplan ter beschikking.

**Wet op de Ruimtelijke Ordening, artikel 28, lid 2
Algemene wet bestuursrecht, artikel 10:27**

2.12. Appellanten kunnen zich niet verenigen met het bestreden besluit voorzover daarbij goedkeuring is verleend aan het plandeel met de bestemming 'Woondoeleinden' en 'Groenvoorzieningen' toegekend aan de ontsluitingsweg naar de Twentseweg. Op deze gronden ligt een recht van overpad. Appellanten begrijpen niet waarom het bestemmingsplan op dit punt aangepast wordt, terwijl beoogd wordt de huidige situatie te handhaven.

2.12.1. Ten oosten van het Schothansveld ligt een ontsluitingsweg naar de Twentseweg. Aan deze gronden zijn de bestemmingen 'Woondoeleinden' en 'Groenvoorzieningen' toegekend. Deze bestemmingen maken de aanleg van een ontsluitingsweg niet mogelijk.

2.12.2. Blijkens de stukken, in het bijzonder de plantoelichting, wil het gemeentebestuur de onderhavige weg handhaven. Niettemin is voor bovengenoemde bestemmingen gekozen omdat, aldus het gemeentebestuur, daarmee voorkomen wordt dat deze weg aangewend wordt ter ontsluiting van de naastgelegen camping.

De Afdeling is gebleken dat de weg in het voorgaande plan als zodanig was bestemd. Gelet hierop en omdat er blijkens het vorenstaande van uitgegaan moet worden dat het gebruik als weg niet binnen de planperiode zal worden beëindigd, is de Afdeling van oordeel dat het rechtszekerheidsbeginsel vereist dat aan de betreffende gronden een op dat gebruik toegesneden bestemming dient te worden gegeven. Het streven van het gemeentebestuur om te voorkomen dat de weg wordt gebruikt als ontsluiting van de camping kan, wat daarvan ook verder zij, niet tot een ander oordeel leiden. Immers, dit streven is er niet op gericht het gebruik als weg geheel te beëindigen. De Afdeling merkt hierbij op dat andere middelen dan een bestemmingsplan bestaan om de door het gemeentebestuur gewenste beperking van het gebruik van de weg te bewerkstelligen.

Het vorenstaande leidt de Afdeling tot het oordeel dat het plan waar dat betrekking heeft op de onderhavige weg, zich niet verdraagt met het rechtszekerheidsbeginsel. Door dit plandeel niette-

min goed te keuren, hebben verweerders gehandeld in strijd met artikel 28, tweede lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening in samenhang met artikel 10:27 van de Algemene wet bestuursrecht. Het beroep is in zoverre gegrond, zodat het bestreden besluit dient te worden vernietigd voorzover daarbij goedkeuring is verleend aan het plandeel met de bestemmingen 'Woondoeleinden' en 'Groenvoorzieningen', nader aangegeven op een bij de uitspraak behorende kaart.

Hieruit volgt dat er rechtens maar één te nemen besluit mogelijk is, zodat de Afdeling aanleiding ziet om goedkeuring te onthouden aan evengenoemd plandeel.

01-120

Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 3 oktober 2001, nr. 200002089/1, inzake het bestemmingsplan 'Koopmanstraat-Zuid' van de gemeente Uden.

Het vermoeden bestaat dat in strijd met de wettelijke eisen ter zake in ieder geval niet gedurende de gehele termijn van terinzagelegging het uiteindelijke en volledige ontwerp van het uitwerkingsplan op de aangegeven plaatsen ingezien kon worden.

Het uitwerkingsplan omvat gronden die in het bestemmingsplan niet zijn aangeduid als uit te werken bestemmingen.

Wet op de Ruimtelijke Ordening, artikel 11

2.3. Appellant stelt dat in de bij de publicaties vermelde termijn voor terinzagelegging van het ontwerpuitwerkingsplan op de aangegeven locaties niet het ontwerpplan maar een voorontwerp ter inzage heeft gelegen. Daarin ontbrak, aldus appellant, essentiële informatie waardoor het plan niet goed viel te beoordelen. Hij heeft in dit verband naar voren gebracht dat, toen hij het ontwerpplan wilde inzien en dat niet ter inzage bleek te liggen, een ambtenaar van de gemeente hem desgevraagd ook niet de juiste stukken kon bezorgen. Appellant meent dat gelet hierop het ontwerpuitwerkingsplan niet tijdig en niet overeenkomstig de publicatie ter inzage

heeft gelegen en derhalve de in de Wet op de Ruimtelijke Ordening voorgeschreven procedure niet is gevolgd.

2.4. Appellant heeft het bovenstaande ook al als bedenking naar voren gebracht. Verweerders hebben dienaangaande gesteld dat zij, toen het plan bij hen ter goedkeuring aanhangig was, over deze kwestie bij de gemeente navraag hebben gedaan, dat hun van die zijde is bericht dat wel het ontwerpuitwerkingsplan ter inzage heeft gelegen en dat zij geen reden hebben gezien om daaraan te twijfelen.

2.5. Ingevolge artikel 11, eerste lid van de Wet op de Ruimtelijke Ordening dienen burgemeester en wethouders bij de uitwerking van een bestemmingsplan de bij dat plan gegeven regelen in acht te nemen. In artikel 18, tweede lid, van de voorschriften van het bestemmingsplan heeft de gemeenteraad een nadere regeling gegeven. Daarin is onder meer bepaald dat bij uitwerking van het plan het ontwerpbesluit met bijbehorende stukken gedurende ten minste twee weken voor een ieder ter inzage ligt. Deze terinzagelegging wordt tevoren in één of meer dag-, nieuws- of huis-aan-huisbladen en voorts op de gebruikelijke wijze bekend gemaakt en in de bekendmaking wordt mededeling gedaan van de mogelijkheid om schriftelijk bedenkingen in te dienen tegen het ontwerpbesluit bij burgemeester en wethouders.

2.6. Te dezen is ter voldoening aan artikel 18, tweede lid, voornoemd, in de desbetreffende publicaties vermeld dat het ontwerpuitwerkingsplan 'Koopmanstraat-Zuid' met ingang van 11 november 1999 gedurende twee weken ter inzage ligt in het gemeentehuis en in de openbare bibliotheek en dat gedurende de termijn van terinzagelegging belanghebbenden schriftelijk bedenkingen daaromtrent kunnen indienen.

2.7. Gezien de stukken en het verhandelde ter zitting komen vorenweergegeven stellingen van appellant de Afdeling niet ongeloofwaardig voor en geven die aanleiding voor het vermoeden dat in ieder geval niet gedurende de gehele termijn van terinzagelegging, zoals hiervoor vermeld, het uiteindelijke en volledige ontwerp van het uitwerkingsplan op de aangegeven plaatsen ingezien kon worden. Burge-

meester en wethouders hebben nagelaten om ook maar enig feit of enige omstandigheid aan te dragen die dit vermoeden hebben kunnen weerleggen; zij zijn aan de stellingen van appellants nagenoeg geheel voorbijgegaan. Hierbij merkt de Afdeling op dat een aanknopingspunt voor een nader onderzoek naar de stellingen van appellants voorhanden was, nu hij de gemeenteambtenaar bij wie hij naar het ontwerpplan heeft gevraagd, met naam heeft genoemd. Niet gebleken is evenwel dat een dergelijk onderzoek is gedaan.

De Afdeling is gelet op het bovenstaande van oordeel dat het er in dit geval voor gehouden moet worden dat een gebrekkige tervisielegging van het ontwerp van de uitwerking in de gestelde zin heeft plaatsgevonden en, mitsdien, dat het uitwerkingsplan in strijd met het bepaalde in artikel 18 van de planvoorschriften en artikel 11, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening tot stand is gekomen.

De Afdeling wijst erop dat blijkens de geschiedenis van de totstandkoming van de Wet op de Ruimtelijke Ordening de voorgeschreven eisen ter zake van de terinzagelegging en de bekendmaking daarvan als minimale waarborgen voor de rechtzoekenden dienen te worden beschouwd, waarvan strikte naleving noodzakelijk is. Gelet hierop komt de Afdeling tot het oordeel dat de goedkeuring van het plan niet rechtmatig is. Het beroep is gegrond, zodat het bestreden besluit dient te worden vernietigd. Onder de gegeven omstandigheden ziet de Afdeling aanleiding om goedkeuring aan het uitwerkingsplan te onthouden.

2.8. De Afdeling ziet voorts aanleiding om het volgende op te merken. Niet in geding is dat burgemeester en wethouders met het vaststellen van het uitwerkingsplan gedeeltelijk de begrenzing van het plandeel met de bestemming 'UC+W' in het bestemmingsplan hebben overschreden. Het uitwerkingsplan omvat aldus ook gronden die in het bestemmingsplan zijn bestemd voor 'Verkeersdoeleinden'.

Burgemeester en wethouders en verweerders hebben het standpunt ingenomen dat deze gronden in de uitwerking mochten worden opgenomen, omdat daartoe gebruik is gemaakt van de in artikel 13, onder a, van de voorschriften van het bestem-

mingsplan gegeven vrijstellingsmogelijkheid voor het afwijken van de bestemmingsgrenzen.

De Afdeling is evenwel niet gebleken dat ten tijde van de vaststelling van het uitwerkingsplan een dergelijke vrijstelling was verleend, dit overigens nog daargelaten of de vrijstellingsbepaling in artikel 13, onder a, voornoemd, het mogelijk maakt bedoelde gronden bij de uitwerking te betrekken. Dit leidt tot het oordeel dat burgemeester en wethouders niet bevoegd waren deze gronden bij de uitwerking te betrekken en dat zij, door dat toch te doen, hebben gehandeld in strijd met artikel 11 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

01-121

Uitspraak van de arrondissementsrechtbank Middelburg van 9 oktober 2001, nr. Awb 00/638, Awb 00/699 en Awb 00/703, inzake een door burgemeester en wethouders van de gemeente Vlissingen verleende bouwvergunning.

De herziening van het bestemmingsplan is in casu onlosmakelijk verbonden met de bouwvergunning (postzegelplan). Ook was het voor het gemeentebestuur in hoge mate voorspelbaar dat het beroep tegen de goedkeuringsbeslissing van gedeputeerde staten gegrond zou worden verklaard. Daarom kon niet geconcludeerd worden dat de beslissing op bezwaar niet langer kon worden uitgesteld tot na de uitspraak van de Afdeling inzake de bestemmingsplanprocedure en dat de bouwvergunning derhalve getoetst moest worden aan de geldende maar nog niet onherroepelijke herziening.

Afdelingsjurisprudentie inhoudende dat in het tijdvak gelegen tussen het in werking treden en de vernietiging van het bestemmingsplan in beginsel het (nieuwe, nadien zijn werking ontnomen) bestemmingsplan het toetsingskader vormt voor bouwvergunningverlening is niet bedoeld voor het in geschil zijnde geval.

Wet op de Ruimtelijke Ordening, artikel 28, lid 8
Algemene wet bestuursrecht, artikel 8:72
Woningwet, artikel 44

Bij besluit van 9 december 1999 heeft verweerder aan Kruisveste Management B.V., gevestigd te Utrecht (verder: de vergunninghouder), vergunning verleend voor het verbouwen c.q. vergroten van hotel Britannia op het perceel kadastraal bekend gemeente Vlissingen, A 02940, plaatselijk bekend Boulevard Evertsen 244. (...) Eisers hebben tegen dit besluit bezwaarschriften ingediend. Tevens heeft één van de eisers, (...), de president verzocht een voorlopige voorziening te treffen. (...)

Bij uitspraak van 25 april 2000 heeft de president de voorlopige voorziening getroffen dat het bestreden besluit wordt geschorst tot twee weken na de uitspraak in de bestemmingsplanprocedure van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (verder: de Afdeling).

In genoemde bestemmingsplanprocedure heeft de Afdeling op 7 november 2000 uitspraak gedaan, waarbij het (goedkeurings)besluit van gedeputeerde staten van Zeeland (GS) van 20 oktober 1998 is vernietigd.

Bij besluiten, gedateerd 1 november 2000, verzonden 2 november 2000, heeft verweerder de bezwaren ongegrond verklaard.

Tegen deze besluiten hebben eisers beroep ingesteld bij de rechtbank. (...)

2. Overwegingen

Artikel 8:72, tweede lid van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) bepaalt: 'Vernietiging van een besluit of een gedeelte van een besluit brengt vernietiging van de rechtsgevolgen van dat besluit of van het vernietigde gedeelte daarvan mee'.

Artikel 28, achtste lid van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (tekst tot 2 april 2000; verder: WRO) bepaalt – voor zover hier van belang – : 'Het besluit van gedeputeerde staten omtrent goedkeuring treedt in werking daags na afloop van de beroepstermijn. Indien binnen de beroepstermijn een verzoek om voorlopige voorziening bij de voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State is ingediend, treedt het besluit niet in werking voordat op dat verzoek is beslist'.

Ingevolge artikel 44 van de Woningwet – voor zover hier van belang – mag en moet de bouwvergunning alleen worden geweigerd indien het bouwwerk waarop de aanvraag betrekking heeft, in strijd is met een bestemmingsplan of krachtens zodanig plan gestelde eisen.

Bij besluit van 26 maart 1998 heeft de gemeenteraad van Vlissingen het bestemmingsplan 'Boulevard 8e herziening' vastgesteld. GS hebben de 8e herziening op 20 oktober 1998 goedgekeurd.

Tegen dit besluit is door eisers beroep ingesteld bij de Afdeling. Tevens hebben (...) en anderen aan de voorzitter van de Afdeling gevraagd een voorlopige voorziening te treffen.

Dit verzoek is afgewezen bij uitspraak van 16 juli 1999.

Het besluit van 20 oktober 1998 van GS tot goedkeuring van het bestemmingsplan 'Boulevard 8e herziening' is door de Afdeling vernietigd in de uitspraak van 7 november 2000.

Verweerder stelt zich op het standpunt dat het bestemmingsplan 'Boulevard 8e herziening' het toetsingskader dient te vormen voor de onderhavige bouwvergunningsaanvraag. Het instellen van beroep tegen een besluit tot goedkeuring van een bestemmingsplan heeft geen schorsende werking. Het schorsingsverzoek is door de voorzitter van de Afdeling afgewezen. Daarmee is de genoemde herziening van het bestemmingsplan in werking getreden, zij het niet onherroepelijk geworden. De vernietiging van het goedkeuringsbesluit van GS kan niet tot gevolg hebben dat aan het oude bestemmingsplan moet worden getoetst. Gezien het imperatief-limitatief stelsel van artikel 44 Woningwet stond het verweerder ten tijde van het nemen van het bestreden besluit en vóór de vernietiging van het goedkeuringsbesluit niet vrij om anders dan op basis van het in werking getreden bestemmingsplan 'Boulevard 8e herziening' te beslissen.

Verweerder verwijst daarbij naar jurisprudentie van de Afdeling (21 december 1999, Gemeentestem 2000, nr. 7112). (...)

De rechtbank constateert dat het bestreden besluit van 1 november 2000 is genomen in het tijdvak

tussen het in werking treden van het bestemmingsplan en de uitspraak van de Afdeling van 7 november 2000, waarin de goedkeuring van gedeputeerde staten van Zeeland wordt vernietigd.

Bij de door verweerder genoemde uitspraak van 21 december 1999, nr. H01.99.0245 heeft de Afdeling geoordeeld dat in een dergelijk tijdvak in beginsel het (nieuwe, nadien zijn werking ontnomen) bestemmingsplan het toetsingskader vormt voor de beslissing inzake het verlenen van een bouwvergunning. De Afdeling heeft met deze uitspraak een oplossing geboden voor de uit het oogpunt van rechtszekerheid onwenselijke situatie die voor vergunninghouder en bestuursorgaan kan ontstaan bij toepassing van de hoofdregel inzake de gevolgen van vernietiging door de rechter – welke regel ten grondslag ligt aan het artikel 8:72, eerste lid, van de Awb – dat de rechtsgevolgen van het vernietigde besluit ongedaan worden gemaakt met terugwerkende kracht tot het tijdstip waarop het besluit werd genomen.

Naar het oordeel van de rechtbank behoort de oplossing inzake het toetsingskader van een nog in procedure zijnd bestemmingsplan, door de Afdeling in voormelde uitspraak gegeven, niet te worden toegepast ten aanzien van de in geding zijnde bouwvergunning. De rechtbank heeft daarbij het volgende overwogen.

Tijdens een – in procedure zijnd – nieuw bestemmingsplan, dat een bepaald gebied bestrijkt, kunnen een reeks bouwaanvragen worden ingediend van uiteenlopende aard. De rechtszekerheid van de aanvragers en de voorspelbaarheid van het toepasselijk recht voor het beslissend bestuursorgaan eist dat de aanvragen worden getoetst aan dat nieuwe bestemmingsplan. Zo wordt voorkomen dat aanvankelijk met vergunning opgetrokken bouwwerken achteraf, na de vernietiging van het goedkeuringsbesluit door gedeputeerde staten, in strijd met het bestemmingsplan en dus zonder rechtsgeldige bouwvergunning tot stand zijn gekomen. In het onderhavige geval is echter geen sprake van een bestemmingsplan dat een bepaald breed gebied bestrijkt, maar van een herziening die onlosmakelijk verbonden is met de bouwvergunning en slechts het perceel van het onderhavige bouwplan betreft. Het

nieuwe bestemmingsplan dient uitsluitend en alleen de bouwvergunning, terwijl de bouwvergunning uitsluitend en alleen steunt op het nieuwe bestemmingsplan (postzegelplan). Bestemmingsplan en bouwvergunning zijn in casu niet los van elkaar te zien. Er zijn geen andere aanvragers wier rechtszekerheid in geding is dan vergunninghouder, terwijl de voorspelbaarheid van het toepasselijk recht voor verweerder slechts betrekking heeft op één vergunning.

De rechtbank heeft naar aanleiding van de stukken en het verhandelde ter zitting het volgende vastgesteld:

- (a) Bij uitspraak van 25 april 2000, nr. Awb 00/185 VV heeft de president van de rechtbank, oordelende over een verzoek om een voorlopige voorziening, de onderhavige bouwvergunning geschorst, daarbij overwegende dat er ernstig rekening mee diende te worden gehouden dat het beroep tegen het bestemmingsplan 'Boulevard 8e herziening' door de Afdeling gegrond zou worden verklaard.
- (b) Het deskundigenbericht van de STAB van 26 januari 2000 was aan verweerder in elk geval bekend op de datum van de behandeling ter zitting van het voormeld verzoek om een voorlopige voorziening, te weten 19 april 2000. De STAB was van mening dat een windtunnel-onderzoek had moeten worden verricht. De commissie Bezwaar- en Beroepschriften had verweerder soortgelijk geadviseerd.
- (c) Op 5 september 2000 heeft de Afdeling het beroep tegen de goedkeuring van het bestemmingsplan behandeld ter zitting. Ook tijdens die behandeling is het advies van de STAB aan de orde geweest.

Gezien deze vaststellingen was naar het oordeel van de rechtbank het voor verweerder ten tijde van het nemen van het bestreden besluit op 1 november 2000 in hoge mate voorspelbaar dat het bestemmingsplan 'Boulevard 8e herziening' niet als toetsingskader zou kunnen dienen voor de onbrekkelijk met dit bestemmingsplan verbonden bouwvergunning. In dit licht gezien en wetende dat de uitspraak van de Afdeling na de mondelinge behandeling op 5 september 2000 niet lang meer op zich zou laten wachten, had verweerder redelijker-

wijze zijn beslissing niet mogen baseren op genoemde herziening van het bestemmingsplan. De rechtbank merkt hierbij op dat het hiervoor besproken beraad van verweerder over de gevolgen van de schorsing van de bouwvergunning voor de te nemen beslissing op bezwaar reeds duurde van 25 april 2000. Van enige juridisch relevante druk om nog snel voor de uitspraak van de Afdeling te beslissen is de rechtbank niet gebleken.

Inzake de rechtszekerheid van vergunninghouder heeft de rechtbank overwogen dat deze van meet af aan te kennen heeft gegeven pas te willen investeren nadat alle procedures inzake het bestemmingsplan en de bouwvergunning zijn afgerond. Vergunninghouder zegt aldus de koninklijke weg te willen bewandelen en naar het oordeel van de rechtbank relativerde zulks zijn belang van rechtszekerheid ten tijde van het nemen van het bestreden besluit op het moment dat de Afdeling nog moest oordelen over het bestemmingsplan.

Samengevat is de rechtbank van oordeel dat, in een geval als het onderhavige waarin de 8e herziening van het bestemmingsplan onlosmakelijk verbonden is met de bouwvergunning en waarbij het voor verweerder in hoge mate voorspelbaar was dat het beroep tegen de goedkeuringsbeslissing van GS grond zou worden verklaard, verweerder in redelijkheid begin november 2000 niet tot de conclusie kon komen dat de beslissing op bezwaar niet langer kon worden uitgesteld en dat de bouwvergunning derhalve getoetst moest worden aan het ter plaatse geldende bestemmingsplan 'Boulevard 8e herziening'. De rechtbank is van oordeel dat de oplossing die de Afdeling in haar uitspraak van 21 december 1999 voor de hierboven besproken problematiek heeft gegeven niet bedoeld is voor het in geschil zijnde geval (...).

Noot: De uitspraak waarnaar verweerders verwijzen betreft de uitspraak ABRS 21-12-1999, H01.99.0245 (Tegelen). De strekking van deze uitspraak luidde: indien het besluit omtrent goedkeuring geheel of gedeeltelijk wordt vernietigd voordat de beslissing op bezwaar wordt genomen (dus voor afronding bezwaarprocedure) dan dient de bouwvergunning volgens de uitspraak alsnog te worden getoetst aan het oude planologische regime (of, zo

kan aangenomen worden, aan het regime dat is ontstaan als de Afdeling zelf in de zaak heeft voorzien). Als het besluit omtrent goedkeuring geheel of gedeeltelijk wordt vernietigd nadat de b.o.b. is genomen dan dient de rechter het bestreden besluit te toetsen aan het planologisch regime dat rechtskracht had, maar nog niet rechtens onaantastbaar was.

01-122

Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 17 oktober 2001, nr. 200001520/1, inzake het bestemmingsplan 'Herziening bestemmingsplan Buitengebied (ex artikel 30 WRO en actualisering)' van de gemeente Loppersum.

Voor de vaststelling van beleid dat in belangrijke mate afweek van het streekplanbeleid was een streekplanherziening nodig. Voor het interimbeleid inzake solitaire windturbines werd dat niet gedaan; daardoor onthielden gedeputeerde staten ten onrechte goedkeuring aan bestemmingsplanvoorschrift over de hoogte van turbines. Na onthouding van goedkeuring is de benodigde streekplanherziening conform het interimbeleid vastgesteld. Aangezien gedeputeerde staten na de Afdelingsuitspraak dienen te toetsen aan het nieuwe streekplanbeleid, dat gelijklopend is aan het interimbeleid, onthoudt de Afdeling alsnog goedkeuring.

Wet op de Ruimtelijke Ordening, artikel 28, lid 2
Algemene wet bestuursrecht, artikel 10:27

2.2. Het plan betreft de herziening van het bestemmingsplan 'Buitengebied Loppersum' en is deels aan te merken als een plan in de zin van artikel 30 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening naar aanleiding van het besluit van gedeputeerde staten van Groningen van 8 juli 1997 tot gedeeltelijke goedkeuring van het bestemmingsplan 'Buitengebied Loppersum'. Tevens worden in het plan een aantal actualiseringen doorgevoerd en een aantal zaken nader geregeld.

Bij het bestreden besluit hebben verweerders het bestemmingsplan gedeeltelijk goedgekeurd. (...)

2.4. Appellanten sub 1 kunnen zich niet verenigen met het bestreden besluit voorzover daarmee wegens strijd met het op 11 mei 1999 door verweerders vastgestelde interimbeleid goedkeuring is onthouden aan de planvoorschriften die het mogelijk maken met vrijstelling solitaire windturbines met een maximale ashoogte van 40 meter te plaatsen. Zij zijn van mening dat verweerders met het bestreden besluit in strijd hebben gehandeld met het bepaalde in het streekplan Groningen van 14 december 1994. Wijziging van beleid dat tegengesteld is aan het streekplan, dient bij herziening van het streekplan te geschieden.

Appellanten zijn verder van mening dat gewekte verwachtingen behoren te worden nagekomen. Verweerders hadden immers bij de beoordeling van het bestemmingsplan 'Buitengebied Loppersum' goedkeuring aan het verbod om windturbines te plaatsen onthouden. Overigens is volgens appellanten van een urgente situatie om de bouw van windturbines tegen te gaan, geen sprake.

2.4.1. Voor de bestemmingen 'Landelijk gebied I', 'Landelijk gebied II' en 'Hoeksmeer' is in respectievelijk de artikelen 4, vijfde lid, sub 14, 5, vijfde lid, sub 14 en 6, vijfde lid, sub 11, van de voorschriften van het bestemmingsplan een vrijstellingsregeling opgenomen voor het plaatsen van een windturbine met een maximale ashoogte van 40 meter binnen het bebouwingsvlak van 1 ha; alvorens de vrijstelling te verlenen dient een verklaring van geen bezwaar van gedeputeerde staten te zijn ontvangen.

De raad van de gemeente Loppersum heeft deze regeling opgenomen na de onthouding van goedkeuring door verweerders aan het bestemmingsplan 'Buitengebied Loppersum'.

2.4.2. Verweerders hebben evenbedoelde voorschriften getoetst aan het interimbeleid. Dit beleid houdt in dat de hoogtebeperking van 40 meter voor windturbines wordt losgelaten en dat de plaatsing van windturbines buiten de windmolenparken Eemshaven en Delfzijl, voorzover hoger dan 15 meter, verboden wordt.

2.4.3. De Afdeling stelt vast dat het interimbeleid niet in overeenstemming is met het beleid, zoals neergelegd in het streekplan Groningen 1994. Dit beleid houdt volgens het bepaalde op bladzijde 52 van het streekplan het volgende in: 'Met betrekking tot de decentrale plaatsing van turbines wordt het volgende beleid gevoerd. Bij daarvoor in aanmerking komende gebouwen en objecten (bijvoorbeeld boerderijen, gemalen en rioolwaterzuiveringsinstallaties) is de oprichting van één windmolen toelaatbaar wanneer een visuele koppeling aanwezig is, respectievelijk lijkt, en masthoogte en rotordiameter daarmee in overeenstemming zijn. Dit betekent o.a. dat bij agrarische bedrijfsgebouwen de molen binnen het bouwblok geplaatst dient te worden en een maximale ashoogte van 40 m mag hebben.

Tegen de achtergrond van de snelle technische ontwikkeling van de turbine-industrie en de daarmee samenhangende ontwikkeling van omvang, vormgeving en milieu-aspecten van de molens, zal het bovenomschreven plaatsingsbeleid in 1997 worden geëvalueerd.'

2.4.4. Voorts is in het streekplan op bladzijde 71 wat betreft flexibiliteit en streekplanherziening het volgende overwogen: 'Met het streekplan wil de provincie inspelen op toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen. Daartoe is in dit streekplan een beeld gegeven van gewenste en ongewenste ruimtelijke ontwikkelingen en is daarvoor provinciaal beleid geformuleerd. Daarbij is gepoogd via de formulering van het beleid voldoende flexibiliteit in te bouwen om op nieuwe ontwikkelingen te kunnen inspelen. (...)

Er kunnen zich echter nieuwe ontwikkelingen voordoen die niet passen binnen de kaders van het geformuleerde beleid.

Ook kan er door bijvoorbeeld wijzigingen in het rijksbeleid aanleiding zijn om streekplanbeleid te herzien. In die situaties kunnen gedeputeerde staten een van het streekplan afwijkend besluit nemen. Een dergelijk besluit wordt pas genomen nadat de provinciale planologische commissie en de statencommissie voor ruimtelijke ordening zijn gehoord.

Wanneer de inhoud van een dergelijk besluit in belangrijke mate strijdig zal zijn met (onderdelen van) het geformuleerde beleid, dan zal hiervoor een partiële of integrale streekplanherziening plaatsvinden volgens de normale streekplanprocedure.'

2.4.5. Gelet op hetgeen in het streekplan is gesteld, is de Afdeling van oordeel dat het interimbeleid in belangrijke mate afwijkt van het hiervoor geschetste streekplanbeleid inzake solitaire windturbines. Voor deze beleidswijziging was derhalve een (partiële) herziening van het streekplan noodzakelijk. Overigens zijn provinciale staten hier ook op 6 juli 2000 met vaststelling van de partiële herziening van het streekplan toe overgegaan.

Het interimbeleid kan niet als een herziening van het streekplan gelden, omdat niet is gebleken dat de hieromtrent in de Wet op de Ruimtelijke Ordening gestelde wettelijke voorschriften bij de totstandkoming van dat beleid in acht zijn genomen. Verweerders hebben zich derhalve bij hun besluitvorming ten onrechte gebaseerd op het interimbeleid. Dat verweerders hiertoe, zoals zij stellen, vanwege spoed genoodzaakt waren, maakt dit niet anders.

Gelet op het vorenstaande is de Afdeling van oordeel dat verweerders het plan hadden moeten toetsen aan het op dat moment geldende streekplan.

De Afdeling stelt vast dat de in geding zijnde vrijstellingsbepalingen niet in strijd zijn met het destijds geldende streekplan.

Het vorenstaande in aanmerking genomen hebben verweerders zich niet in redelijkheid op het standpunt kunnen stellen dat het plan in strijd is met een goede ruimtelijke ordening. Door niettemin om deze reden goedkeuring aan het plan te onthouden hebben verweerders gehandeld in strijd met artikel 28, tweede lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening in samenhang met artikel 10:27 van de Algemene wet bestuursrecht. Het beroep is gegrond, zodat het bestreden besluit dient te worden vernietigd.

2.4.6. De Afdeling ziet evenwel aanleiding om na te gaan of er aanleiding bestaat om met toepassing van artikel 8:72, vierde lid, van de Algemene wet bestuursrecht zelf in de zaak te voorzien.

2.4.7. De Afdeling stelt vast dat provinciale staten van Groningen op 6 juli 2000 de partiële herziening streekplan Groningen, plaatsing windturbines, hebben vastgesteld. Deze partiële herziening is vervolgens met de vaststelling van het tevens als streekplan aan te merken Provinciaal Omgevingsplan

Groningen op 14 december 2000 vervallen. Evenals de partiële herziening verzet ook het Provinciaal Omgevingsplan Groningen zich tegen de plaatsing van solitaire windturbines met een ashoogte van 15 meter of meer.

Verweerders dienen bij de naar aanleiding van de uitspraak te nemen beslissing te toetsen aan het op dat moment geldende streekplan.

2.4.8. Gelet op het vorenstaande ziet de Afdeling aanleiding om, zelf voorzien, goedkeuring te onthouden aan de artikelen 4, vijfde lid, sub 14, 5, vijfde lid, sub 14 en 6, vijfde lid, sub 11, van de voorschriften van het bestemmingsplan.

01-123

Uitspraak van de president van de arrondissementsrechtbank Dordrecht van 19 oktober 2001, nr. AWB/01/275, inzake een door burgemeester en wethouders van Papendrecht verleende bouwvergunning.

In beginsel kunnen Europese richtlijnen het limitatief-imperatieve stelsel van de Woningwet doorkruisen. Omdat de Nederlandse wetgeving (nog) niet volledig in overeenstemming is gebracht met de Europese richtlijnen, kunnen de Vogel- en Habitatrichtlijn directe werking hebben. In casu is dit niet het geval.

Woningwet, artikel 44

Bij besluit van 10 juli 2000, verzonden op 13 juli 2000, hebben verweerders aan (...) met gebruikmaking van artikel 2, vijfde lid, van de bij het bestemmingsplan 'Westpolder 1995' behorende voorschriften bouwvergunning verleend voor het bouwen van 10 villa's op het perceel, kadastraal bekend gemeente Papendrecht, sectie A, nummers (...) plaatselijk bekend Westeind/Van Maerlantstraat te Papendrecht. (...)

Artikel 44 van de Woningwet (verder te noemen: Ww) bepaalt dat de bouwvergunning alleen mag en moet worden geweigerd, indien:

- a. het bouwwerk, waarop de aanvraag betrekking heeft, niet voldoet aan de bij of krachtens de in de artikelen 2 en 120 bedoelde algemene maatregelen van bestuur gegeven voorschriften of, voor zover van toepassing, de voorschriften, bedoeld in artikel 7a;
- b. het bouwwerk niet voldoet aan de voorschriften van de bouwverordening en, zolang de bouwverordening daarmee nog niet in overeenstemming is gebracht, aan de voorschriften die bij een in artikel 8, achtste lid, of bij of krachtens een in artikel 120 bedoelde algemene maatregel van bestuur zijn gegeven;
- c. het bouwwerk in strijd is met een bestemmingsplan of de krachtens zodanig plan gestelde eisen;
- d. het bouwwerk naar het oordeel van burgemeester en wethouders niet voldoet aan artikel 12, eerste lid, of
- e. voor het bouwwerk een vergunning ingevolge de Monumentenwet 1998 of een provinciale of gemeentelijke monumentenverordening is vereist en deze is geweigerd. (...)

Eisers I hebben tenslotte betoogd dat op de betreffende gronden beschermde dieren leven die onder de werking van de Vogel- en Habitatrichtlijn vallen. (...)

Ten aanzien van het beroep van eisers op de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn overweegt de president het volgende.

In beginsel kunnen Europese richtlijnen het limitatief-imperatieve stelsel van de Woningwet doorkruisen. Dit is het geval wanneer de betreffende richtlijn directe werking heeft.

Wat betreft de bescherming van zeldzame dieren en planten heeft de Nederlandse overheid de bovengenoemde richtlijnen geïmplementeerd in onder meer de Natuurbeschermingswet, de Vogelwet, de Jachtwet en de Flora- en faunawet. Hierdoor hebben de Europese richtlijnen ten aanzien van de soortbescherming geen directe werking meer. Nu bovengenoemde Nederlandse wetten van gelijke orde zijn als de Woningwet en de betreffende wetten in artikel 44 van de Woningwet niet als toetsingskader zijn genoemd, staat de beweerde aanwezigheid van

beschermde zeldzame planten- en diersoorten, zoals de rugstreeppad en de heikikker, niet in de weg aan de verlening van de bouwvergunning. Indien en voor zover uit hoofde van genoemde wetten vergunning of ontheffing is vereist voor de voorgenomen bouw zal de daarvoor geldende procedure moeten worden gevolgd, in welk kader de in de Awb opgenomen rechtsmiddelen openstaan. Het is echter niet zo dat de vergunning op grond van de Ww niet verleend had mogen worden zolang niet een eventuele vergunning of ontheffing op basis van een andere wet verleend zou zijn. Een daartoe strekkende bepaling is in de Ww niet opgenomen. De diverse wettelijke kaders bestaan naast elkaar.

De bescherming van gebieden met grote natuurwaarden daarentegen is in de Nederlandse wetgeving (nog) niet volledig in overeenstemming gebracht met de Europese richtlijnen, zodat de Vogel- en Habitatrichtlijn daaromtrent wel directe werking (kunnen) hebben. Van een gebied dat valt onder de werking van de Vogel- en Habitatrichtlijn is – zoals door eiseres II ter zitting is erkend – ten aanzien van het bouwperceel echter geen sprake.

01-124

Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 24 oktober 2001, nr. E01.98.0287, inzake het bestemmingsplan 'Buitengebied' van de gemeente Enschede.

(Verbale) bufferzones ter bescherming van aangrenzende gebieden. Door verwijzing naar de bestemming van die aangrenzende gebieden is rechtstreeks verband tussen het aanlegvergunningenstelsel en de te beschermen bestemming gelegd.

Wet op de Ruimtelijke Ordening, artikelen 14 en 28, lid 2

Algemene wet bestuursrecht, artikel 10:27

2.9. Bij het bestreden besluit hebben verweerders goedkeuring onthouden aan de artikelen 7.1.4, 7.4.2, 8.1.5 en 8.4.2 van de planvoorschriften.

Ingevolge de artikelen 7.1.4 en 8.1.5 zijn de op de plankaart voor 'Agrarisch gebied' en 'Agrarisch gebied met landschappelijke waarden' aangewezen gronden die zijn gelegen op minder dan 50 meter vanaf gronden met de bestemmingen 'Agrarisch gebied met landschappelijke en ecologische waarden', 'Natuurgebied' of 'Bos met ecologische waarden', mede bestemd voor het behoud en het herstel van de in de doeleindenomschrijving van deze bestemmingen genoemde natuurwaarden.

Ingevolge de artikelen 7.4.2 en 8.4.2 geldt binnen deze 50 meter-zone een aanlegvergunningstelsel voor werken en/of werkzaamheden die de grondwaterstand of de grondwaterstroom kunnen wijzigen, zoals het graven en/of dempen van sloten, het leggen van drainagebuizen en het door afwateren, ontwateren of afdammen wijzigen van de grondwaterstand.

Verweerders hebben zich op het standpunt gesteld dat niet is voldaan aan de in artikel 14 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening opgenomen criteria voor opname van een aanlegvergunningstelsel in een bestemmingsplan, omdat van een uitsluitend en rechtstreeks verband tussen bestemming en aanlegvergunningvereiste geen sprake is.

2.9.1. De raad van de gemeente Enschede en de Stichting Natuur- en Milieuraad Enschede kunnen zich met deze onthouding van goedkeuring niet verenigen. Zij stellen dat het opnemen van een aanlegvergunningstelsel noodzakelijk is voor de bescherming van de natuurwaarden op de aangrenzende gronden.

2.9.2. Ingevolge artikel 14 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening kan bij een bestemmingsplan worden bepaald dat het verboden is binnen een bij het plan aan te geven gebied bepaalde werken, geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden uit te voeren zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (aanlegvergunning), voorzover zulks noodzakelijk is:

- a. om te voorkomen dat een terrein minder geschikt wordt voor de verwerking van de daaraan bij het plan gegeven bestemming;
- b. ter handhaving en ter bescherming van een verwikkelde bestemming als bedoeld onder a.

Uit de geschiedenis van de totstandkoming van dit artikel volgt dat er een uitsluitend en rechtstreeks verband dient te bestaan tussen het aanlegvergunningstelsel en de te beschermen bestemming.

De Afdeling stelt vast dat de in de artikelen 7.1.4 en 8.1.5 van de voorschriften omschreven bufferzones mede zijn bestemd voor het behoud en het herstel van de natuurwaarden zoals genoemd in de artikelen 9, 10 en 12 van de voorschriften. Hiermee is in zoverre een rechtstreeks verband gelegd tussen het aanlegvergunningstelsel en de te beschermen bestemming.

Blijkens het verhandelde ter zitting is binnen het plangebied sprake van een complex geheel van grondwaterstromen dat aan voortdurende verandering onderhevig is. Met het opnemen van een aanlegvergunningstelsel kunnen de gevolgen van ingrepen in de bodem per concreet geval worden beoordeeld.

De Afdeling acht het aannemelijk dat het aanlegvergunningstelsel kan bijdragen aan de bescherming van de aangegeven bestemmingen en dus noodzakelijk is. Bij het opstellen van het bestemmingsplan behoefde geen nader onderzoek te worden verricht naar de geohydrologische relatie tussen de bufferzones en de aangrenzende gebieden. Een dergelijk onderzoek kan worden gedaan indien daartoe met het oog op het voornemen van een ingreep in de bodem in een concreet geval aanleiding bestaat. Verweerders hebben zich ten onrechte op het standpunt gesteld dat het plan in zoverre in strijd is met artikel 14 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Door niettemin om deze reden goedkeuring aan het plan te onthouden hebben verweerders gehandeld in strijd met artikel 28, tweede lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening in samenhang met artikel 10:27 van de Algemene wet bestuursrecht.

Dit beroepsonderdeel van de raad van de gemeente Enschede en het beroep van de Stichting Natuur- en Milieuraad Enschede zijn gegrond, zodat het besluit van verweerders moet worden vernietigd voorzover daarbij goedkeuring is onthouden aan de artikelen 7.1.4, 7.4.2, 8.1.5 en 8.4.2 van de planvoorschriften. Hieruit volgt dat er rechtens maar één te nemen besluit mogelijk is, zodat de Afdeling aanleiding ziet om alsnog goedkeuring te verlenen aan deze artikelen.

01-125

Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 24 oktober 2001, nr. 200001332/1, inzake het bestemmingsplan 'Zeegebied 1999' van de gemeente Westvoorne.

Onbedoeld vervallen van zinsnede in doeleindenomschrijving in het vastgestelde bestemmingsplan bij verwerking van het raadsbesluit tot vaststelling, kan niet ondervangen worden door verwijzing naar het ontwerpbestemmingsplan en het raadsbesluit.

Europees Handvest inzake lokale autonomie heeft geen rechtstreekse werking.

Europees Handvest inzake lokale autonomie, artikel 4

2.4. Bij het bestreden besluit hebben verweerders goedkeuring onthouden aan het plandeel met de bestemming 'Dagrecreatieve doeleinden met natuurwaarden (dRN)' en aan artikel 6 van de planvoorschriften. Verweerders hebben hieromtrent overwogen dat bij de terinzagelegging van het vastgestelde bestemmingsplan de zinsnede 'alsmede voor het behoud en de ontwikkeling van natuurwaarden, eigen aan de hier gelegen duinen en wateren' in de doeleindenomschrijving van de bestemming is weggevallen.

2.4.1. Appellanten sub 2 stellen dat bij de verwerking van het raadsbesluit tot vaststelling van het bestemmingsplan de zinsnede is weggevallen. Zij stellen zich op het standpunt dat het ontwerpbestemmingsplan, zoals dat ter inzage heeft gelegen, tezamen met het raadsbesluit, waarin de wijzigingen zijn opgenomen, het vastgestelde bestemmingsplan vormt. Het bestemmingsplan is naar de mening van appellanten compleet en op de juiste wijze vastgesteld. Het boek met de planvoorschriften is een werkexemplaar.

Niet is voorts gebleken, zo stellen zij, van onderzonden nadeel bij degenen die bedenkingen hebben ingediend; evenmin is het waarschijnlijk dat meer bedenkingen zouden zijn ingediend als de zinsnede niet zou zijn weggevallen.

Ten slotte betekent de onthouding van goedkeuring dat de oude bestemmingsplanregeling blijft gel-

den die niet voorziet in de bescherming van de aanwezige natuurwaarden, aldus appellanten.

2.4.2. De Afdeling stelt vast dat de zinsnede ook in de aan de Afdeling ter beschikking gestelde planvoorschriften ontbreekt. Onomstreden is dat de zinsnede ten onrechte is weggevallen. De zinsnede die is opgenomen in de doeleindenomschrijving, is van aanmerkelijk belang.

Ter zitting is van de zijde van appellanten sub 2 verklaard dat na de vaststelling van het bestemmingsplan door de gemeenteraad het raadsbesluit alsmede de planvoorschriften zonder de betreffende zinsnede ter inzage zijn gelegd. Gelet hierop kon niet op de inhoud van de ter inzage gelegde stukken worden afgegaan. Verweerders hebben niet ten onrechte geconcludeerd dat sprake is van een van wezenlijk belang zijnde vormfout. In de door appellanten overigens aangevoerde argumenten ziet de Afdeling geen reden om hieraan voorbij te gaan. Verweerders hebben derhalve in zoverre terecht goedkeuring aan het plan onthouden. Dit onderdeel van het beroep van appellanten sub 2 is ongegrond.

2.5. Verweerders hebben voorts goedkeuring onthouden aan artikel 13, eerste lid, onder b, en artikel 14, tweede lid, onder C, sub i, van de planvoorschriften voorzover het de bestemming 'dRN' betreft. (...)

2.5.1. Appellanten sub 1 en 2 kunnen zich met deze onthouding van goedkeuring niet verenigen. (...) Er is sprake van strijd met het Europees Handvest inzake lokale autonomie. (...)

2.5.2. (...) Wat betreft de bezwaren van appellante sub 1 inzake het Europees Handvest inzake lokale autonomie (hierna: het Handvest) (Trb. 1987, 63) overweegt de Afdeling dat artikel 4 van het Handvest inzake de reikwijdte van de lokale autonomie niet zodanig gepreciseerde normen worden gegeven dat deze naar hun inhoud voor rechtstreekse toepassing vatbaar zijn en een ieder kunnen verbinden als bedoeld in artikel 94 van de Grondwet. In dit verband wijst de Afdeling op de wetsgeschiedenis met betrekking tot de goedkeuring van het Handvest (TK 1988-1989, 20 586, nr. 9, pag. 3), waaruit blijkt dat de formulering van de bepalingen daarvan zodanig wordt geacht, dat daaraan geen recht-

streekse werking toekomt als bedoeld in artikel 94 van de Grondwet. Het beroep van appellante sub 1 op het Handvest faalt derhalve.

01-126

Uitspraak van de Voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 2 november 2001, nr. 200103336/2, inzake het uitwerkingsplan 'Lisserbroek-Muntstraat' van de gemeente Haarlemmermeer.

Dubbele uitwerking van het moederplan niet mogelijk.

Wet op de Ruimtelijke Ordening, artikel 11

2.2. Het uitwerkingsplan is gebaseerd op artikel 3, tweede lid, van de voorschriften van het op 18 maart 1975 goedgekeurde bestemmingsplan 'Lisserbroek' (hierna: het moederplan) en maakt de bouw mogelijk van een tiental woningen en bijbehorende voorzieningen op een perceel nabij de Muntstraat te Lisserbroek.

Bij het bestreden besluit hebben verweerders het uitwerkingsplan goedgekeurd.

2.4. (...) Ter zitting is ten aanzien van de plangrens gebleken dat het gebied waarop het thans aan de orde zijnde uitwerkingsplan betrekking heeft, tevens voor een deel betrekking heeft op het plangebied van het op 28 september 1982 door verweerders goedgekeurde uitwerkingsplan 'Uitwerking Lisserbroek-Zuid (gedeeltelijk)'. Het gaat daarbij om een strook grond aansluitend aan de plangrens aan de oostzijde van de woningen van verzoekers waaraan in het thans aan de orde zijnde uitwerkingsplan deels de bestemming 'Verblijfsgebied' en deels de bestemming 'Wonen' voorzien van de aanduiding 'zonder gebouwen' is toegekend en de aangrenzende sloot met de bestemming 'Water', waar de voetbruggetjes zijn voorzien. Nu van de zijde van verweerders ter zitting is verklaard dat de bestemmingen van deze percelen reeds in het kader van het plan 'Uitwerking Lisserbroek-Zuid (gedeeltelijk)' zijn uitgewerkt en gerealiseerd, stelt de Voorzitter vast dat ten aanzien van deze percelen aan de uit-

werkingsplicht van het moederplan is voldaan en dat deze ten onrechte in het thans aan de orde zijnde uitwerkingsplan zijn betrokken. Er bestaat dan ook gerede twijfel of het bestreden besluit op dit punt in de bodemprocedure in stand zal blijven.

In verband hiermee ziet de Voorzitter aanleiding de hierna te vermelden voorlopige voorziening te treffen.

01-127

Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 7 november 2001, nr. 200000078/1, inzake het bestemmingsplan 'Tweede Partiële herziening van het bestemmingsplan Schiermonnikoog Nabij de Kom' van de gemeente Schiermonnikoog.

Voorgescreven beperkingen van de toegestane typen kampeermiddelen heeft ruimtelijke relevantie.

Wet op de Ruimtelijke Ordening, artikel 10

2.2. Het plan heeft betrekking op een gebied dat onderdeel is van de bebouwde kom van Schiermonnikoog alsmede op een gedeelte van het buitengebied dat aan de bebouwde kom grenst. (...)

2.4. Appellant exploiteert een camping op Schiermonnikoog en kan zich niet verenigen met de gebruiksbepaling, zoals neergelegd in artikel 28, vierde lid, onder c, van de planvoorschriften op grond waarvan het niet is toegestaan de gronden van het kampeerterrein te gebruiken als standplaats voor kampeermiddelen, anders dan tenten en tentwagentjes.

Appellant voert in dit verband aan dat hij in toenemende mate concurrentie ondervindt van de kampeermogelijkheden bij kampeerboerderijen en dat het daarom voor hem noodzakelijk is in te spelen op alle mogelijke nieuwe ontwikkelingen op kampeergebied, teneinde zijn marktpositie te kunnen handhaven. Genoemde gebruiksbepaling maakt dit volgens hem onmogelijk. Appellant denkt daarbij aan kampeermiddelen met een verhoogd comfort om met name in het voor- en naseizoen de bezet-

tingsgraad van de camping te kunnen verbeteren. Appellant heeft in zijn beroepsschrift naar voren gebracht dat het niet zijn bedoeling is op de camping mogelijkheden te bieden voor het plaatsen van caravans en kampeerwagens.

2.5. Verweerders kunnen zich blijkens het bestreden besluit verenigen met de wens van het gemeentebestuur om de op de camping toegestane kampeermiddelen te reguleren en alleen tenten en tentwagentjes toe te laten. Zij overwegen daartoe dat, indien met uitzondering van caravans alle kampeermiddelen worden toegelaten, een landschappelijk ontsierende situatie ontstaat. Dit achten zij, gelet op de gevoeligheid van het gebied, niet gewenst. Voorts hebben verweerders overwogen dat de gebruiksbepaling feitelijk een planologische vertaling van het gemeentelijk beleid van de afgelopen jaren betreft en dat zij om die reden niet kunnen inzien dat deze thans leidt tot een ernstige beperking van de exploitatiemogelijkheden van de camping.

2.6. Het standpunt van verweerders dat het opnemen van de gebruiksbepaling uit landschappelijke overwegingen nodig is, komt de Afdeling niet onredelijk voor. Daarbij is in aanmerking genomen dat de camping blijkens de stukken is gelegen te midden van natuurgebieden. (...)

01-128

Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 7 november 2001, nr. 200001474/1, inzake het Tracébesluit A2, trajecten knooppunt Everdingen – knooppunt Deil en Zaltbommel – knooppunt Empel van de Minister van Verkeer en Waterstaat.

Artikel 3:42 Awb is niet van toepassing op de terinzagelegging van een vastgesteld tracébesluit. Te late bekendmaking van het tracébesluit kan de rechtmatigheid van het besluit niet aantasten.

Tracéwet, artikelen 7, lid 1 en 16, lid 3
Algemene wet bestuursrecht, artikel 3:42

2.5.1. (...) en anderen stellen ten aanzien van het tracébesluit allereerst dat de kennisgeving van de terinzagelegging van het besluit in strijd met artikel 3:42, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht niet voorafgaand aan of althans tegelijkertijd met de terinzagelegging heeft plaatsgevonden. (...)

2.5.3. Met betrekking tot kennisgeving van de terinzagelegging overweegt de Afdeling het volgende.

Ingevolge artikel 16, derde lid, van de Tracéwet legt de Minister van Verkeer en Waterstaat het besluit, onder opgave van redenen en met een toelichting op het tracé, ter inzage. Artikel 7, eerste lid, van deze wet en artikel 3:22, eerste en derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 7, eerste lid, bepaalt dat binnen een week na de mededeling, bedoeld in artikel 3:30 van de Algemene wet bestuursrecht, de Minister van Verkeer en Waterstaat door tussenkomst van de betrokken bestuursorganen de trajectnota ter inzage legt ten kantore van die organen.

Ingevolge artikel 3:30, eerste lid, stelt het bestuursorgaan, indien het voornemens is een besluit te nemen tot wijziging of intrekking van een eerder genomen besluit dan wel ambtshalve een ander besluit te nemen, een ontwerp van het besluit op en doet daarvan mededeling met overeenkomstige toepassing van artikel 3:19, tweede lid, onder b en c.

Artikel 3:19, tweede lid, bepaalt voor zover hier van belang dat uiterlijk twee weken na de toezending van het ontwerp, gelijktijdig mededeling wordt gedaan door kennisgeving in een of meer dag-, nieuws- of huis-aan-huisbladen op zodanige wijze dat daarmee het beoogde doel zo goed mogelijk wordt bereikt en door kennisgeving in de Staatscourant in de gevallen waarin een orgaan van de rijks- of provinciale overheid het bestuursorgaan is.

Uit het vorenstaande volgt dat, anders dan appellanten stellen, artikel 3:42 van de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing is op de terinzagelegging van het vastgestelde tracébesluit.

Naar uit de stukken blijkt, heeft het tracébesluit dat op 28 februari 2000 is vastgesteld, van 3 maart 2000 tot en met 14 april 2000 ter inzage gelegen. De publicatie in de Staatscourant heeft op 3 maart 2000 plaatsgevonden. De kennisgeving in het huis-aan-huisblad Nieuwsblad Gelderland heeft eerst op 9 maart 2000 plaatsgevonden. Appellanten stellen

terecht dat de kennisgeving niet in overeenstemming is met deze bepalingen. De Afdeling stelt evenwel vast dat deze onregelmatigheid van na de datum van het vaststellen van het tracébesluit daartoe en reeds om die reden de rechtmatigheid van het besluit niet kan aantasten. Om die reden kan deze onregelmatigheid geen grond vormen voor vernietiging van het besluit.

01-129

Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 7 november 2001, nr. 200003919/1, inzake een bestuursdwangaan-schrijving door burgemeester en wethouders van Eindhoven.

Bij de vaststelling van de omvang van een bouwperceel is de op een bepaald moment actuele situatie ter plaatse bepalend en niet de situatie ten tijde van het van kracht worden van het bestemmingsplan.

Bij besluit van 16 juni 1998 hebben burgemeester en wethouders van Eindhoven (hierna: burgemeester en wethouders) appelland aangeschreven om een zonder bouwvergunning opgerichte aanbouw op het aan hem in eigendom toebehorende perceel (...) te (...) (hierna: het perceel) binnen zes weken na de dag van verzending van het besluit te verwijderen, bij gebreke waarvan zulks van gemeentewege doch op zijn kosten zal geschieden.

2.1. Ingevolge artikel 5, lid B, onder 2 b en d van de bij het bestemmingsplan 'Limbeek B' (hierna: het bestemmingsplan) behorende voorschriften mogen op het onderhavige perceel bijgebouwen worden gebouwd, mits wordt voldaan aan de eis dat het bebouwingspercentage, voorzover het bouwperceel is gelegen binnen de bebouwingsgrens, ten hoogste 65 bedraagt en achter elk gedeelte van de achtergevel op het desbetreffende bouwperceel een open ruimte van ten minste 7 m aanwezig is.

Ingevolge artikel 1, onder 6, van de planvoorschriften wordt onder bouwperceel verstaan een aaneengesloten stuk grond waarop krachtens het plan bebouwing is toegestaan.

2.2. Appellant heeft betoogd dat de rechtbank heeft miskend dat, als gevolg van de overdracht van een gedeelte van het perceel aan perceel (...), het bebouwingspercentage zonder de aanbouw reeds meer dan 65 bedraagt alsook een open ruimte van 7 m achter de achtergevel ontbreekt. Nu het perceel om die redenen niet kan voldoen aan de planvoorschriften kan de aanbouw, zo meent appellant, niet daarmee in strijd zijn.

2.3. Dit betoog faalt. De rechtbank heeft met juistheid overwogen dat bij de vaststelling van de omvang van een bouwperceel de op een bepaald moment actuele situatie ter plaatse bepalend is en niet de situatie ten tijde van het van kracht worden van het bestemmingsplan. Dit betekent in dit geval dat de omvang van het ter plaatse aanwezige bouwperceel samenvalt met die van het perceel. De omstandigheid dat het perceel reeds zonder de aanbouw voor meer dan 65% is bebouwd en een open ruimte van 7 m ontbreekt leidt er niet toe dat de betreffende planvoorschriften niet (meer) op dit perceel van toepassing zijn. Voor de beantwoording van de vraag of de zonder bouwvergunning gerealiseerde aanbouw alsnog kan worden gelegaliseerd vormen deze planvoorschriften onverkort het toetsingskader.

2.4. De rechtbank heeft op goede gronden terecht geoordeeld dat de aanbouw in strijd is met het bestemmingsplan (...)

01-130

Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 14 november 2001, nr. 200100349/1, inzake het bestemmingsplan 'Adriaan Klaassenstraat e.o.' van de gemeente Breda.

Bij goedkeuringsbesluit dienen gedeputeerde staten een brede planologische afweging te maken. Een afwijking van in de VNG-brochure 'Bedrijven en milieuzonering' genoemde indicatieve afstanden kan niet uitsluitend gemotiveerd worden met een beroep op (nog te verlenen) milieuvergunning.

Wet op de Ruimtelijke Ordening, artikel 28, lid 2

2.4.1. (...) heeft een woning en een tuindersbedrijf aan de (...) te (...). Hij meent dat verweerders ten onrechte goedkeuring hebben verleend aan het plan, voorzover dat de voortzetting van zijn bedrijf ter plaatse niet mogelijk maakt. Ook hebben verweerders volgens hem miskend dat het plan de vestiging van bedrijven mogelijk maakt op te korte afstand van zijn te handhaven woning. (...)

2.4.1.4. Over het bezwaar van appelland dat het bestemmingsplan niet lang na de vestiging van zijn tuinbouwbedrijf ter plaatse wordt herzien, overweegt de Afdeling dat geen enkele rechtsregel zich verzet tegen het gebruik van de bevoegdheid van de gemeenteraad om naar aanleiding van veranderde planologische inzichten en na afweging van alle betrokken belangen een bestemmingsplan te herzien.

Verder is ter zitting gebleken dat het gemeentebestuur bereid is mee te werken aan een verplaatsing van het bedrijf van appelland. Bij het onverhoopt mislukken van de onderhandelingen over deze verplaatsing zal het gemeentebestuur overgaan tot onteigening van de gronden van appelland.

In dat geval zal (volledige) schadeloosstelling moeten plaatsvinden.

Over het bezwaar van appelland dat de bedrijven te dicht bij zijn woning kunnen worden gerealiseerd, overweegt de Afdeling het volgende.

Op de plankaart zijn binnen de bestemming 'Bedrijfsdoeleinden B nader uit te werken' twee zones aangegeven. Binnen zone 1 mogen bedrijven in de categorieën 1 en 2 van de bij het plan opgenomen Staat van bedrijven en inrichtingen worden gevestigd. Binnen zone 2 mogen bedrijven in de categorieën 1 tot en met 3 van deze Staat worden gevestigd.

De Staat van bedrijven en inrichtingen is gebaseerd op de lijst van bedrijfstypen, gepubliceerd in de brochure 'Bedrijven en Milieuzonering' van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (verder: de VNG-brochure).

In de VNG-brochure worden indicatieve afstanden genoemd, die door een bedrijf uit een bepaalde categorie in acht moet worden genomen tot bebouwing. Voor bedrijven behorend tot categorie 2 wordt als grootste afstand 30 meter genoemd en voor bedrijven behorend tot categorie 3 een afstand van 50 en 100 meter.

Blijkens de stukken bedraagt de afstand tussen de woning van appelland en de gronden met de bedrijfsbestemming in dit geval ongeveer 25 meter.

Zoals onder meer blijkt uit de uitspraak van de Afdeling van 13 mei 1997, nr. E01.94.0433 (BR 1997, p. 830) dient een afwijking van deze indicatieve afstanden gemotiveerd te worden.

Uit het bestreden besluit blijkt echter niet duidelijk waarom een afwijking van de indicatieve afstanden in dit geval uit planologisch oogpunt aanvaardbaar moet worden geacht. Het argument van verweerders dat bij het verlenen van milieuvergunningen rekening zal worden gehouden met de belangen van appelland, is naar het oordeel van de Afdeling op zichzelf onvoldoende om de in het onderhavige plan aangehouden afstand aanvaardbaar te achten. Immers, de door verweerders te verrichten toetsing in het kader van een goedkeuringsprocedure dient een brede planologische afweging te omvatten, waarbij aspecten van milieuhygiëne mede een rol spelen. Voorzover verweerders stellen dat de woning van appelland een incidentele woning betreft die geen deel uitmaakt van een woonwijk, overweegt de Afdeling dat het plan de aanleg van een nieuwe woonwijk ter plaatse mogelijk maakt in de omgeving van het perceel van appelland. Verweerders zijn hierop in hun besluit niet ingegaan.

Het bestreden besluit berust in zoverre dan ook niet op een deugdelijke motivering.

01-131

Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 14 november 2001, nr. 200101654/1, inzake het bestemmingsplan 'Laamhoef' van de gemeente Sint-Michielsgestel.

Het opnemen van een fasering in het bestemmingsplan is wenselijk in verband met komende streekplanherziening.

Wet op de Ruimtelijke Ordening, artikelen 10 en 33

2.2. Het plan voorziet in de bouw van ongeveer 32 woningen. Daarvan kunnen ongeveer 10 woningen

eerst worden gebouwd, nadat het plan met toepassing van artikel 11 WRO is gewijzigd. Verweerders hebben goedkeuring onthouden aan (...) en aan artikel 4, achtste lid, van de planvoorschriften, dat de wijzigingsbevoegdheid voor de bouw van ongeveer 10 woningen bevat.

2.4. Verweerders hebben het plan in zoverre in strijd geacht met een goede ruimtelijke ordening. Zij hebben bij hun toetsing in aanmerking genomen dat het plandeel waaraan zij goedkeuring hebben onthouden en het plandeel waarop de wijzigingsbepaling ziet een uitbreidingslocatie betreft. Bebouwing van deze locatie vóór 2005 op de wijze als in het plan aangegeven achten zij in strijd met hun bij brief van 24 oktober 2000 aan de gemeentebesturen bekendgemaakte beleid om met het oog op de totstandkoming van het nieuwe streekplan in bestemmingsplannen met uitbreidingslocaties van met name gemeenten in het landelijk gebied ten hoogste tot het jaar 2005 bestemmingen met een directe bouwtitel op te nemen en voor de overige jaren met bijvoorbeeld een reserverende bestemming te werken.

Bebouwing van deze locatie achten verweerders niet noodzakelijk om te kunnen voorzien in de woningbouwbehoefte van de gemeente tot 2005.

Bovendien is in de wijzigingsbevoegdheid, aldus verweerders, ten onrechte geen koppeling gelegd met de provinciale woningbouwprognose en wordt daarbij ook geen voorrang gegeven aan mogelijke inbreidingslocaties.

Verweerders zien geen reden om af te wijken van hun beleid.

2.5. Naar het oordeel van de Afdeling hebben verweerders niet in strijd met artikel 33 van de WRO gehandeld. Dit artikel bepaalt dat een bestemmingsplan eenmaal in de tien jaar wordt herzien. Uit deze verplichting leidt de Afdeling af dat de wetgever een planperiode van tien jaar voor ogen staat, waarbinnen de in een bestemmingsplan opgenomen bestemmingen moeten kunnen worden verwezenlijkt.

Verweerders hebben zich bij de beoordeling van het plan niet beperkt tot de periode tot 2005. Zij hebben ook de periode daarna bij hun toetsing betrokken. Voor de plandelen die woningbouw mogelijk maken op een uitbreidingslocatie, hebben zij

aangegeven dat in de bestemmingsregeling een fasering dient te worden opgenomen.

2.5.1. Het beleid dat verweerders bij de toetsing van dit plan in aanmerking genomen hebben opgenomen, is het in het streekplan Noord-Brabant opgenomen verstedelijkingsbeleid. Dit beleid is erop gericht dat bij het zoeken naar nieuwe woningbouwlocaties aan zogeheten inbreidingslocaties de voorkeur wordt gegeven boven uitbreiding van het bestaande stedelijke gebied. Dit beleid is in zijn algemeenheid niet onredelijk.

Evenmin is het onjuist of onredelijk dat verweerders voor uitbreidingslocaties het beleid voeren dat in bestemmingsplannen voor die locaties ten hoogste tot 2005 bestemmingen met een directe bouwtitel mogen worden opgenomen. Verweerders voeren dit beleid om te bereiken dat het in het nieuwe streekplan op te nemen ruimtelijk-kwalitatieve beleid gestalte kan krijgen en kan worden toegepast.

01-132

Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 21 november 2001, nr. 199902707/1, inzake het bestemmingsplan 'Buitengebied, partiële herziening Grindweg 22, Nijeberkoop' van de gemeente Ooststellingwerf.

Roofdier- en reptielenopvangcentrum planologisch inpasbaar in buitengebied. Voldoende aanmerkelijk dat een milieuvergunning zou kunnen worden verleend.

Wet op de Ruimtelijke Ordening, artikelen 10 en 28, lid 2

2.2. Het bestemmingsplan voorziet in de partiële herziening van het bestemmingsplan 'Buitengebied' van de gemeente Ooststellingwerf voor het perceel Grindweg 22 te Nijeberkoop ter legalisering en uitbreiding van het aldaar gevestigde roofdier- en reptielenopvangcentrum 'Pantera' (hierna: Pantera). Dit perceel is ingevolge het plan bestemd voor 'Doeleinden van handel en bedrijf, categorie DOC' (dierenopvangcentrum). Artikel 1, eerste lid, aanhef, van de bij het plan behorende voorschriften be-

paalt dat gronden met deze bestemming zijn bestemd voor doeleinden van handel en bedrijf in de vorm van een opvangcentrum voor dieren en bedrijfsruimten met de daarbij behorende gebouwen, bedrijfswoning, bijgebouwen, andere bouwwerken en andere werken. Ten behoeve van de bedrijfsgebouwen en de bedrijfswoning is voorzien in een bebouwingsvlak.

Bij het bestreden besluit hebben verweerders het bestemmingsplan goedgekeurd.

2.5. Appellant (...), omwonende van Pantera, heeft bezwaren tegen het opnemen in het plan van een bestemming ten behoeve van het dierenopvangcentrum. Hij betwist in de eerste plaats – samengevat – dat Pantera in verband met de daaraan te stellen milieueisen planologisch inpasbaar is. (...) Tenslotte wijst hij op de aanwezigheid van de harddraverstal van appellant (...) met terreinen aangrenzend aan het perceel van Pantera en de bedrijfseconomische schade die Pantera zal veroorzaken. (...)

2.6. De Afdeling stelt allereerst vast dat appellant in beroep de inpasbaarheid van Pantera in het buitengebied, als te verkiezen boven vestiging op een bedrijventerrein dan wel nabij kernen, op zichzelf niet langer betwist. De bezwaren richten zich tegen de plaats van het centrum ten opzichte van de bestaande woningen en de nabije natuurgebieden.

2.7. Met betrekking tot de bezwaren betreffende de aan de inrichting te stellen milieueisen overweegt de Afdeling dat deze in het kader van de vereiste milieuvergunning aan de orde dienen te worden gesteld. Ten tijde van de goedkeuring van het plan diende evenwel voldoende aannemelijk te zijn dat aan Pantera een milieuvergunning kon worden verleend.

2.7.1. Blijkens het bestreden besluit hebben verweerders zich op het standpunt gesteld dat voldoende aannemelijk is dat de functie dierenopvangcentrum als zodanig in enigerlei omvang aanvaardbaar zal zijn. In aanmerking genomen dat de bezwaren van appellant voornamelijk zijn gericht tegen het gebrul door de in het centrum aanwezige manleeuwen en dat het centrum ook zonder deze leeuwen kan worden geëxploiteerd, acht ook de Afdeling voldoende aannemelijk dat alsnog een mi-

lieuvergunning kan worden verleend. Verweerders hebben gelet op de in de VNG-brochure 'Bedrijven en Milieuzonering' voor de bedrijfstypering 'dierenasiels en -pensions' en recent ook voor de bedrijfstypering 'dierentuinen' aangegeven richtlijnafstand van 100 meter tot een rustige woonwijk en op de specifieke situatie, te weten verspreid liggende woningen in het buitengebied, in de feitelijke afstand tot de dichtstbijzijnde woning (de woning van appellant (...) op ongeveer 60 meter) in planologisch opzicht niet zonder meer een belemmering behoeven te zien.

Dat de Afdeling bij uitspraak van 18 februari 2000, nr. E01.98.0575, de op 8 maart 1998 aan Pantera verleende milieuvergunning heeft vernietigd, maakt dit niet anders. De vernietiging berust op de grond dat de geluidsbelasting vanwege het in werking zijn van de inrichting, met name waar het gaat om het brullen van de manleeuwen, onvoldoende was onderzocht.

2.11. (...) Dat de aanwezigheid van roofdieren in de nabijheid van de harddraverstal een negatief effect heeft op de prestaties van de hier getrainde wedstrijdpaarden is naar het oordeel van de Afdeling niet aannemelijk gemaakt. Ook uit het advies van de StAB komt naar voren dat niet is gebleken dat de voortzetting van het bedrijf in gevaar komt.

01-133

Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 21 november 2001, nr. 20000626/1, inzake het wijzigingsplan 'IJmuiderslag 1e wijziging' van de gemeente Velsen.

Nu niet aannemelijk was en er evenmin aanwijzingen waren dat de noodzakelijke vergunning in gevolge de Natuurbeschermingswet zou worden verleend konden gedeputeerde staten niet zonder meer het wijzigingsplan goedkeuren.

Natuurbeschermingswet, artikel 12

2.2. Het plangebied ligt in het duingebied de 'Duienen van Velsen' ten zuidwesten van de kern IJmuiden tussen de Heerenduinweg en de Badweg. Het

duingebied is aangewezen als natuurmonument in de zin van de Natuurbeschermingswet en maakt deel uit van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Het plan voorziet in de aanleg van een gedeelte (175 m) van een nieuwe toeristische ontsluitingsroute naar het Kennemerstrand, voorzover het betreft de aansluiting van deze route op de IJmuider-slag.

Bij het bestreden besluit hebben verweerders het wijzigingsplan goedgekeurd.

2.6. Appellante sub 1 wijst op het nadelige effect dat de aanleg van de ontsluitingsroute zal hebben op natuur, landschap en zonering. Zij voert in dit verband onder meer aan dat de aanleg van de aansluiting op de IJmuiderslag met zich brengt dat een stuk duingebied moet worden doorgestoken dat als beschermd natuurmonument in de zin van de Natuurbeschermingswet is aangewezen.

2.6.1. De Afdeling stelt op basis van de stukken en het verhandelde ter zitting vast dat voor de aanleg van de ontsluitingsroute in zijn geheel een vergunning op grond van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet is vereist. Burgemeester en wethouders van Velsen hebben daartoe op 21 juli 1999 een aanvraag ingediend bij de Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (hierna: LNV). Ten tijde van het nemen van het bestreden besluit was op deze aanvraag nog niet beslist. Eerst daarna bij besluit van 8 februari 2000, heeft de Staatssecretaris van LNV de aanvraag afgewezen. Tegen deze afwijzing hebben burgemeester en wethouders een bezwaarschrift ingediend. Ter zitting is gebleken dat op dat moment op het bezwaarschrift nog geen beslissing was genomen.

Ter zitting is van de zijde van verweerders verklaard dat het niet mogelijk was de uitkomst van de vergunningprocedure af te wachten, aangezien zij binnen de wettelijke termijn over de goedkeuring van het wijzigingsplan moesten beslissen.

De Afdeling overweegt dat verweerders het wijzigingsplan niet zonder meer konden goedkeuren, nu niet aannemelijk was en er evenmin aanwijzingen waren dat de noodzakelijke vergunning ingevolge de Natuurbeschermingswet zou worden verleend. De Afdeling neemt daarbij in aanmerking dat uit de brieven van 23 maart 1999 en 29 september 1999 blijkt dat bij de Directeur Noordwest van het Mi-

nisterie van LNV serieuze bezwaren tegen de nieuwe toeristische ontsluitingsroute bestaan.

Door het wijzigingsplan niettemin goed te keuren hebben verweerders gehandeld in strijd met de bij de voorbereiding van een besluit te betrachten zorgvuldigheid.

01-134

Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 21 november 2001, nr. 200002717, inzake het bestemmingsplan 'Skoaterwâld' van de gemeente Heerenveen.

Vraagstelling deskundigenbericht te sturend?

Algemene wet bestuursrecht, artikel 8:47

2.3. Appellante heeft in haar nadere memorie van 3 april 2001 naar voren gebracht dat de Afdeling bij het toetsen van de rechtmatigheid van het besluit niet zou mogen afgaan op het deskundigenbericht. Volgens haar schiet het deskundigenbericht tekort omdat de vraagstelling te sturend is, er geen evenwichtige afweging en geen deugdelijke motivering aan ten grondslag ligt.

Ten aanzien van de vraagstelling heeft de Voorzitter van de Afdeling geen aanleiding gezien toepassing te geven aan artikel 8:47, derde lid, tweede zin, van de Algemene wet bestuursrecht. De door appellante ingediende klacht over deze gang van zaken is door de Voorzitter van de Afdeling ongegrond verklaard.

De Stichting Advisering Bestuursrechtspraak voor Milieu en Ruimtelijke Ordening heeft appellante ingelicht over de door haar te volgen werkwijze. Appellante is vervolgens in de gelegenheid gesteld haar standpunten bij de stichting vóór het uitbrengen van het deskundigenbericht nader toe te lichten. Voorts is appellante overeenkomstig artikel 8:47, vijfde lid, van de Algemene wet bestuursrecht in de gelegenheid gesteld schriftelijk haar zienswijze met betrekking tot het deskundigenbericht naar voren te brengen. De Afdeling heeft op grond van de stukken en het verhandelde ter zitting geen aanknopingspunten voor het oordeel dat de aan het uitbrengen van het deskundigenbericht uit het oogpunt

van zorgvuldigheid te stellen eisen niet in acht zijn genomen.

De Afdeling ziet onder deze omstandigheden geen aanleiding het deskundigenbericht niet bij haar beoordeling te betrekken. Daarbij merkt de Afdeling op dat zij niet is gebonden aan hetgeen daarin is vermeld.

01-135

Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 28 november 2001, nr. 200005429/1, inzake een aanschrijving door burgemeester en wethouders van Nunspeet om op straffe van een dwangsom permanente bewoning van een recreatiewoning te staken.

Beperking in het gebruik van recreatiewoning is niet aan te merken als een aantasting van het recht op ongestoord genot van eigendom.

Inschrijving in gemeentelijke basisadministratie kan tezamen met de bevindingen van onderzoek ter plaatse het vermoeden rechtvaardigen dat appellanten ten tijde van het nemen van dat besluit hun hoofdwoonverblijf in de recreatiewoning hadden.

Peildatum overgangsrecht.

Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, artikel 1 van het eerste protocol

Universele verklaring van de Rechten van de Mens, artikel 25

Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten, artikel 11

Bij besluit van 6 januari 2000 hebben burgemeester en wethouders van Nunspeet (hierna: burgemeester en wethouders) appellanten op straffe van een dwangsom gelast de permanente bewoning van de recreatiewoning (...) te (...), (...) (hierna: de recreatiewoning), te staken en gestaakt te houden.

2.1. Ingevolge het ten tijde van het nemen van zowel het primaire besluit als de beslissing op bezwaar ter plaatse geldende bestemmingsplan 'Buitengebied, herziening 1996' (hierna: het bestemmingsplan) heeft het perceel waarop de

recreatiewoning staat de bestemming 'Verblijfsrecreatie'.

Ingevolge artikel 48, aanhef en onder a, van de bij het plan behorende voorschriften zijn de op de plankaart blijkens de daarop voorkomende verklaring als zodanig aangewezen gronden bestemd voor verblijfsrecreatie in zomerhuizen en kampeermiddelen.

Ingevolge artikel 1, onder ij, van die voorschriften wordt onder zomerhuis een gebouw verstaan uitsluitend bestemd om voor een persoon, gezin of andere groep van personen, die zijn/hun hoofdverblijf elders hebben, tot recreatief verblijf te dienen.

Ingevolge artikel 104 van de voorschriften is het verboden de in het plan begrepen gronden en bouwwerken te gebruiken op een wijze of tot een doel, strijdig met de in het plan aan deze gronden gegeven bestemming en met het in of krachtens deze voorschriften ten aanzien van het gebruik van de gronden en bouwwerken bepaalde.

Ingevolge artikel 49, derde lid, is verboden gebruik, als bedoeld in artikel 104, in ieder geval ook het gebruik van een zomerhuis voor permanente bewoning. Onder permanente bewoning wordt hier ingevolge dat voorschrift verstaan:

- a. gebruik als woning door een persoon, gezin of andere groep van personen, op een wijze die ingevolge de Wet basisadministratie noopt tot inschrijving van de bewoner(s) in de gemeentelijke basisregistratie van de gemeente Nunspeet, en/of
- b. het buiten het zomerseizoen van 15 maart t/m 31 oktober in een kalenderjaar ter plaatse meer dan zeventig maal nachtverblijf houden, waarbij door betrokkene(n) niet aannemelijk is of kan worden gemaakt dat elders daadwerkelijk over een hoofdwoonverblijf wordt beschikt.

2.2. Het betoog van appellanten dat deze bestemmingsplanregeling buiten toepassing dient te worden gelaten wegens strijd met artikel 1 van het eerste protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, faalt. Inzoverre de daarin neergelegde beperkingen van het gebruik van de recreatiewoning al zijn aan te merken als aantasting van het recht op ongestoord genot van het eigendom, laat de bedoelde bepaling de toepassing van wetten die noodzakelijk kunnen worden geacht om het gebruik van eigendom te reguleren in overeen-

stemming met het algemeen belang onverlet. De voormelde bestemmingsplanregeling is een zodanige toepassing. Het beroep op artikel 25 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en artikel 11 van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten kan evenmin slagen, nu een burger daaraan geen aanspraken kan ontlenen.

2.3. Vast staat dat appellanten sinds 1 juli 1999 in de gemeentelijke basisadministratie staan ingeschreven op het adres (...).

2.4. Appellanten betogen dat de president heeft miskend dat burgemeester en wethouders de aanschrijving niet uitsluitend op de inschrijving in de gemeentelijke basisadministratie mochten baseren. Zij is aldus volgens appellanten niet voldoende zorgvuldig voorbereid.

2.4.1. Dit betoog faalt. Blijkens de beslissing op bezwaar hebben burgemeester en wethouders zich op het standpunt gesteld dat die inschrijving tezamen met de bevindingen van het onderzoek dat in hun opdracht ter plaatse is uitgevoerd, het vermoeden rechtvaardigt dat appellanten ten tijde van het nemen van dat besluit hun hoofdwoonverblijf in de recreatiewoning hadden en dat dat vermoeden niet is weerlegd.

2.5. Het betoog dat de president heeft miskend dat burgemeester en wethouders de resultaten van het verrichte onderzoek buiten beschouwing hadden moeten laten faalt evenzeer. Zelfs indien sprake zou zijn van niet op rechtmatige wijze vergaarde informatie, is er geen rechtsregel die ieder gebruik daarvan verbiedt. Er is voorts geen grond voor het oordeel dat de informatie is vergaard op een wijze, die zozeer indruist tegen hetgeen van een behoorlijk handelende overheid moet worden gevergd, dat het gebruik dat burgemeester en wethouders ervan gemaakt hebben ontoelaatbaar is. Tenslotte wordt overwogen dat appellanten de juistheid van de informatie niet hebben betwist.

2.6. Appellanten betogen voorts tevergeefs dat de president heeft miskend dat de bewoning van de recreatiewoning door het overgangsrecht wordt beschermd.

2.6.1. De president is er ten onrechte van uitgegaan dat voor de toepasselijkheid van het overgangsrecht de datum van 16 mei 1994, waarop het bestemmingsplan 'Buitengebied' van kracht is geworden, beslissend is. De president heeft daarmee miskend dat de raad van de gemeente Nunspeet, ter voldoening aan de verplichting van artikel 30 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, bij besluit van 25 september 1997 een herziening van dit bestemmingsplan heeft vastgesteld, welke op 23 juli 1998 van kracht is geworden. Weliswaar bracht het besluit van 25 september 1997 geen wijziging in de bestemming van het betrokken perceel – gedeputeerde staten hebben aan de daarop betrekking hebbende bepaling geen goedkeuring onthouden – doch dit besluit voorzag wel in een wijziging van en aanvulling op de onder meer met betrekking tot deze bestemming geldende voorschriften. Aangezien de voorschriften een onlosmakelijk onderdeel vormen van een bestemmingsplan, dienen deze veranderingen te worden aangemerkt als een herziening van het plan, welke mede op het onderhavige perceel betrekking heeft. Derhalve moet voor de toepassing van het overgangsrecht ten aanzien van het gebruik de datum van het van kracht worden van het bestemmingsplan 'Buitengebied, herziening 1996', 23 juli 1998, als beslissend worden aangemerkt.

2.6.2. Ook als dat in aanmerking wordt genomen, beschermt het overgangsrecht evenwel het gewraakte gebruik niet, nu appellanten de recreatiewoning, naar tussen partijen niet in geschil is, in juli 1999 in gebruik heeft genomen voor permanente bewoning. (...)

2.7. Alleen in bijzondere gevallen mag een bestuursorgaan van een bevoegdheid, als waar het hier om gaat, geen gebruik maken.

2.7.1. Appellanten hebben in dit verband met een beroep op artikel 104 van de planvoorschriften betoogd dat de president heeft miskend dat legalisering van de permanente bewoning mogelijk is. Dat betoog faalt ook. Er is geen grond voor het oordeel dat burgemeester en wethouders zich ten tijde van het nemen van de beslissing op bezwaar ten onrechte op het standpunt hebben gesteld dat de recreatiewoning overeenkomstig het bestemmings-

plan kan worden gebruikt. Hieruit volgt dat de president terecht vrijstelling door burgemeester en wethouders krachtens artikel 104 van de planvoorschriften ten behoeve van permanente bewoning niet mogelijk heeft geacht.

2.7.2. Hetgeen appellanten verder hebben aangevoerd, levert, zoals de president met juistheid heeft overwogen overigens evenmin een bijzonder geval op, in verband waarmee burgemeester en wethouders niet in redelijkheid hebben kunnen nalaten om af te zien van handhavend optreden. Blijkens de beleidsnota 'Permanente bewoning recreatiewoonverblijven en illegale bewoning' wordt door hen slechts overwogen om permanente bewoning te gedogen, indien sprake is van bijzondere sociale of medische omstandigheden, danwel aannemelijk is dat die bewoning vóór 16 mei 1994 plaats vond. Daarvan is in dit geval geen sprake.

Evenmin heeft de president miskend dat het vertrouwensbeginsel in de weg staat aan handhavend optreden of dat burgemeester en wethouders hun rechten op handhaving hebben verwerkt. Het enkele tijdsverloop van drie jaar na de datum van publicatie van de hiervoor genoemde beleidsnota is, anders dan appellanten willen, onvoldoende voor die conclusie.

2.8. Het hoger beroep is ongegrond. De aangevalen uitspraak dient te worden bevestigd.

01-136

Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 5 december 2001, nr. 20000436/1, inzake een aanwijzing van de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer tot herziening van het streekplan Amsterdam-Noordzeekanaalgebied.

Voor het geven van een aanwijzing ex artikel 6 WRO om een streekplanherziening vast te stellen is het niet noodzakelijk dat er een concreet bestemmingsplan voorligt dat niet in overeenstemming is met het regeringsbeleid.

Wet op de Ruimtelijke Ordening, artikel 6

Verweerder heeft bij besluit van 21 april 1998, kenmerk M 343, een aanwijzing aan Provinciale Staten van Noord-Holland gegeven tot herziening van de partiële herziening Streekplan Amsterdam-Noordzeekanaalgebied (ANZKG) voor Haarlemmermeer/Schiphol (hierna: het aanwijzingsbesluit).

2.5. Gedeputeerde staten van Noord-Holland, Schiphol Area N.V., Forward Business Parks N.V. e.a. en Chipshol Holding B.V. e.a., die alle de ontwikkeling van een bedrijventerrein op de locatie Badhoevedorp-zuid voorstaan, hebben aangevoerd dat verweerder ten onrechte toepassing heeft gegeven aan artikel 6 van de WRO. Zij hebben daartoe gesteld dat de noodzaak voor het geven van een aanwijzing ontbreekt zolang geen concreet bestemmingsplan voorligt dat niet in overeenstemming is met het regeringsbeleid. Daarnaast menen zij dat de noodzaak hiervoor ontbreekt, nu de ontwikkeling van een bedrijventerrein op de locatie Badhoevedorp-zuid in het streekplan aan een voorwaarde is gebonden. Voorts kan volgens hen een aanwijzing slechts worden gegeven indien het streekplan in strijd is met een onderdeel van een planologische kernbeslissing dat kwalificeert als een besluit in de zin van artikel 1:3 van de Awb.

2.5.1. Ingevolge artikel 6, eerste lid, van de WRO kan Onze Minister na overleg met gedeputeerde staten, de Rijksplanologische Commissie gehoord, de provinciale staten verplichten binnen een door hem te bepalen termijn een streekplan vast te stellen of te herzien. Ingevolge het tweede lid van dit artikel kan Onze Minister bij toepassing van het eerste lid na overleg met gedeputeerde staten, de Rijksplanologische Commissie gehoord, voorzover een juiste uitvoering van het Regeringsbeleid de totstandkoming of herziening van planologische maatregelen vordert, aan de provinciale staten aanwijzingen geven omtrent de inhoud van een streekplan.

2.5.2. Er bestaat geen aanleiding voor het oordeel dat slechts toepassing kan worden gegeven aan deze bevoegdheid indien een concreet bestemmingsplan voorligt waarin het regeringsbeleid dreigt te worden doorkruisd. Uit de tekst noch uit de strekking van artikel 6, tweede lid, van de WRO kan een dergelijke eis worden afgeleid. Artikel 6 ziet derhalve mede op de situatie waarin het streekplan niet in

overeenstemming is met het regeringsbeleid zonder dat op dat moment reeds een bestemmingsplan ter toetsing voorligt.

Evenmin bestaat aanleiding voor het oordeel dat geen toepassing aan deze bevoegdheid kon worden gegeven, nu aan de ontwikkeling van een bedrijventerrein op de locatie Badhoevedorp-zuid in het streekplan de voorwaarde is gekoppeld dat eerst de A9 dient te worden omgelegd, althans dat hiertoe een tracébesluit door de Minister van Verkeer en Waterstaat is vastgesteld. Appellanten hebben aangevoerd dat vanwege deze voorwaarde een mogelijk bestemmingsplan dat voorziet in de ontwikkeling van een bedrijventerrein op de locatie Badhoevedorp-zuid de toets aan het streekplan niet zou doorstaan zodat er in die zin geen noodzaak kan bestaan voor het geven van een aanwijzing.

Ook de planologische onzekerheid die kan voortvloeien uit het handhaven van een streekplanonderdeel dat niet in overeenstemming is met het regeringsbeleid kan echter voldoende aanleiding zijn voor het geven van een aanwijzing op grond van artikel 6 van de WRO. Dat in het streekplan de ontwikkeling van het bedrijventerrein is gekoppeld aan een voorwaarde, behoeft derhalve niet in de weg te staan aan de bevoegdheid van de Minister tot het geven van een aanwijzing. Hieraan doet niet af dat de Minister bereid is om het beleid wat betreft de locatie Badhoevedorp-zuid te heroverwegen indien is besloten omtrent het omleggen van de A9 en is gebleken dat het karakter van het gebied hierdoor is gewijzigd. Dit vergt immers nadere besluitvorming, waarop thans niet kan worden geanticipeerd.

Voorts volgt uit de tekst of strekking van artikel 6, tweede lid, van de WRO niet dat een aanwijzing op grond van deze bepaling slechts kan worden gegeven indien het streekplan in strijd is met een onderdeel van een planologische kernbeslissing (hierna te noemen: de pkb) als bedoeld in artikel 2a van de WRO dat kan worden geduid als een besluit in de zin van artikel 1:3 van de Awb. Nationaal ruimtelijk beleid dat is neergelegd in een pkb is op zichzelf aan te merken als regeringsbeleid dat ten grondslag kan worden gelegd aan een aanwijzing overeenkomstig bedoeld artikel. Overigens behoeft een aanwijzing op grond van artikel 6, tweede lid, van de WRO niet op een planologische kernbeslissing te berusten.

Het voorgaande laat onverlet dat de inhoud van het in een pkb neergelegde beleid dan wel van het overige aan de aanwijzing ten grondslag gelegde regeringsbeleid de aanwijzing in een concreet geval dient te kunnen dragen.

01-137

Uitspraak van president van de arrondissementsrechtbank Assen van 28 december 2001, nr. 01/934, inzake een aanschrijving door burgemeester en wethouders van Hoogeveen om op straffe van een dwangsom rails en bielzen van het genoemde perceel te verwijderen.

Niet in de aanwezigheid van rails op zich, maar (slechts) in een bepaald met het bestemmingsplan strijdig gebruik daarvan is een illegale situatie gelegd.

Bij besluit van 31 oktober 2001 heeft verweerder de bezwaren van verzoeker tegen zijn besluit van 13 juli 2001 ongegrond verklaard en laatstgenoemd besluit gehandhaafd. (...)

(...) Bij (primair) besluit van 13 juli 2001 heeft verweerder verzoeker wederom aangeschreven het spoor, te weten de rails en bielzen, voor 15 september 2001 van het genoemde perceel te verwijderen, zodanig, dat er geen locomotief meer voor de loods op het perceel kan worden geplaatst, bij gebreke waarvan een dwangsom ad f 1000 per week zal worden opgelegd met een maximum van f 50.000. (...)

Ingevolge het vigerende bestemmingsplan 'Hollandscheveld-Oost' is het in geding zijnde perceel bestemd voor 'vrijstaande eengezinshuizen in open bebouwing met lage gootlijn, met bijbehorende erven' en voor 'voor- en/of zijtuin'.

Ingevolge de doeleindenomschrijving zoals neergelegd in de artikelen 1 en 10 van de bestemmingsplanvoorschriften gaat het hierbij om eengezinshuizen met de daarbij ten dienste van de bestemming behorende bijgebouwen, andere bouwwerken, andere werken en tuinen, alsmede om siertuinen, gazons, terrassen, toegangspaden tot de gebouwen

op hetzelfde bouwperceel, met de daarbij ten dienste van de bestemming behorende andere bouwwerken en andere werken.

Op voet van het bepaalde in artikel 11 van de planvoorschriften is het onder meer verboden de gronden en opstallen te gebruiken op een wijze of tot een doel strijdig met de in het (bestemmings)plan aan de gronden gegeven bestemming, behoudens door Burgemeester en Wethouders te verlenen vrijstelling indien toepassing van deze verbodsbepaling leidt tot beperking van het meest doelmatige gebruik, die niet door dringende redenen wordt gerechtvaardigd.

Gelet op de aan het onderhavige perceel gegeven bestemming en gelet op vorenomschreven doeleindenomschrijving is de president met verweerder van oordeel dat het buiten plaatsen van de locomotief, met het oogmerk deze tentoon te stellen, of te gebruiken als versiering van de tuin c.q. het perceel, een met het vigerende bestemmingsplan strijdig gebruik van het onderhavige perceel oplevert.

Nu ter zitting is gebleken dat de locomotief in de periode juni tot september jl. buiten heeft gestaan is gedurende die periode dan ook sprake geweest van een illegale situatie, waartegen verweerder kon optreden.

Aangezien echter de locomotief in september naar binnen is gereden is daarmee een einde gekomen aan deze illegale situatie. In ieder geval was daarvan ten tijde van het thans bestreden besluit geen sprake meer.

Hierbij neemt de president in aanmerking dat in de aanwezigheid van de rails op zich geen illegale situatie is gelegen, maar dat (slechts) een bepaald gebruik daarvan een met het bestemmingsplan strijdig gebruik oplevert. (...)

De betrokken belangen afwegende is de president van oordeel dat deze last te verstrekkend van aard is. Weliswaar wordt met deze last voorkomen dat verzoeker zijn locomotief – in strijd met het bestemmingsplan – buiten tentoon kan stellen, doch het wordt verzoeker tevens onmogelijk gemaakt om de locomotief functioneel, bijvoorbeeld met het oog op het verplaatsen van andere in de loods aanwezige verzamelobjecten of het naar elders transporteren van de locomotief, naar buiten te rijden.

Naar het oordeel van de president wordt hiermee afbreuk gedaan aan de gebruiksmogelijkheden van de loods, uitgaande van het hobbymatige karakter van de activiteiten van verzoeker. Dit klemt te meer, nu de loods juist met het oog op deze activiteiten van verzoeker en met gebruikmaking van een door verweerder verleende vergunning is gerealiseerd.

In het licht van het hobbymatige karakter van verzoekers activiteiten moet het voor hem mogelijk zijn om, zij het uitsluitend met een functioneel doel, de locomotief naar buiten te kunnen rijden. Het naar buiten rijden van de locomotief met een ander dan functioneel doel, bijvoorbeeld het buiten tentoon stellen van de locomotief, levert een illegale situatie op en geeft verweerder de bevoegdheid c.q. de beginselplicht om alsdan daartegen op te treden.

Het vorenstaande brengt mee dat het beroep gegrond is en dat verweerder opnieuw op de bezwaren van verzoeker dient te beslissen met inachtneming van hetgeen hiervoor is overwogen. (...)

01-138

Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 26 september 2001, nr. 200100765/1, inzake het besluit van de gemeenteraad van Noordenveld op een verzoek om planschadevergoeding.

Bij eigendomsverkrijging onder algemene titel kan geen voorzienbaarheid worden tegengeworpen die niet reeds bestond bij voormalige eigenaar.

Wet op de Ruimtelijke Ordening, artikel 49

2.1. Vaststaat dat ten gevolge van de bepalingen van het bestemmingsplan 'De Lange Streeken' ter zake van het winkel-woonhuis, gelegen aan de (...) te (...), gemeente Noordenveld (hierna: de woning) schade is geleden die in beginsel op de voet van artikel 49 van de WRO voor vergoeding in aanmerking komt. In geschil is slechts de hoogte van de aan appellant toe te kennen schadevergoeding.

2.2. Ten gevolge van de planologische wijziging is de waarde van de woning met f 15.000 verminderd. Appellant is in gemeenschap van goederen gehuwd met (...). Na boedelverdeling hebben zij door erfopvolging de ongedeelde eigendom verkregen van de woning. Aangezien naar het oordeel van de raad de planologische verslechtering op het moment van de boedelverdeling voorzienbaar was, heeft de raad de schadevergoeding echter beperkt tot de omvang van het aandeel in de onverdeelde nalatenschap, te weten 1/6 deel.

2.3. De rechtbank heeft – zakelijk weergegeven – overwogen, dat volgens vaste jurisprudentie van de Afdeling een verzoek om vergoeding van planschade afgewezen dient te worden indien ten tijde van de verwerving van een onroerende zaak de planologische verslechtering reeds voorzienbaar was. Het tijdstip van de boedelverdeling en niet van het openvallen van de nalatenschap moet daarbij als moment van verwerving worden aangemerkt, aldus de rechtbank.

2.4. Vaststaat dat er voor de erflater geen sprake was van voorzienbaarheid van een planologische

verslechtering. Anders dan ingeval van verkoop of een andere eigendomsverkrijging onder bijzondere titel bestaat er ingeval van eigendomsverkrijging onder algemene titel, als hier aan de orde, geen grond voor beperking van schadevergoeding op grond van artikel 49 van de WRO wegens voorzienbaarheid van de planologische verslechtering ten tijde van de eigendomsverkrijging. Er is dan ook geen aanleiding voor beperking van de aanspraak op schadevergoeding tot het 1/6 deel, naar evenredigheid van het aandeel in de onverdeelde boedel, zoals de raad dat aan appellant heeft toegekend. De rechtbank heeft dit miskend.

01-139

Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 3 oktober 2001, nr. 200001310/1, inzake het besluit van de gemeenteraad van Epe op een verzoek om planschadevergoeding.

In objectieve zin neemt de bruikbaarheid van net buiten het nieuwe bestemmingsplan vallende percelen in dit geval niet af door het nieuwe bestemmingsplan, zodat er geen sprake is van een waardeverminderende factor.

Gestelde waardebeperking door excentrische ligging is al verdisconteerd in grondprijs die gebaseerd is op kenmerken van het perceel en omgevingsfactoren en overigens in de in rekening gebrachte kosten voor de aanleg van een ontsluiting en voorzieningen.

Wet op de Ruimtelijke Ordening, artikel 49

2.2. Het geschil betreft de hoogte van de aan appellant toegekende vergoeding in verband met schade die hij heeft geleden ten gevolge van de bepalingen van het bestemmingsplan 'Agrarisch gebied, 42e partiële herziening', waardoor bepaalde bouwingsmogelijkheden zijn verminderd. Appellant exploiteerde op de desbetreffende percelen een boomkwekerij. Aan appellant is een bedrag toegekend van f 35.000, vermeerderd met wettelijke rente. Hij claimt echter een bedrag van f 87.710, te vermeerderen met wettelijke rente. Het geschil

spitst zich toe op de vraag of de gemeenteraad, zich baserend op advisering door de Stichting Adviesbureau Onroerende Zaken (SAOZ), terecht een bepaald bedrag van de waarde van de grond heeft afgetrokken in verband met de ligging van de desbetreffende percelen en de daarmee gepaard gaande hogere ontsluitings- en aansluitingskosten, en of bij de bepaling van de waardevermindering terecht naastliggende gronden, die op zichzelf niet bij de planwijziging zijn betrokken, buiten beschouwing zijn gelaten.

2.3. Wat betreft de net buiten het nieuwe bestemmingsplan vallende percelen ten aanzien waarvan het planologisch regime geen wijziging heeft ondergaan, overweegt de Afdeling dat deze percelen weliswaar voor appelland van minder nut kunnen zijn geworden doordat zij voor hem ten dienste stonden aan de huiskavel en op die kavel geen verdere bebouwing mag plaatsvinden, doch dat dit er niet aan afdoet dat in objectieve zin in dit geval de bruikbaarheid van de desbetreffende gronden niet afneemt en er aldus geen sprake is van een waardevermindering factor. Bij verkoop van de grond aan een omliggend bedrijf bijvoorbeeld hoeft de waardevermindering factor zich voor dat bedrijf niet voor te doen. Voor een planschadevergoeding die verder gaat dan een vergoeding in verband met de waardevermindering van de binnen het plangebied gelegen percelen is dan ook geen plaats. De rechtbank heeft in hetgeen appelland heeft aangevoerd geen aanleiding hoeven zien voor het oordeel dat de gemeenteraad de SAOZ in zoverre in haar advisering niet heeft kunnen volgen. De benoeming van een derde taxateur voor de waardebepaling van de buiten het plangebied gelegen percelen, zoals door appelland voorgesteld, heeft de rechtbank dan ook terecht niet aan de orde geacht.

2.4. Wat betreft de waardering van de onder de planologische wijziging begrepen gronden stelt de Afdeling voorop dat er verschillende methoden denkbaar zijn om de grondprijs te berekenen. Bij de waardering kan al rekening worden gehouden met de kosten van de aanleg van diverse voorzieningen, maar het is ook mogelijk om eerst de kale grondprijs te bepalen en daarvan kosten voor ontsluiting en aansluiting op nutsvoorzieningen af te trekken. In het onderhavige geval heeft de SAOZ de waarde van

het bouwperceel op de peildatum getaxeerd op f 150 per ca. Daarbij is, zoals de SAOZ schriftelijk heeft toegelicht, uitgegaan van een directe ontsluitingsmogelijkheid. Gekeken is naar de planologische situatie, het perceel zelve en omgevingsfactoren. Er is geen rekening gehouden met kosten. Dit bedrag van f 150 wordt door appelland niet betwist. De SAOZ heeft vervolgens een aftrek toegepast van f 100 per ca om de verkoopwaarde te krijgen bij oplevering vrij van gebruik. Appelland bestrijdt de hoogte van de aftrek. Hij komt uit op een aftrek van f 54,58 per ca.

2.4.1. In hetgeen appelland heeft aangevoerd ziet de Afdeling echter geen aanleiding voor het oordeel dat de gemeenteraad niet heeft kunnen afgaan op de door de SAOZ gehanteerde bedragen wat betreft de extra kosten voor de ontsluiting van het bouwperceel door middel van de aanleg van een weg alsmede voor het onderhoud daarvan en voor de aansluiting op gas, elektra, water en riolering. De stelling van appelland dat aanleg van riolering in 1991 nog niet aan de orde was doet niet terzake, aangezien het gaat om de situatie op het moment dat de planologische wijziging zich voordeed, te weten het onherroepelijk worden van het nieuwe bestemmingsplan op 30 juni 1994. Voor de grondwaarde van de weg kon eveneens in redelijkheid een bedrag worden afgetrokken, aangezien het gedeelte waarop de weg loopt niet meer voor bebouwing kan worden gebruikt. In verband met de excentrische ligging van het perceel heeft de SAOZ vervolgens nog een aparte aftrek toegepast van 5%, zijnde f 7.500,00. Aangezien daaromtrent ter zitting geen duidelijkheid was verkregen, heeft de Afdeling bij brief van 6 oktober 2000 de gemeenteraad verzocht aan de SAOZ de vraag voor te leggen waarom die aftrek heeft plaatsgevonden en of de uit de excentrische ligging voortvloeiende waardevermindering niet reeds is opgenomen in de grondprijs dan wel in de toegepaste aftrek voor de aanleg van de riolering en de weg en voor het onderhoud van de voorzieningen. Daarop heeft de SAOZ geantwoord dat voor de waardebepaling van de desbetreffende gronden niet alleen van belang is dat een aantal voorzieningen getroffen dient te worden (zoals aanleg van een ontsluitingsweg), maar dat los daarvan de excentrische ligging van de gronden ten opzichte van het overige bedrijfsareaal een aparte waardebeperkende factor

is. Hierbij is volgens de SAOZ onder andere van belang dat de gronden voor commerciële (detailhandel)doeleinden niet aantrekkelijk gelegen zijn, omdat zij niet direct grenzen aan een openbare weg. Met het treffen van de voorzieningen zal deze waardebeperkende factor niet (geheel) worden weggenomen, aldus de SAOZ. De Afdeling kan de SAOZ hierin evenwel niet volgen. Voorzover de excentrische ligging al als een waardebeperkende factor moet worden aangemerkt, komt deze tot uitdrukking in de kosten voor ontsluiting en voor voorzieningen. Voorts is bij de bepaling van het bedrag van f 150, zoals de SAOZ heeft aangegeven, naast de planologische situatie al rekening gehouden met het perceel zelve en omgevingsfactoren. Aldus is er in dit geval sprake van een dubbele aftrek wegens de excentrische ligging, die niet gerechtvaardigd is. De rechtbank is dan ook ten onrechte tot het oordeel gekomen dat de gemeenteraad zich in zoverre op de advisering door de SAOZ heeft kunnen beroepen.

01-140

Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 3 oktober 2001, nr. 200101280/1, inzake het besluit van de gemeenteraad van Stein op een verzoek om planschadevergoeding.

Artikel 6:20, vierde lid Awb houdt niet in dat, in geval tegen het niet tijdig beslissen bezwaar is gemaakt, het bestuursorgaan uitsluitend in de vorm van een beslissing op bezwaar een primair besluit kan nemen. Dit zou immers betekenen dat alsdan de mogelijkheid van een (latere) inhoudelijke heroverweging wordt weggenomen.

Wet op de Ruimtelijke Ordening, artikel 49
Algemene wet bestuursrecht, artikel 6:2 en artikel 6:20, lid 4

1. Procesverloop

Bij besluiten van 10 juli 1997 heeft de raad van de gemeente Stein (hierna: de raad) het bezwaar van appellanten gericht tegen het niet tijdig beslissen op hun verzoek van 10 mei 1996 om vergoeding van schade op grond van artikel 49 van de Wet op

de Ruimtelijke Ordening (WRO) gegrond verklaard en tevens een planschadevergoeding toegekend van f 12.000, vermeerderd met de wettelijke (samen gestelde) rente ten bedrage van f 757, gerekend vanaf 15 mei 1996 tot de dag van betaling, te weten 1 augustus 1997.

Bij besluit van 22 januari 1998 heeft de raad het daartegen door appellanten gemaakte bezwaar ongegrond verklaard. Daarbij is tevens het, hangende het bezwaar ingediende, verzoek van appellanten tot vergoeding van de proceskosten afgewezen. (...)

Bij besluit van 14 mei 1998 heeft de raad het tegen het laatstgenoemde besluit-onderdeel door appellanten gemaakte bezwaar ongegrond verklaard.

Bij uitspraak van 19 december 2000, verzonden op dezelfde dag, heeft de arrondissementsrechtbank te Maastricht (hierna: de rechtbank) het tegen de beslissing op bezwaar van 22 januari 1998 door appellanten ingestelde beroep gegrond verklaard, dat besluit vernietigd doch de rechtsgevolgen ervan in stand gelaten en het tegen de beslissing op bezwaar van 14 mei 1998 door appellanten ingestelde beroep ongegrond verklaard. (...)

2. Overwegingen

2.1. De rechtbank heeft geoordeeld dat de raad het besluit van 10 juli 1997 inzake de toekenning van een planschadevergoeding bij de beslissing op bezwaar inzake het niet tijdig beslissen had dienen te betrekken en dat tegen dat besluit – zijnde een beslissing op bezwaar – beroep openstond. Volgens de rechtbank heeft de raad door het besluit op het planschadeverzoek als een primair besluit op te vatten en op 22 januari 1998 een beslissing op bezwaar te nemen, in strijd met artikel 6:20, vierde lid, van de Awb gehandeld.

Vervolgens heeft de rechtbank het geschil inhoudelijk beoordeeld en geoordeeld dat de rechtsgevolgen van het besluit van 22 januari 1998 in stand dienen te worden gelaten.

2.2. Het hoger beroep van appellanten richt zich tegen de aangevallen uitspraak, voor zover daarbij de rechtsgevolgen van het vernietigde besluit in stand zijn gelaten. Ter zitting is vastgesteld dat de uitspraak van de rechtbank, voor zover deze op het

beroep tegen de beslissing op bezwaar van 14 mei 1998 betrekking heeft, buiten de omvang van het geding in hoger beroep valt.

2.3. In hoger beroep hebben appellanten betoogd dat de gegrondverklaring van hun beroep en vernietiging van het besluit van 22 januari 1998 met zich brengt dat hetgeen in primo door hen is verzocht door de rechtbank had moeten worden toegewezen. In dit verband hebben zij aangevoerd dat in hun bezwaarschrift van 13 maart 1997, dat wegens het uitblijven van een beslissing op hun verzoek is ingediend, was gevorderd dat de fictieve weigering gegrond zou worden verklaard en dat de gevorderde planschadevergoeding zou worden toegewezen, en dat dit bezwaar – bij het door de rechtbank als beslissing op bezwaar aangemerkte besluit van 10 juli 1997 – zonder enig voorbehoud gegrond is verklaard.

2.3.1. Dit betoog houdt verband met de vraag of de rechtbank terecht heeft geoordeeld dat het besluit van 10 juli 1997 inzake de toekenning van een planschadevergoeding bij de beslissing op bezwaar van dezelfde datum inzake het niet tijdig beslissen had moeten worden betrokken. Het is bovendien aan de Afdeling om ambtshalve te beoordelen of de rechtbank bevoegdheids- en ontvankelijkheidsvragen juist heeft beantwoord.

2.3.2. Ingevolge artikel 6:2, aanhef en onder b, van de Awb wordt voor de toepassing van wettelijke voorschriften over bezwaar en beroep met een besluit gelijkgesteld het niet tijdig nemen van een besluit.

Ingevolge artikel 6:20, eerste lid, van de Awb blijft, indien het bezwaar of beroep is gericht tegen het niet tijdig nemen van een besluit, het bestuursorgaan verplicht een besluit op de aanvraag te nemen.

In het tweede lid van artikel 6:20 is bepaald dat het in het eerste lid bepaalde niet geldt:

- a. gedurende de periode dat het bezwaar aanhangig is;
- b. na de beslissing op het bezwaar of beroep indien de indiener van de aanvraag als gevolg daarvan geen belang meer heeft bij een besluit op de aanvraag.

Ingevolge artikel 6:20, vierde lid, van de Awb wordt het bezwaar of beroep geacht mede te zijn gericht tegen het besluit op de aanvraag, tenzij dat besluit aan het bezwaar of beroep geheel tegemoet komt.

In het zesde lid van artikel 6:20 van de Awb is bepaald dat het bezwaar of beroep tegen het niet tijdig beslissen op de aanvraag alsnog gegrond kan worden verklaard, indien de indiener van het bezwaar- of beroepschrift daarbij belang heeft.

2.3.3. Zoals de Afdeling heeft overwogen in de uitspraak van 3 december 1998 in zaak nr. H01.97.1411 (gepubliceerd in AB 1999/107), is het met toepassing van artikel 6:2, aanhef en onder b, van de Awb maken van bezwaar tegen het uitblijven van een beslissing primair te zien als een procedureel middel om een bestuursorgaan tot besluitvorming te bewegen. Het bestuursorgaan zal in het algemeen alsnog een reële beslissing dienen te nemen – dat kan ook hangende de procedure tegen het niet tijdig nemen van een beslissing – waartegen de nodige rechtsmiddelen kunnen worden aangewend.

Artikel 6:20, vierde lid, van de Awb strekt ertoe dat, indien tegen het uitblijven van een beslissing een rechtsmiddel is benut, bij het alsnog afkomen van die beslissing niet opnieuw een rechtsmiddel behoeft te worden aangewend. Degene die het rechtsmiddel heeft benut, kan dan geen verwijt worden gemaakt dat hij niet ook afzonderlijk tegen de reële beslissing bezwaar heeft gemaakt. Dit artikel houdt niet in dat, in geval tegen het niet tijdig beslissen bezwaar is gemaakt, het bestuursorgaan uitsluitend in de vorm van een beslissing op bezwaar een primair besluit kan nemen. Dit zou immers betekenen dat alsdan de mogelijkheid van een inhoudelijke heroverweging wordt weggenomen.

In het onderhavige geval is op dezelfde datum het bezwaar tegen het uitblijven van de beslissing op de aanvraag gegrond verklaard en alsnog een inhoudelijk besluit genomen. Appellanten hebben tegen dit inhoudelijke besluit bezwaar gemaakt. Er bestaat in dit geval geen enkele grond of aanleiding om de gegrondverklaring als zodanig materieel als de toekenning van een planschadevergoeding van de door appellanten gevraagde hoogte, te duiden. Evenmin kan worden staande gehouden dat de raad door appellanten in hun bezwaar tegen het besluit van 10 juli 1997 inzake de toekenning van een

planschadevergoeding te ontvangen in strijd met artikel 6:20, vierde lid, van de Awb heeft gehandeld. Het recht op het maken van bezwaar tegen de toegekende planschadevergoeding kan appellanten in deze niet worden ontzegd. De rechtbank heeft een en ander miskend. Uit het vorenstaande volgt evenzeer dat het betoog van appellanten niet slaagt.

01-141

Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 21 november 2001, nr. 200100248/1, inzake het besluit van de gemeenteraad van Weert op een verzoek om planschadevergoeding.

Uitwerkingsplan is geen planschadebasis; ontbreken van causaliteit.

Wet op de Ruimtelijke Ordening, artikel 49

Bij besluit van 25 november 1999 heeft de raad van de gemeente Weert (hierna: de raad) het verzoek van appellant om vergoeding van schade op grond van artikel 49 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) afgewezen.

2.1. De raad heeft het standpunt ingenomen dat in het onderhavige geval, waarin binnen de grenzen van het globale bestemmingsplan Buitengebied de bestemming industrieterrein E is uitgewerkt, geen sprake is van een wijziging van de planologische situatie.

Terecht en op goede gronden heeft de rechtbank dit standpunt onderschreven. Het betoog van appellant dat hij niet van de uitwerking op de hoogte is gesteld en dat hem daarmee de mogelijkheid is ontnomen tegen het uitwerkingsplan beroep in te stellen, is in het kader van de beoordeling van het planschadeverzoek niet relevant en kan dan ook niet tot de door hem gewenste uitkomst leiden. Verder ziet de Afdeling in de herhaling van hetgeen in beroep naar voren is gebracht, geen aanleiding daarover anders te oordelen dan de rechtbank heeft gedaan.

2.2. Het hoger beroep is ongegrond. De aangevalen uitspraak dient te worden bevestigd.

01-142

Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 28 november 2001, nr. 200100834/1 inzake het besluit van de gemeenteraad van Enschede op een verzoek om planschadevergoeding.

Bij de planvergelijking dient ten aanzien van de nieuwe bestemming niet te worden uitgegaan van de toekomstige algemene bestemming 'bijzondere bebouwing', maar moet de projectbestemming 'Budo-vereniging' tot uitgangspunt worden genomen, aangezien de vrijstelling specifiek daarvoor is verleend.

Wet op de Ruimtelijke Ordening, artikel 49

2.2. Het verzoek om planschade houdt verband met de vestiging van budo-vereniging 'Schuttersveld', een vereniging voor de uitoefening van Japanse vechtsporten, in een achter de woningen van appellanten gelegen pand aan de (...) te Enschede.

Appellanten stellen hierdoor schade te ondervinden door vermindering van hun woongenot en door vermindering van de waarde van hun onroerende zaak.

2.3. De vestiging is gerealiseerd met toepassing van artikel 19 van de WRO, waarbij is geanticipeerd op de toekomstige bestemming 'bijzondere bebouwing', neergelegd in het ontwerp-bestemmingsplan 'Herziening 78 van het bestemmingsplan Stadsveld'. De vereiste verklaring van geen bezwaar voor de vrijstelling is door gedeputeerde staten verleend op 30 juni 1987. Het ontwerp-bestemmingsplan is nadien niet in procedure gebracht.

Voorheen was ter plaatse van kracht het 'Uitbreidingsplan 1949, Stadsveld', vastgesteld door de raad op 17 juli 1950 en goedgekeurd door gedeputeerde staten op 6 februari 1951. De bestemming van het pand in het Uitbreidingsplan was 'kleinindustrie'. Artikel 6, eerste lid, van de aan het Uitbreidingsplan verbonden voorschriften bepaalt, dat de gronden aangewezen voor 'kleinindustrie' zijn bestemd voor gebouwen en/of andere bouwwerken, die zijn genoemd in de categorieën 1 en 2 van de bij de planvoorschriften behorende staat van inrichtingen. (...)

2.5.1. De raad staat op het standpunt dat van een planologische verslechtering in dit geval geen sprake is. Daartoe heeft hij overwogen dat onder categorie 1 en 2 van de staat van inrichtingen een groot aantal bedrijfsactiviteiten valt, die een mate van verkeers- en parkeerhinder met zich kunnen brengen die niet minder is dan hetgeen door de vrijstelling mogelijk is geworden. Voor zover dat niet tevens geldt voor geluidoverlast, is dit een aspect dat nader kan worden gereguleerd via een milieuvergunning. Eventuele hinder door de eigenschappen en gedrag van bezoekers van de inrichting is in het kader van een verzoek om planschadevergoeding niet relevant, aangezien daarbij uitsluitend de vraag aan de orde is in hoeverre de inrichting in ruimtelijk opzicht een nadelige(r) invloed heeft op haar omgeving, aldus de raad.

2.5.2. De rechtbank is van oordeel dat appellanten weliswaar in een enigszins planologisch nadeliger situatie zijn komen te verkeren door de planologische mutatie, maar dat deze verslechtering niet zodanig is dat dit een planschadevergoeding rechtvaardigt. Daarbij heeft de rechtbank een vergelijking gemaakt tussen de mogelijkheden onder het Uitbreidingsplan met hetgeen onder de bestemming 'bijzondere bebouwing' is toegestaan, waarbij volgens haar dient te worden aangesloten bij hetgeen daaronder in artikel 8 van de bij het Uitbreidingsplan behorende voorschriften moet worden begrepen, zijnde 'kerk-, verenigings-, kantoor-, schoolgebouwen, gestichten of, naar het oordeel van burgemeester en wethouders door hun aard of afmetingen daaraan gelijk te stellen gebouwen met bijbehorende werken'.

2.5.3. Appellanten kunnen zich hiermee niet verenigen en hebben in hoger beroep onder meer betoogd, dat zowel raad als rechtbank bij de planvergelijking de mogelijkheden onder het oude planologische regime hebben gemaximaliseerd en dit ten onrechte hebben nagelaten met betrekking tot hetgeen onder de met de vrijstelling gerealiseerde bestemming 'bijzondere bebouwing' is toegestaan.

2.6. De Afdeling stelt met betrekking tot de uit te voeren planvergelijking het volgende voorop.

De raad heeft terecht het standpunt ingenomen dat artikel 49 van de WRO geen grondslag biedt

voor een vergoeding van schade als gevolg van het eventueel niet naleven van de voor de vereniging geldende milieuvoorschriften ter voorkoming van – bijvoorbeeld – geluidhinder, noch voor mogelijke uitwassen van het gedrag van de bezoekers daarvan. De raad heeft deze aspecten dan ook op goede gronden buiten beschouwing gelaten.

Door de raad is evenwel miskend dat, bij de bepaling van wat onder het voormalige planologische regime onder de bestemming 'kleinindustrie' was toegestaan, volgens artikel 6 van de bij het Uitbreidingsplan behorende voorschriften de staat van inrichtingen onder categorie 1 en 2 als limitatief toetsingskader dient te worden gehanteerd, met de daarop in artikel 19 van de voorschriften gemaakte – beperkte – uitzondering door middel van een vrijstellingsbevoegdheid voor burgemeester en wethouders. Naar uit de stukken en het verhandelde ter zitting naar voren is gekomen, heeft de raad de staat van inrichtingen op dit punt ten onrechte als indicatief aangemerkt en de bestemming 'kleinindustrie' verruimd tot 'inrichtingen, die door hun aard toelaatbaar zijn in de onmiddellijke nabijheid van woningen', zijnde het opschrift van categorie 1 en 2 van de staat van inrichtingen.

Voorts dient bij de vaststelling van de te vergelijken nieuwe bestemming – anders dan de rechtbank heeft gedaan – niet te worden uitgegaan van de bestemming 'bijzondere bebouwing', maar moet de projectbestemming 'Budo-vereniging' tot uitgangspunt worden genomen, aangezien de vrijstelling specifiek daarvoor is verleend. Naar ter zitting van de kant van de raad is bevestigd, zou voor een andere bestemming van het bewuste gedeelte van het pand (...)weg (...) een nieuwe vrijstellingsprocedure moeten worden gevoerd.

2.7.1. Niet in geschil is dat de vereniging, die circa 600 leden telt, zowel overdag als 's avonds en 's nachts grote aantallen bezoekers trekt, waarvan een groot deel per auto komt, en dat in het gebouw regelmatig feesten en tournooien worden georganiseerd. Weliswaar bestond de vereniging volgens verklaringen van de raad ter zitting ten tijde van de verlening van de vrijstelling uit ten hoogste 100 leden, waarvan slechts een gering deel over een auto beschikte, doch nu destijds bij de vrijstelling aan de omvang van het ledenbestand geen beperkingen zijn gesteld, moet er van worden uitgegaan

dat reeds bij de vrijstelling is toegestaan hetgeen nu ter plekke plaatsvindt.

Naar het oordeel van de Afdeling kan niet met recht worden gesteld dat van de aanwezigheid van de budo-vereniging een vergelijkbare negatieve invloed op de omgeving uitgaat, als die van de onder de vigeur van het Uitbreidingsplan toegestane vestiging van bedrijven. Met name de van de vereniging te verwachten parkeer- en verkeersdruk is beduidend hoger dan in het geval van de vestiging ter plaatse van de vanuit dat oogpunt meest ongunstige bedrijven uit de staat van inrichtingen.

De voorbeelden waarop de raad zich ten bewijze van het tegendeel heeft beroepen, waaronder de mogelijkheid van de vestiging van een zogenaamde warme bakker, leiden niet tot een ander oordeel. Mede in aanmerking genomen dat volgens artikel 6, tweede lid, van de planvoorschriften ter plaatse geen detailhandel is toegestaan, moet worden aangenomen dat onder het oude regime sprake zou zijn geweest van een beperkte aan- en afvoer en evenzeer beperkte parkeerdruk.

2.7.2. Aannemelijk is dan ook dat voor appellanten door afname van de kwaliteit van hun woon- en leefklimaat een planologisch ongunstiger situatie is ontstaan, die van invloed kan zijn op de waarde van hun woningen en percelen.

01-143

Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 12 december 2001, nr. 200101227/1, inzake het besluit van de gemeenteraad van Hengelo op een verzoek om planschadevergoeding.

Geen samengestelde rente, nu schadeveroorzakend moment voor de datum van invoering van het nieuw Burgerlijk Wetboek per 1 januari 1992 ligt.

Wet op de Ruimtelijke Ordening, artikel 49

2.2. Appellant, die heeft verzocht om vergoeding van schade als gevolg van het bestemmingsplan 'Rijksweg 1', waardoor de aanleg van rijksweg A1

mogelijk is geworden, kan zich niet verenigen met het oordeel van de rechtbank omtrent zijn bezwaren tegen de hoogte van de toegekende schadevergoeding en de berekening van de wettelijke rente.

2.3. De schadebeoordelingscommissie heeft de schade, bestaande in de waardevermindering van de voormalige woning van appellant, getaxeerd op f 12.500. Deze commissie heeft geadviseerd om 20% van dat bedrag voor rekening van appellant te laten, vanwege het risico dat hij bij aankoop op zich heeft genomen. De raad heeft dit advies, in navolging van de commissie voor de bezwaarschriften, overgenomen. De Afdeling is van oordeel dat dit advies terecht uitgaat van een zekere risicoaanvaarding door appellant, aangezien ten tijde van de aankoop van het perceel waarop zijn woning is gebouwd, sprake was van het voornemen tot aanleg van een weg (de Noordelijke Bandweg), waarvan appellant eveneens een zekere mate van (geluid)hinder te duchten zou hebben gehad. Het voor rekening laten van 20% van de schade acht de Afdeling dan ook aanvaardbaar.

Terecht en op goede gronden heeft de rechtbank geoordeeld dat de raad zich wat de hoogte van de schadevergoeding betreft aan de adviezen van de schadebeoordelingscommissie en de bezwarencommissie heeft kunnen conformeren. Met de rechtbank is de Afdeling niet gebleken van feiten of omstandigheden die voor de raad aanleiding hadden moeten zijn om van deze adviezen af te wijken. Met recht is de rechtbank aan de door appellant overgelegde taxatierapporten van een makelaar/taxateur voorbij gegaan, omdat daaruit – na correctie vanwege de aanvankelijk gehanteerde onjuiste peildatum – onvoldoende blijkt hoe tot de getaxeerde vermindering van de waarde van f 27.000 is gekomen. Blijkens de stukken is de taxatie van de schadebeoordelingscommissie gebaseerd op kennis, ervaring en deels intuïtie van onafhankelijke deskundigen en bovendien aan de hand van een terugrekening over de betrokken periode gecontroleerd. De aan de zijde van appellant uitgevoerde berekeningen bieden, mede gelet op de reactie van de schadebeoordelingscommissie daarop, onvoldoende aanknopingspunten om die taxatie in twijfel te trekken. (...)

2.4. Terecht heeft de rechtbank overwogen dat de investeringen die appellant stelt te hebben gedaan

om zijn woning met het oog op normoverschrijdende geluidshinder zo goed mogelijk bewoonbaar te houden, niet schade betreft, die rechtstreeks uit de vaststelling van het bestemmingsplan voortvloeit. Deze schade, wat hiervan verder zij, komt niet op voet van artikel 49 van de WRO voor vergoeding in aanmerking.

2.5. De Afdeling begrijpt het betoog van appellant omtrent de schade als gevolg van de zeer lange procedure aldus, dat hij reeds in beroep heeft aangevoerd dat als gevolg van de waardevermindering een reële verkoopprijs niet mogelijk bleek, terwijl hij uiteindelijk wel tot aankoop van een nieuwe woning moest overgaan en deze schade niet met de toegekende rente wordt gecompenseerd.

De raad heeft de waardevermindering vergoed. Verder kan schade als gevolg van de duur van de procedure slechts door middel van het vermeerderen van het schadebedrag met de wettelijke rente worden vergoed. Ook dat heeft de raad gedaan. Niet valt in te zien dat het in dit geval overigens gaat om schade, die op voet van artikel 49 van de WRO voor vergoeding in aanmerking komt. Voorts heeft de rechtbank, gelet ook op de jurisprudentie van de Afdeling terzake – bijvoorbeeld de uitspraak van 29 september 1994, nr. G09.92.0073, gepubliceerd in BR 1995/517 – met juistheid overwogen dat appellant, nu het schadeveroorzakende moment voor de datum van invoering van het nieuw Burgerlijk Wetboek per 1 januari 1992 ligt, geen aanspraak op samengestelde wettelijke rente kan maken.

01-144

Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 12 december 2001, nr. 200103243/1, inzake het besluit van de gemeenteraad van Goor (thans Hof van Twente) op een verzoek om planschadevergoeding.

Niet het vragen van een nader advies (second opinion), maar het afwijken van een krachtens wettelijk voorschrift uitgebracht advies (van de schadebeoordelingscommissie) had gemotiveerd moeten worden.

**Wet op de Ruimtelijke Ordening, artikel 49
Algemene wet bestuursrecht, artikel 3:50**

2.1. Niet in geschil is dat (...) schade heeft geleden, doordat de waarde van zijn woning ten gevolge van het op 7 april 1998 van kracht geworden bestemmingsplan 'Zenkeldamshoek' is verminderd. Ingevolge dat plan zijn de ten noorden van zijn woning gelegen gronden, die een agrarische bestemming hadden, onder meer bestemd voor bedrijfsdoeleinden.

2.2. De schadebeoordelingscommissie heeft in haar advies aan de raad de waardevermindering van de woning op f 37.500 geschat. Nadien heeft de Stichting Adviesbureau Onroerende Zaken (hierna: SAOZ), door de raad om nader advies verzocht, de waardevermindering op f 20.000 geschat. Bij de beslissing op bezwaar is dat laatste advies gevolgd.

2.3. De rechtbank heeft overwogen dat de raad – samengevat weergegeven – onvoldoende heeft gemotiveerd, waarom hij de SAOZ om nader advies heeft gevraagd en aldus artikel 3:50 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: de Awb) heeft geschonden.

2.4. Appellant betoogt terecht dat de rechtbank aldus een onjuiste toepassing aan die bepaling heeft gegeven. Ingevolge die bepaling rust op het bestuursorgaan de plicht om, indien dat gebeurt, te motiveren, om welke redenen van een krachtens wettelijk voorschrift uitgebracht advies wordt afgeweken. Anders dan de rechtbank heeft overwogen, gold die plicht derhalve niet de beslissing van de raad om bij de SAOZ nader advies in te winnen, maar de beslissing op bezwaar, voorzover daarbij werd afgeweken van het door de schadebeoordelingscommissie uitgebrachte advies.

2.5. De rechtbank is niet toegekomen aan de beantwoording van de vraag of de beslissing op bezwaar kan worden gedragen door het daaraan ten grondslag gelegde advies van de SAOZ. Zij zal daarover alsnog een oordeel moeten geven.

- aanduiding 01-82
aanhoudingsplicht
aanlegvergunning 01-88, 92, 124
aanplakking K37
aanscherping
aanvraag 01-04, K4, 29, 57, 01-110
aanvraag herleven K29
aanvulling aanvraag 01-04, K57, 01-110
aanwijzing 01-37, 83
aard van de bebouwing
advies, afwijken van 01-144
adviesbureau
adviescommissie
afbakening wetgeving K33
afstandsmeting K25
afstandsnorm 01-14, K42
aftrek 01-75
afvalpreventie
afvalstof 01-08, 09, 11, 30, 31, 32, K38, 92
afvalverwijdering 01-08, 09, 11
afvalwater 01-10
afweging
afwegingskader 01-17, 82
afwijken van rijksbeleid
afwijken van streekplanbeleid 01-46, 61
afwijken van structuurplan 01-118
afwijkingsbevoegdheid
agrarisch bedrijf 01-15
agrarisch hulp- en nevenbedrijf 01-61
akoestisch onderzoek K46, 01-98
akoestisch rapport 01-04, K46
alara K34, 01-72
algemeen belang
algemene maatregel van bestuur
algemene titel, verkrijging onder 01-138
alternatief K19, 01-18
alternatieve veebezetting
ambtshalve (beoordeling) K41
ammoniakdepositie K2, 01-76, 79
ammoniakemissie K2
ammoniak en planten K8
ammoniakrechten
ammoniakreductie 01-86
ammoniakreductieplan K14
ammoniakschade K8
anderszins verzekerd
antenne 01-50
anticipatieprocedure
assimilatieverlichting
autowasserette
autowrakken
bagatelschade
bebouwde kom
bebouwingscontour
bebouwingsgrens
bebouwingsplan 01-64
bedenkingen 01-33, K51
bedrijfsduurcorrectie
bedrijfseconomisch belang 01-01
bedrijfsinterne milieuzorg 01-06, 104
bedrijfsmatig K79, 01-101
bedrijfsmilieuplan 01-01
bedrijfspannd K43
bedrijfstaking 01-39
bedrijfsverzamelgebouw 01-77
bedrijfswoning 01-47
bedrijventerrein 01-87
bedrijvigheid
BEES
begrenzing
begrenzing buitengebied
begrenzing inrichting
begrip inrichting K28, 42, 01-77, K60, 77, 85, 86, 93
begunstigingstermijn K13
bekendmaking K21, 01-41, K37, 80
bekrachtiging
belang K75
belangenafweging 01-12, 72
belangen schaden
belangenverstrengeling
belanghebbende 01-29, K61, 66
beleid K22
Beleidslijn ruimte voor de rivier
beleidsvrijheid K22
beoordelingshoogte
beoordelingsmethode
beoordelingsvrijheid K22
beregening installatie K28
berekening ammoniakdepositie
beroep in eerste en enige aanleg 01-118
beroepstermijn
beschermingsobject
beschermingszone 01-73, K70, 78, 01-114
beslistermijn K29, 01-46
besluit K26, 01-67, K88
besmettingsgevaar K20

- bestaande rechten [K34](#), [01-42](#), [01-108](#)
bestaand gebruik [01-95](#), [99](#)
bestaande toestand milieu
best beschikbare technieken [01-01](#)
best bestaande technieken
bestemming, te beschermen [01-124](#)
bestemmingsplan [K52](#), [53](#)
bestemmingsregeling
bestemmingswijziging
bestrijdingsmiddelen
bestrijdingsmiddelenwet
bestuurlijke afweging [K54](#)
bestuurscommissie
bestuursdwang [01-08](#), [K4](#), [10](#), [36](#)
bestuursorgaan [K29](#)
bestuurspraktijk
betrokken minister [K29](#)
betrouwbaarheid [K68](#)
bevoegd [01-07](#), [30](#), [31](#), [32](#), [K41](#)
bevoegd gezag [01-07](#), [K29](#), [01-30](#), [31](#), [32](#), [K41](#),
[01-105](#), [106](#)
bevoegdheid rechter [01-36](#)
bewerken
bewijs(last)
bezwaar [01-33](#), [116](#)
bezwaarschrift [01-04](#), [K12](#), [01-116](#)
biggen
bijzonder beschermingsniveau [01-10](#), [K62](#)
bijzondere bedrijfsomstandigheden [K2](#), [44](#), [K62](#)
bijzondere gevoeligheid [K20](#)
bijzondere omstandigheid [K2](#), [44](#), [01-72](#), [K62](#)
bioscoop [01-48](#)
bodemgesteldheid
bodemonderzoek
bodemsanering [01-05](#), [K26](#), [01-67](#), [K82](#)
bodemverontreiniging [01-05](#), [K26](#), [82](#), [01-67](#)
booggeluid
bouwhoogte [01-53](#)
bouwmogelijkheden [01-66](#), [129](#)
bouwperceel [01-66](#), [129](#)
bouwstoffenbesluit
bouwvergunning [01-121](#)
bouwvergunningplichtig [01-50](#), [68](#)
bouwverordening [01-43](#)
bouwvlak [01-49](#)
bouwwerkzaamheden
branchebepalingen [01-60](#)
brandstoffenverkoop punt
brochure *Veehouderij en Hinderwet* [01-90](#)
bufferbeleid [01-86](#)
bufferzone [01-94](#), [124](#)
buitenland
bundelingsbesluit
burgerwoning [01-47](#)
capaciteit [K35](#)
causaliteit [K10](#), [01-113](#), [141](#)
certificering
circulaire indirecte geluidshinder [K18](#)
circulaire industrielawaai
circulaire Natte Grindwinningen [K54](#)
circulaire schadevergoeding [01-03](#)
circulaire schietlawaai
compensatie [01-25](#)
concentratiebeleid
concrete beleidsbeslissing [01-51](#)
concurrentie
considerans
containers
continuïteit [K68](#)
continuïteitsbeginsel
controle [K46](#), [84](#), [94](#)
convenant
converteren [01-33](#)
coördinatie
coördinatie Wvo
cpr-richtlijn
cumulatie (geluid)
cumulatie (schade) [01-28](#)
cumulatie(stank) [K25](#)
definities [K87](#), [01-105](#), [106](#)
delegeren
delfstoffenwinning
derden
deskundigenbijstand [01-02](#), [K24](#)
deskundigenverslag [01-134](#)
detailhandel
dictum
dienstregeling
dienstwoning
diersoort [01-59](#)
dijkversterkingsplan
directe werking [01-123](#)
distributie-planologisch onderzoek
doelmatigheid [K33](#), [68](#), [01-105](#)
doelvoorschriften
doorkruising rijksbeleid [01-39](#)

- doorwerking
 dosis-effectrelatie [01-39](#)
 dwangsom [01-10](#), [K4](#), [13](#), [30](#), [01-105](#), [106](#)
 dwangsom aan bevoegd gezag
 dwarsprofiel
- ecologische waarden [01-40](#), [K70](#), [78](#), [01-114](#)
 economische draagkracht
 eigendomsrecht
 eindonderzoek
 emissie-arm
 emissiefactor [K2](#)
 emissiepunt [K58](#)
 emissierechten
 emissiewaarden
 energiebesparingsmaatregelen [K90](#)
 energiebesparingsplan
 energieregistratie
 energieverbruik [K90](#)
 erfdienstbaarheid
 etmaalindeling
 Europese richtlijnen [01-123](#)
 evenement [01-72](#)
 ex tunc-toetsing [K52](#), [01-86](#), [91](#)
 externe veiligheid [01-37](#)
 externe werking
- fair play-beginsel
 fasering [01-131](#)
 financiële omstandigheden [01-01](#)
 folklore
 formeel gebrek [K21](#), [23](#), [31](#), [01-41](#), [K80](#)
 fruitbomen [K28](#)
 functieverandering [K63](#)
- gebruiksmogelijkheden [01-23](#), [119](#), [137](#)
 gedachtewisseling
 gedogen [01-21](#)
 gegronde vrees [K68](#)
 geheimhouding [K48](#)
 geluidsgrenswaarden [K34](#), [01-70](#), [72](#)
 geluidsbegrenzer [01-71](#)
 geluidscontour [01-83](#)
 geluidsnormen Rijksweg
 geluidsoverlast [01-07](#), [K9](#)
 geluidsrapport
 geluidsruiimte [K34](#), [01-70](#)
 geluidsscherm
 geluidswal
- geluidszone [K52](#), [01-83](#)
 gemachtigde
 genetisch
 geurarme stallen
 geurbeleid [01-39](#)
 geurbelevingsonderzoek [01-39](#)
 geureenheid [K76](#)
 geuremissie
 geurgevoelig object [01-90](#)
 geurnormen [01-39](#), [K65](#), [69](#)
 geuronderzoek [01-39](#), [K65](#), [69](#)
 geval van bodemverontreiniging [01-67](#), [K82](#)
 gevalsgrenzen [01-67](#)
 gevelisolatie
 gevelreflectie [K7](#)
 goedkeuring(sbesluit) [K26](#), [01-104](#)
 goedkeuring van rechtswege [01-20](#)
 golfbaan
 grensoverschrijdend [K23](#)
 groene hoofdstructuur
 groen label-stal
 grondgebonden [01-59](#)
 grondslag aanvraag [K6](#), [01-33](#)
 grondstof [01-08](#), [09](#), [11](#)
 grondwateronttrekking [K44](#)
 GS-besluit
- habitatrichtlijn [01-73](#), [K78](#), [01-114](#)
 hamster [01-17](#)
 handhaafbaar [01-01](#), [K68](#)
 handhaving [K17](#), [01-21](#), [71](#), [84](#), [94](#)
 handhavingsverleden [K68](#)
 Handleiding meten en rekenen industrielawaai
 handreiking industrielawaai [K7](#), [01-115](#)
 heersend verkeersbeeld
 helikopterplatform [01-07](#)
 hergebruik [01-08](#), [09](#)
 herhaald en ingelast [01-33](#), [K51](#)
 herhuisvesting
 hernieuwd schorsingsverzoek
 heroverweging besluit [01-04](#), [K12](#), [01-140](#)
 herstel gebrek [01-04](#)
 hersteltermijn [01-04](#)
 herstelvariant
 herziene nota stankbeleid
 herzieningsplicht
 historische verontreiniging
 hogere grenswaarden [01-18](#), [75](#)
 hoogbouweffectrapportage [01-16](#)

- hoorzitting 01-65
horen 01-65
huisbrandolie
huishoudelijk afvalwater 01-10
- IBC-variant
indirecte hinder K18, K45
industrieterrein (gezoneerd)
inkomensschade
inpassing 01-132
inrichting K28, 42, 01-77, K60, 77, 85, 86, 93
inspanningsverplichting 01-01
inspraak 01-52, 93
instructieregeling
intensieve veehouderij 01-59
intentieverklaring 01-01
interimbeleid 01-122
interpretatiebevoegdheid
intrekking vergunning K73, 01-107, 109
intrekking voorschrift
inwerkingtreding 01-68
IPPC-richtlijn 01-79
- jaarvrachten
justification
- Kaderrichtlijn water
kampeerterrein
kantoren K43
kapitalisatiefactor
kassen
kennelijk ongegrond
kennelijk onredelijk
kennisgeving K21, 31, 01-41
kerk
keur
keurstroken
klacht 01-93
klooster 01-58
koeldeksysteem
kookkels
koop/ruilovereenkomst
kosten deskundige bijstand K24
kosten taxatierapport
kostenverhaal 01-36
kostenverschil
koude sanering
kwekerijen
kwiklozing
- laden en lossen K95
lage tonen
landschappelijke waarden 01-80
legalisatiebeleid
legalisering K17
limburgs schieten
lozing 01-10, K19, 36, 01-76, K96
lozingsalternatief K19
lozingsvoorschriften K33
luchtvaarthinder K83
luchtvaartterrein 01-07, 37, K36, 55, 01-83, K83
- maatregelen in bijzondere omstandigheden 01-36
maatschappelijke opvattingen 01-11
maatschappelijk risico
machtigingsgebrek
machtspositie 01-111
mainport-doelstelling 01-37
mandatering K12
Mantovanelli-arrest
marktmechanisme
materiaalkeuze
maximale invulling
medewerking derden
meerjarenplan gevaarlijke afvalstoffen K33
meethoogte
meetverplichting K46, 84
meitellingen
melding K32, 01-74, 78, K67
meldingsplicht K32
menselijk stemgeluid 01-38
mestbassins
mestdrooginstallatie
mestopslag
mestvarkeneenheid K76
milieu-audit
milieu-beleidsplan
milieubeschermingsgebied 01-10
milieu-effectrapportage 01-35, 48, 57, K93
milieu-effectbeoordeling 01-81, 97
milieugevolgen 01-37
milieujaarprogramma 01-104
milieujaarrapport 01-06
milieuprestatieniveau 01-104
milieutechnische inzichten K91
milieuvergunning 01-130, 132
milieuverlaglegging 01-06
milieuzonering
milieuzorgprogramma 01-06, 104

- milieuzorgsysteem [01-104](#)
militair oefenterrein [K85](#)
mobiliteit
monopoliepositie [01-111](#)
mondelinge gedachtewisseling
motiveringsbeginsel [01-22](#)
- nabijheid [K42](#)
nadeelcompensatie
nadere eis [01-38](#), [K40](#), [01-71](#), [82](#)
naleving voorschriften [K84](#), [94](#)
natuurbeschermingswet [01-17](#), [K47](#), [01-85](#)
natuurmonument [01-85](#)
natuurwetenschappelijke waarden [01-40](#), [K70](#),
[01-114](#)
ne bis in idem
Nederlandse grootte eenheid [01-15](#)
negatieve lijst [01-84](#)
NeR [01-39](#), [K49](#)
nertsen
neventak glastuinbouw
neventak intensieve veehouderij
niet-ontvankelijkverklaring [01-04](#), [K48](#), [44](#), [45](#)
nieuwvestiging [01-86](#)
norm
notificatieplicht
nulsituatie-onderzoek
nuttige toepassing [01-08](#), [09](#)
- oeverschade
omgevingsplan
omrekeningsfactor [K2](#), [64](#)
omwonenden
omzetten vergunning [01-33](#)
onbevoegd [01-30](#)
ondergeschikte kantoorfunctie
ondertekening, afwisselende [01-45](#)
onderzoekspllicht [01-19](#), [K44](#), [01-69](#), [K65](#)
ongewoon voorval
onherroepelijk [01-68](#)
onmiddellijke nabijheid [K42](#), [86](#)
onrechtmatig [01-02](#)
onrendabele exploitatie
ontgronding
ontgrondingenwet [01-34](#), [35](#)
onthefing [01-72](#), [91](#)
ontoelaatbare hinder [01-42](#), [01-107](#)
ontsluiting
onttrekkingsproef
- ontvankelijk bezwaar
ontvankelijkheid [01-04](#), [K48](#)
ontwerp-besluit [K57](#), [81](#)
onverbindend [01-10](#)
onzorgvuldige besluitvorming
openbare weg [K18](#)
oppervlaktewater [K15](#), [19](#), [01-76](#), [01-113](#)
oprichten [K3](#), [K56](#)
oprichtingsvergunning [K3](#), [K56](#)
opslagtanks [K77](#)
overcapaciteit [01-111](#)
overdragen bevoegdheden
overgangsrecht [01-21](#), [25](#)
overleg
overwegingen (besluit)
- paardenfokkerij [01-15](#)
paardenhouderij [01-15](#)
parapluvergunning
Parcom afspraken
parkeergarage [K27](#)
parkeernorm [01-16](#)
parkeeroverlast [K27](#)
partijdigheid
peildatum overgangsrecht [01-135](#)
permanente bewoning recreatiewoningen [01-21](#),
[135](#)
persoonsgebonden
persoonsgebonden overgangsrecht
piekgeluidgrenswaarden
plankaart
planologische kernbeslissing [01-35](#), [37](#), [94](#)
planologische medewerking [01-18](#)
planologische status
planologische verslechtering
planperiode [01-89](#)
planschadebasis [01-28](#)
planvergelijking [01-142](#)
planvoorschriften [01-23](#), [K53](#), [01-100](#)
positieve bestemming [01-21](#)
postzegelplan [01-121](#)
prejudiciële vraag [01-09](#)
preventie
preventieve bestuursdwang
primaat
privaatrechtelijke afspraken [01-54](#)
privé- en familielevens [K83](#)
procedure [01-37](#), [46](#), [K81](#)
procesbelang

- proceskostenvergoeding 01-02
processueel belang 01-20, 27
producten
productieprocessen
proefboringen K47
pro forma bedenkingen
pro forma beroep
pro forma zienswijze 01-44
propaanopslag
protocol
provinciaal beleid 01-86
provinciale milieuverordening 01-10
publicatie-eisen 01-13, K80
- raadsbesluit 01-125
raamvergunning
raffinaderij
rangeersporen
rechtsbijstand
rechtsgevolgen
rechtsmiddel K83
rechtstreekse bouwmogelijkheid
rechtstreekse werking K74, 78, 01-125
rechtszekerheidsbeginsel K50, 71
reconstructie
recreatieterrein
recreatiewoning 01-101, 135
rectificatie K88
recycling 01-08, 09
redelijk denkend en handelend koper
referentiemeting
referentieniveau K34, 40, 01-70
reformatio in peius K5, 01-116
regeringsbeleid
regionaal structuurplan 01-56
rente 01-143
restrictief beleid
revisievergunning K22, 39, 56
richtlijn
richtlijn Veehouderij en stankhinder K63, 64, 91
riolering
risico-aanvaarding 01-24, 25
ruimtelijk relevant 01-101
- salderingsplicht
saldomethode K14, 01-79
saneringsplan 01-05, K26, 01-67
saneringsplicht
saneringsurgentie 01-05, 67
- schadebasis 01-141
schadebeoordelingscommissie 01-27
schadebesluit 01-02, 03, K10, 01-112, 113
schadevergoeding 01-02, 03, K10, 27, 29, 01-112, 113
schaduwshade
schending WRO
schepen
schijn van partijdigheid
Schiphol 01-37
schorsende werking
schorsing opheffen
significante gevolgen 01-73, 79, 81, K59, 78, 01-114
sirenegeluid K9
soepele beoordeling K62
speciale beschermingszone 01-85, 114
splitsing inrichting
spoorweglawaaï
spreiding
Staat van bedrijfsactiviteiten
stacaravan
stand der techniek 01-69, 75
standstill-beginsel K44
stankcirkel 01-49
stankgevoelige bebouwing K43
stankhinder 01-42, K45, 01-69
stedenbouwkundig concept
steenfabrieken (voormalige)
stiltegebied
stofverspreiding K49
straffactor
strafrechtelijke handhaving
streefnorm
streekplan 01-46, 89, 122
streekplanherziening 01-122, 131, 136
streekplanuitwerking
strijdig gebruik 01-137
structuurplan 01-118
structuurschema groene ruimte
Structuurschema Verkeer en Vervoer
struisvogels
- taxatie (methode)
teeltondersteuning
ter inzage leggen 01-120, 128
terinzagelegging plan 01-120
termijn 01-04, 55
termijnoverschrijding 01-04, 46, 55

- terpostbezorging
terstond van kracht
terugverdiensdij
terugwerkende kracht [01-117](#)
tienjarenprogramma afvalstoffen
tijdelijk [01-63](#), [95](#), [K65](#)
tijdelijke vergunning [K65](#)
tippelzone
toekomstige ontwikkelingen
toetsing [01-12](#)
toetsingskader [01-88](#), [121](#)
toezegging
toezending raadsbesluit
tonaal geluid
tracébesluit [01-18](#), [128](#)
tracékeuze weg [01-18](#)
transportmiddel
trillinghinder [01-115](#)
tuin [K11](#)
tweede woning [01-21](#)
- uitbreiden verzoek
uitbreidingsmogelijkheid
uitrijden mest [K45](#)
uitstel [01-65](#)
uitvoerbaarheid
uitvoerverbod afvalstoffen
uitwerkingsplan [01-12](#), [22](#), [64](#), [96](#), [97](#), [117](#), [120](#),
[126](#), [141](#)
uitwerkingsregels [01-12](#)
uitzicht
una via-beginsel
- vakantiewoning
van wezenlijk belang zijnde beslissing/beleidsuit-
spraak
varkensbesluit
veebestand
veerpont
veevoerleverancier
veiligheidsrisico [01-14](#)
veranderingen [K39](#)
veranderingsvergunning [K16](#), [39](#)
verbrandingsmotor
verdrag [K74](#)
vergaring informatie door gemeente/GS
vergunning aan meerdere personen
vergunning op hoofdlijnen [01-104](#)
vergunningsaanvraag [K4](#), [29](#)
- vergunningplicht [01-79](#)
verkapte weigering
verkeersbeeld
verkeersbewegingen [K18](#)
verkeersopstoppen
verkeersveiligheid [K55](#)
verkennend bodemonderzoek
verklaring geen bezwaar GS
verklaring van geen bedenkingen [01-105](#)
verlening vrijstelling
vermogensschade
verruimde reikwijdte
verschoonbaar
vertrouwelijke behandeling stukken
vervaltermijn
vervallen bouwmogelijkheden [01-24](#)
vervallen van rechten [01-68](#), [K60](#), [01-108](#), [109](#),
[K89](#)
vervallen vergunning [01-68](#), [K60](#), [01-108](#), [K89](#)
vervangingsbesluit [01-94](#)
vervoer gevaarlijke stoffen
verweerschrift
verwoesten [01-109](#)
verwijderen van afvalstoffen [01-08](#), [09](#), [11](#)
verwijderingsstructuur
verzorgingsstructuur
visuele hinder [01-16](#)
vloestofdicht [K94](#)
VNG-brochure Bedrijven en Milieuzonering [01-130](#)
vogelgebied [01-40](#), [73](#), [81](#), [114](#)
vogelrichtlijn [01-40](#), [73](#), [81](#), [K59](#), [70](#), [78](#), [01-114](#)
vogels houden
volwaardig agr. bedrijf [01-15](#)
voorbereidingsbesluit [01-84](#)
voordeelsverrekening
voorkeursvolgorde
voorlopige voorziening
vooroverleg
voorschriften [K16](#), [39](#), [50](#), [71](#), [75](#)
voorschriften veranderingsvergunning [K16](#), [39](#)
voorschriften wijzigen [K39](#), [01-69](#)
voor verzuring gevoelig gebied
voorzienbaarheid [01-26](#), [138](#)
voorzienbare ontwikkelingen
voorzieningen
voorzorgsbeginsel [01-34](#), [35](#)
vormverzuim [K21](#), [23](#), [31](#), [41](#), [K37](#), [80](#)
vreemde taal
vrij beroep aan huis

vrijstelling [01-57](#), [62](#), [142](#)
vuurwapens
vuurwerk [K72](#)

waardevermindering [01-25](#)
waddenzee [01-34](#), [35](#), [K47](#)
warmdraaien [K36](#)
waterbodem
waterverbruik
Wederopbouwwet
wegverkeerslawaaï [K53](#)
weigering [01-02](#), [03](#)
weiland [K60](#)
werktijden
wet milieugevaarlijke stoffen
wetsafbakening [K33](#)
wettelijke voorschriften [01-120](#)
wijze van meten
wijziging aanvraag [K57](#), [01-110](#)
wijzigingsbevoegdheid
wijzigingsplan [01-93](#), [97](#), [133](#)
windhinder
windmolen
woningbouwcijfers
woonboot
woon- en leefklimaat [01-90](#)
woonwagenstandplaatsen
wraking [K1](#)

zakelijke inhoud
zeggenschap [01-77](#)
zelfverzorging/zelfvoorziening
zendinstallatie [01-50](#), [80](#)
zettingsschade
zich ontdoen van [01-08](#), [09](#), [11](#), [30](#), [31](#), [K92](#)
zonebesluit
zonegrenswaarde
zonering [01-83](#)
zorgplichtbepaling [K94](#)
zorgvuldige voorbereiding [01-05](#), [K6](#)
zuiver schadebesluit
zwaarwegend maatschappelijk belang
zwarte-lijststof
zwavelgehalte [01-01](#)

Afvalstoffenverordening Den Bosch

artikelen 2 en 29

Algemene wet bestuursrecht

artikel 1:1
 artikel 1:2 [K61](#), [66](#)
 artikel 1:3 [K26](#), [01-51](#), [67](#), [K88](#)
 artikel 1:3 lid 4
 artikel 2:1
 artikel 2:4
 artikel 3:2 [01-05](#), [K6](#), [01-40](#), [01-49](#), [95](#), [113](#)
 artikel 3:4
 artikel 3:11
 artikel 3:12 [01-13](#)
 artikel 3:14
 artikel 3:18 [01-04](#)
 artikel 3:19 [K21](#), [01-41](#), [K81](#)
 artikel 3:21 [K81](#)
 artikel 3:24
 artikel 3:25
 artikel 3:27
 artikel 3:28 [K29](#)
 artikel 3:40
 artikel 3:41
 artikel 3:42 [K80](#), [01-128](#)
 artikel 3:45
 artikel 3:46 [01-01](#), [01-54](#), [01-63](#), [87](#), [90](#), [113](#),
[115](#)
 artikel 3:47 [01-87](#)
 artikel 3:50 [01-144](#)
 artikel 4:5 [01-04](#), [K57](#)
 artikel 4:16
 artikel 5:21 [01-36](#)
 artikel 5:24 [K13](#), [17](#), [01-36](#)
 artikel 5:25 [01-36](#)
 artikel 5:32 [01-10](#), [K4](#), [17](#), [30](#), [53](#), [01-105](#), [116](#),
[K94](#)
 artikel 5:34
 artikel 6:2 [01-46](#), [140](#)
 artikel 6:3
 artikel 6:5 [K48](#)
 artikel 6:6 [K48](#)
 artikel 6:7
 artikel 6:11
 artikel 6:13
 artikel 6:15
 artikel 6:17
 artikel 6:20 [01-140](#)
 artikel 6:22 [K21](#), [31](#)

artikel 7:1
 artikel 7:2 [01-65](#)
 artikel 7:9
 artikel 7:11 [01-04](#), [K12](#), [01-116](#)
 artikel 7:12 [01-58](#)
 artikel 7:13
 artikel 8:5 [01-84](#)
 artikel 8:15 [K1](#)
 artikel 8:26
 artikel 8:32
 artikel 8:42
 artikel 8:47 [01-134](#)
 artikel 8:54
 artikel 8:55
 artikel 8:69
 artikel 8:72 [01-121](#)
 artikel 8:72 lid 3
 artikel 8:72 lid 4 [K29](#), [01-33](#)
 artikel 8:72 lid 5 [01-46](#)
 artikel 8:72 lid 7
 artikel 8:73 [01-02](#), [K10](#)
 artikel 8:75 [K24](#)
 artikel 8:81
 artikel 8:86 [01-37](#)
 artikel 8:88 [01-44](#)
 artikel 10:15 [01-105](#)
 artikel 10:27 [01-62](#), [99](#), [117](#), [119](#), [122](#), [124](#)
 artikel 10:30
 artikel 10:31 [01-20](#)

Besluit akkerbouwbedrijven milieubeheer

artikel 1 lid 2

Besluit detailhandel ambachtsbedrijven

bijlage [K95](#)

Besluit geluidhinder spoorwegen

artikel 1
 artikel 21

Besluit genetisch gemod. organismen Wms

artikel 1
 artikel 23

Besluit herstelrichtingen motorvoertuigen

artikel 2

Besluit horeca-, sport- en recreatie-inrichtingen

artikel 5 [01-38](#), [K40](#), [01-71](#)
artikel 7

Besluit milieu-effectrapportage 1994

Onderdeel C, bijlage [K93](#)
artikel 2 lid 1 [01-57](#), [97](#)
artikel 2 lid 2 [01-48](#)
artikel 9

Besluit opslag- en transportbedrijven milieubeheer

artikel 2 [K27](#)
artikel 3 [K27](#)

Besluit opslaan in ondergrondse tanks

artikel 1
artikel 13 lid 4
artikelen 18 en 19

Besluit op de ruimtelijke ordening 1985

artikel 2
artikel 9 [01-19](#)
artikel 12
artikel 13
artikel 15

Besluit melkrundveehouderijen milieubeheer

artikel 1 lid 6 [01-49](#)

Besluit tuinbouwbedrijven met bedekte teelt milieubeheer

algemeen

Besluit verplicht bodemonderzoek bedrijfs-terreinen

artikel 4

Burgerlijk Wetboek

artikel 6:162

EG-richtlijn 75/442

artikel 1 [01-08](#), [09](#), [11](#), [30](#), [31](#), [32](#), [K38](#), [41](#), [92](#)
artikel 3
artikel 5 [01-09](#)
artikel 7 [01-09](#)

EG-richtlijn 76/464

artikel 1 lid 2
artikel 2
artikel 7 [01-76](#)

EG-richtlijn 79/409 (Vogelrichtlijn)

artikel 4 [01-73](#), [85](#), [K59](#), [70](#), [78](#), [01-114](#)

EG-richtlijn 80/836

artikel 6

EG-richtlijn 83/189

artikel 1 lid 9

EG-richtlijn 85/337

artikel 2 en 4 [01-81](#)
artikel 5

EG-richtlijn 92/43 (Habitatrichtlijn)

artikelen 2, 3-16 [01-17](#), [73](#), [85](#), [K74](#), [78](#)
artikelen 6 en 7 [01-114](#)

EG-richtlijn 96/61

artikelen 2 [01-79](#)

EG-Verdrag

artikel 10 [01-73](#)
artikelen 29 en 30
artikelen 34 en 36
artikelen 82 en 86 [01-111](#)
artikel 90
artikel 189
artikel 130T

EG-Verordening 259/93(Evoa)

artikel 1 [01-32](#)
artikel 2 [01-08](#), [32](#)
artikel 4 [01-09](#)
artikel 7 [01-09](#), [32](#)
artikel 26 [01-08](#)

Europees Handvest inzake lokale Autonomie

artikel 4 [01-125](#)

Europees Verdrag Rechten v/d Mens

artikel 1 [01-135](#)
artikel 8 [K83](#)
artikel 13 [K83](#)

Gemeentewet

artikel 125 [K53](#)
artikel 164

Grondwaterwet

artikel 14 [K44](#)

Grondwet

artikel 21

Hinderwet

artikel 27

Inrichtingen- en vergunningenbesluit Wm

artikel 5.1 [01-04](#)
artikel 5.6
artikel 5.10 [01-04](#)
artikelen 5.16 en 5.18
artikel 7.1 [K23](#)
bijlage 1, categorie 1.1 onder b
bijlage 1, categorie 1.2 onder a
bijlage I, categorie 5.1
bijlage I, categorie 11.1
bijlage I, categorie 11.3 [K35](#)
bijlage I, categorie 14.1 en 14.2
bijlage I, categorie 17
bijlage I, categorie 28.1
bijlage I, categorie 28.3 onder c
bijlage I, categorie 28.4 [01-11, 30, K41](#)

Instructieregeling lozingsvoorschriften

artikel 2

Interimwet ammoniak en veehouderij

artikel 1 [K2](#)
artikel 2
artikel 3
artikel 5
artikel 7
artikel 8 lid 4 [K14](#)

Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten

artikel 11 [01-135](#)

Kernergiewet

artikelen 15 en 15a [K29](#)
artikel 29 [K29](#)
artikel 30 [K29](#)

Lozingenbesluit Wbb

artikel 11 [01-10](#)
artikel 24a

Lozingenbesluit Wvo

artikel 3

Luchtvaartbesluit

artikel 6, 7 en 8 [01-07](#)

Luchtvaartwet

artikel 14 [01-07](#)
artikel 24
artikel 25 [01-83](#)
artikel 25a
artikel 26
artikel 27 [01-37](#)
artikel 30
artikel 76 [01-07](#)

Natuurbeschermingswet

artikel 12 [K47, 01-133](#)
artikel 21
artikel 24 [01-17](#)
artikel 25 [01-17, 91](#)

Ontgrondingenwet

artikel 3 [01-34, 35](#)
artikel 10

Provinciale Milieuverordening Noord Brabant

artikel 4.3.1.1

Provinciewet

artikel 74
artikel 102
artikel 107 [01-105](#)
artikel 118 [01-10](#)
artikel 122
artikel 127
artikel 166

Regeling nadeelcompensatie Rijkswaterstaat

artikel 10
artikel 23

Telecommunicatiewet

artikel 3.6 lid 2

Tracéwet

artikel 7 [01-128](#)
artikel 13 [01-18](#)
artikel 15 [01-18](#)
artikel 16 [01-128](#)
artikel 17 [01-18](#)
artikel 19
artikel 24
artikel 25

**Uitvoeringsbesluit Reken- en Meetvoorschrift
Verkeerslawaaï**

artikel 8 [01-98](#)

Uitvoeringsbesluit Wvo

artikel 2 lid 2
artikel 4 [01-36](#)

Uitvoeringsregeling Uav

artikel 2
artikel 3
artikel 4
bijlage 4

Universele verklaring van de Rechten van de Mens

artikel 25 [01-135](#)

Waterschapswet

artikel 61 [01-36](#)

Wet afvalwater

artikel IV lid 2

Wet bodembescherming

artikel 1 [01-67](#), [K82](#)
artikel 13 [K94](#)
artikel 28 [01-05](#)
artikel 29 [01-05](#)
artikel 37 [01-05](#)
artikel 38
artikel 39
artikel 40 [01-05](#)
artikel 53

Wet gemeenschappelijke regelingen

artikelen 8 en 10 [01-106](#)

Wet geluidhinder

artikel 1
artikel 41, 42
artikel 47
artikel 53
artikel 72 lid 2
artikel 74 [01-98](#)
artikel 76
artikel 77 [K53](#)
artikel 82
artikel 90
artikel 99
artikel 100
artikel 100a [01-75](#)
artikel 103 [01-75](#)
artikel 111
artikel 157

Wet milieubeheer

artikel 1.1 lid 1 [K45](#), [01-77](#), [K68](#), [77](#), [79](#), [85](#), [86](#),
[87](#), [92](#)
artikel 1.1 lid 2 [K28](#)
artikel 1.1 lid 3 en 4 [K42](#), [01-77](#), [K60](#), [77](#), [93](#)
artikel 1.1 lid 5
artikel 1.1a
artikel 1.2 [01-10](#)
artikel 7.1
artikel 7.2 [01-57](#), [97](#)
artikel 7.2 lid 1 [01-48](#)
artikel 7.4, 7.8b e.v. [01-97](#)
artikel 7.6
artikel 7.10
artikel 7.27 [01-97](#)
artikel 7.28
artikel 8.1 [K3](#), [16](#), [01-33](#), [K39](#), [56](#)
artikel 8.2 [K35](#), [41](#)
artikel 8.3
artikel 8.4 [K3](#), [16](#), [22](#), [01-33](#), [42](#), [K39](#), [56](#), [64](#)
artikel 8.5
artikel 8.6
artikel 8.7 [K23](#)
artikel 8.8 [K52](#), [90](#)
artikel 8.9
artikelen 8.10 en 8.11 [01-01](#), [K5](#), [7](#), [8](#), [9](#), [11](#),
[18](#), [20](#), [25](#), [33](#), [34](#), [39](#), [40](#), [K43](#), [49](#), [50](#), [54](#),
[55](#)
artikel 8.11 lid 3 [01-70](#), [K69](#), [75](#)
artikel 8.11 lid 4
artikel 8.12 [K46](#)

artikel 8.13 [01-06](#), [K84](#)
artikel 8.16
artikel 8.17 lid 2 [K65](#)
artikel 8.18 [01-68](#), [K60](#), [01-108](#)
artikel 8.19 [K32](#), [01-74](#), [78](#), [K67](#)
artikel 8.20
artikel 8.22, 8.23 [01-07](#), [K36](#), [01-69](#)
artikel 8.24
artikel 8.25 [01-42](#), [107](#), [109](#)
artikel 8.26
artikel 8.28
artikel 8.30
artikel 8.36 [K33](#)
artikel 8.40 [01-71](#)
artikel 8.41
artikel 8.73
artikel 10.1
artikel 10.2 [01-31](#), [K38](#)
artikel 10.26
artikel 10.30
artikel 12.1 [01-06](#)
artikel 12.4 [01-06](#)
artikel 13.1 [K37](#)
artikel 13.4 [K31](#), [01-41](#), [K37](#)
artikel 13.5
artikel 13.7
artikel 13.10
artikel 15.20 [01-03](#)
artikel 17.1
artikel 18.2
artikel 18.8
artikel 18.9
artikel 18.12
artikel 18.14 [01-112](#)
artikel 19.3
artikel 20.1
artikel 20.6 [K51](#)
artikel 20.8 [01-68](#)
artikel 20.13
artikel 22.1 [01-07](#), [K33](#)

Wet op de Ruimtelijke Ordening

artikel 2b [01-37](#)
artikel 4
artikel 4a [01-46](#), [61](#), [86](#), [101](#)
artikel 5 [01-89](#)
artikel 6 [01-136](#)
artikel 6a
artikel 7 [01-118](#)

artikel 9
artikel 10 [01-14](#), [15](#), [16](#), [21](#), [23](#), [60](#), [101](#), [131](#),
[132](#)
artikel 11 [01-12](#), [22](#), [62](#), [82](#), [93](#), [96](#), [101](#), [117](#),
[120](#), [126](#)
artikel 13
artikel 14 [01-92](#), [124](#)
artikel 15 [01-82](#)
artikel 17
artikel 19 [01-84](#)
artikel 21 [01-84](#)
artikel 23 [01-45](#)
artikel 24
artikel 25 [K73](#)
artikel 26
artikel 27 [01-13](#), [45](#)
artikel 28 [01-20](#), [45](#), [46](#), [55](#), [62](#), [99](#), [119](#), [121](#),
[122](#), [124](#), [130](#), [132](#)
artikel 29 [01-94](#)
artikel 30
artikel 33 [01-131](#)
artikel 36c [01-51](#)
artikel 36e
artikel 36l [01-56](#)
artikel 37 [01-18](#), [83](#)
artikel 38
artikel 40b
artikel 44 [01-88](#)
artikel 49 [01-64](#), [66](#), [102](#), [103](#), [138](#), [139](#), [140](#),
[141](#), [142](#), [143](#), [144](#)

Wet op de waterkering

artikel 18
artikel 22

Wet verontreiniging oppervlaktewateren

artikel 1 [K15](#), [19](#), [01-36](#), [76](#), [K96](#)
artikel 1 lid 3
artikel 1 lid 5
artikel 7 [K19](#)
artikel 16
artikel 25 [K96](#)

Wet 5p

Woningwet

artikel 8 [01-43](#)
artikel 9 [01-43](#)
artikel 40

artikel 43 [01-50](#)

artikel 44 [01-121](#), [123](#)

artikel 50

artikel 52